

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY LUBACZÓW NA LATA 2008-2014

KWIECIEŃ 2008 ROK

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	3
2. PRZEBIEG I METODOLOGIA PROCESU PLANOWANIA.	15
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	22
3.1. Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe.....	24
3.2. Sytuacja demograficzna.....	25
3.3. Praktyki religijne.....	28
3.4. Charakterystyka gospodarstw domowych i ich główne źródła utrzymania.	29
3.5. Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych.....	32
4. DOSTĘP DO DÓBR I USŁUG SPOŁECZNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH INTEGRACJĘ SPOŁECZNĄ	33
4.1. Kultura.....	33
4.2. Sport i rekreacja.....	35
4.3. Dostęp do opieki zdrowotnej.....	37
4.4. Personel w podstawowej opiece zdrowotnej.....	38
4.5. Realizacja zadań ochrony zdrowia przez samorząd gminy.....	39
4.6. Transport i komunikacja.....	39
5. INSTYTUCJE I ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	90
5.1. Mapa występowania problemów społecznych na terenie gminy.....	90
5.2. Powody udzielania pomocy społecznej.....	92
5.3. Świadczenia rodzinne.....	101
5.4. Opieka nad dzieckiem i rodziną.....	102
5.5. Niepełnosprawni.....	103
6. RYNEK PRACY I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW.....	104
6.1. Pracujący.....	104
6.2. Bezrobocie.....	105
6.3. Indywidualna aktywność ekonomiczna.....	110
6.4. Pomoc osobom bezrobotnym.....	110
7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I PATOLOGIE SPOŁECZNE.....	111
7.1. Przestępczość.....	111
7.2. Uzależnienia.....	115
7.3. Działania profilaktyczne.....	116
8. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	120
9. EDUKACJA I PLACÓWKI OŚWIATOWE.....	123
10. ANALIZA BADAŃ ANKIETOWYCH.....	127
11. ANALIZA SWOT.....	142
12. MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE LUBACZÓW.....	148
13. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.....	148
14. HARMONOGRAM REALIZACJI.....	112
15. PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINASOWANIA.....	131
16. PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII.....	141

1. WSTĘP

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej, szczególnie samorządowej wszystkich szczebli. Działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, w którym równorzędnym partnerem jednostki samorządu terytorialnego są organizacje pozarządowe oraz inne instytucje i podmioty, należące do różnych sektorów życia publicznego. W polityce społecznej następuje proces przejścia od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Jest to możliwe dzięki rozwojowi różnego rodzaju usług dla różnych grup, korzystających z pomocy społecznej. Działania samorządów lokalnych, w szczególności ośrodków pomocy społecznej powinny mieć na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej świadczeniobiorców pomocy społecznej, lecz także usuwanie przyczyn wykluczenia społecznego i zawodowego.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej nałożyła na samorządy terytorialne obowiązek opracowania i wdrożenia strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Posiadanie strategii „społecznej” nie powinno być jednak tylko wypełnieniem ustawowego obowiązku i wymogu formalnego. Praktyczną rolę tego dokumentu jest pełnienie roli „drogowskazu” w realizacji systemowych i długofalowych działań z zakresu integracji społecznej oraz w procesie pozyskiwania przez samorząd lokalny funduszy zewnętrznych na politykę społeczną. Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych pozwala skoordynować i skoncentrować działania różnych instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie wokół głównych kierunków działań i głównych potrzeb w tej sferze. Strategia ta nie ogranicza się zatem w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje pomocy społecznej gminy. Powinna proponować cele i zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej oraz wszystkich podmiotów działających na polu polityki społecznej w gminie. Współpraca wielu partnerów na etapie budowy i wdrażania strategii społecznej zapewni sukces w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnych.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej powinna służyć także rozszerzeniu i poprawie jakości form pracy socjalnej. Jest to możliwe w przypadku profesjonalizacji

i przystosowania do nowych wyzwań instytucji i organizacji, zajmujących się pomocą społeczną w gminie oraz nawiązania współpracy pomiędzy instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej między innymi jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, polityka równego statusu kobiet i mężczyzn itd.

Działania zawarte w powyższym dokumencie będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem. Zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej pojęcie **wykluczenia** oznacza brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a szczególności dla osób ubogich. Są to między innymi: publiczna edukacja, pośrednictwo pracy, ochrona pracy, transport publiczny i publiczny sektor mieszkaniowy, administracja publiczna, sektor pozarządowy i organizacje społeczne, rynek pracy, rynek dóbr konsumenckich, rynek usług telekomunikacyjnych, bankowych i innych, prywatna własność i przedsiębiorczość.

Do najbardziej zagrożonych zjawiskiem wykluczenia społecznego należy zaliczyć:

- rodziny z trudnościami wychowawczymi z dziećmi ze środowisk zaniedbanych,
- osoby niepełnosprawne,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- osoby długotrwale bezrobotne,
- osoby przewlekłe chore,
- starsze osoby samotne,
- osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- osoby uzależnione od alkoholu, narkotyków i innych uzależnień.

Działania określone w strategii powinny być adekwatne do rzeczywistych potrzeb powyższych grup, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją. Dlatego podstawowe znaczenie na etapie opracowania dokumentu ma przeprowadzenie diagnozy społecznej na terenie gminy. Rzetelna i możliwie pełna diagnoza rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej jest niezbędnym warunkiem efektywnej realizacji polityki społecznej na terenie gminy i zwiększa szanse na zaangażowanie do tego procesu możliwie szerokiej reprezentacji społeczności lokalnej.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubaczów na lata 2008-2014 powstała w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy

społecznej. Art. 17 ust.1. pkt.1 Ustawy mówi: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia składa się z następujących elementów:

- diagnozy aktualnego stanu zagadnień społecznych w gminie Lubaczów, opartego na analizie materiałów sprawozdawczych GOPS, analizie materiałów przygotowanych przez inne jednostki organizacyjne Urzędu Gminy Lubaczów (m.in. zespół obsługi szkół, Wydział Promocji) oraz instytucje - policję, placówki oświatowe, ośrodek zdrowia, instytucje kultury, organizacje pozarządowe działające na terenie gminy;
- analizy badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Lubaczów i pozostałych sołectw, dotyczących problemów i potrzeb społecznych społeczności lokalnej;
- analizy strategicznej SWOT gminy (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń);
- określenia misji i wizji oraz celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych);
- określenia metod realizacji celów;
- propozycji harmonogramu;
- propozycji źródeł finansowania ważnych zadań określonych w strategii.

Zawartość niniejszego dokumentu wynika także z nowych możliwości, związanych ze wstąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej w maju 2004 r. Gmina Lubaczów, jak każda gmina w Polsce staje przed wyzwaniem pozyskiwania funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym na działania w zakresie polityki społecznej. Wydatki na politykę społeczną w Polsce to 0,9% PKB, a średnia europejska to 2,1%. W najbliższym okresie napływ środków na integrację społeczną do samorządów lokalnych znacząco wzrośnie, dlatego istotna jest efektywność pozyskania środków na rzecz sfery społecznej.

Istotny wpływ na treść niniejszego dokumentu ma także fakt udziału Gminy Lubaczów w Poakcesyjnym Programie Wspierania Obszarów Wiejskich i przyznanie gminie dotacji z Programu Integracji Społecznej. Możliwość sfinansowania ze środków PIS wielu działań dotyczących integracji społecznej jest niewątpliwą szansą dla gminy. Ale strategia niniejsza ma szerszy zakres czasowy i zadaniowy od realizacji PPWOW na terenie gminy. Ma także szersze ramy finansowe od dotacji otrzymanej w ramach tego programu. Bezpośrednim skutkiem przystąpienia gminy do PPWOW jest zaproponowanie zadań, które stanowią wyzwania dla całej

społeczności lokalnej i podmiotów zainteresowanych poprawą sytuacji społecznej mieszkańców gminy, bowiem zasada współpracy międzysektorowej jest jednym z fundamentalnych elementów wykorzystania dotacji z Programu Integracji Społecznej. Partnerstwo i budowanie lokalnych koalicji jest także istotnym czynnikiem brany pod uwagę przy ocenie wniosków o dotacje np. z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, znacznie zwiększającym szanse na otrzymanie wsparcia finansowego. Doświadczenia krajów „starej” UE, ale także i w Polsce dowodzą, że lokalne partnerstwa społeczne są najbardziej efektywnym sposobem na rozwiązywanie problemów społecznych. Skuteczne i efektywne partnerstwo lokalne charakteryzuje się:

- istnieniem formalnej struktury organizacyjnej dla tworzenia programów i ich wdrażania,
- zaangażowaniem do koalicji możliwie wielu, różnych partnerów, najlepiej reprezentujących trzy główne sektory – samorząd, NGO i biznes,
- wielowymiarowym planem działania,
- sformułowaniem wspólnych celów takich jak walka z bezrobociem, biedą i społecznym wykluczeniem oraz promowaniem społecznej spójności i włączenia społecznego¹.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lubaczów przyjęto na lata 2008-2014. Ułatwi to władzom samorządowym realizację zadań w ramach nowego okresu programowania i rozliczania funduszy strukturalnych.

Strategia posiada ścisłą korelację z następującymi lokalnymi dokumentami planistycznymi:

- „**Strategia Rozwoju Gminy Lubaczów na lata 2007 - 2015**”, opracowana przez Przemyską Agencję Rozwoju Regionalnego. W dokumencie tym określono następujący cel strategiczny IV. „Poprawa warunków życia mieszkańców, w szczególności poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną oraz wszechstronny rozwój kapitału społecznego”. Powyższy cel strategiczny rozpisano na 15 celów szczegółowych, w tym bardzo istotne dla rozwiązywania problemów społecznych jak:
- podejmowanie szerokich działań mających na celu wspieranie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych oraz zagrożonych patologiami (alkoholizm wśród młodzieży, narkomania, wandalizm, chuligaństwo i przemoc);
- rozwój oferty edukacyjnej, opiekuńczej i wychowawczej skierowanej do dzieci i młodzieży;
- aktywne działania na rzecz zmniejszania bezrobocia;
- tworzenie klimatu dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i wykorzystania potencjału sektora organizacji pozarządowych

¹ Podręcznik moderatora warsztatów partycypacyjnego modelu budowania SRPS, PPWOW, Warszawa 2007

W strategii rozwoju zapisano między innymi, że „podejmowane będą działania informacyjne i profilaktyczne, programy informacyjno-integracyjne dla różnych grup społecznych, wdrażane nowoczesne programy interwencyjne skierowane do grup ryzyka.

Aby zwalczyć zjawisko marginalizacji społecznej, konieczny jest, oprócz niezbędnych działań osłonowych, rozwój form aktywnych, takich jak edukacja i aktywizacja środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także wspieranie zatrudnienia tych grup. Wspierane będzie pogłębianie współdziałania i partnerstwa służb pomocy społecznej z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, instytucjami rynku pracy, kościołem katolickim i innymi kościołami oraz lokalnymi mediami w zakresie bieżącego monitorowania środowisk marginalnych tworzonych przez osoby ubogie, uzależnione, bezrobotne i niepełnosprawne.

W celu tworzenia społeczeństwa obywatelskiego ważne jest nadanie inicjatywom obywatelskim, z udziałem sektora organizacji pozarządowych, odpowiedniego znaczenia, a tym samym tworzenie warunków do dialogu obywatelskiego kształtującego różnorodne formy partycypacji społecznej”. Powyższe zapisy są spójne z założeniami niniejszej strategii rozwiązywania problemów społecznych i proponowanym sposobem jej wdrażania.

- „Gminny System Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2008 – 2014”.

Program został zatwierdzony w kwietniu 2008r przez Radę Gminy Lubaczów.

Priorytety gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną to:

- eliminowanie czynników sprzyjających wykluczeniu rodzin;
- rozwój programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży;
- tworzenie infrastruktury instytucjonalno – organizacyjnej i finansowej wspomagającej programy integracji międzypokoleniowej,
- włączenie w życie społeczności dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ludzi młodych z deficytami edukacyjno - wychowawczymi i nieprzystosowanych społecznie;
- tworzenie zintegrowanych programów przeciwdziałania przemocy, wykolejenia i przestępczości młodego pokolenia.

Dokument określa następujące główne cele operacyjne:

1. Wzmacnianie potencjału rozwojowego rodziny w ramach którego zaplanowano zadania:

- opracowanie raportu na temat warunków życia rodzin oraz dzieci i młodzieży
- inicjowanie programów służących rozwojowi młodego pokolenia i rodziny, wzmocnieniu czynników zapobiegających dezorganizacji życia rodzinnego;
- rozbudowa zaplecza usługowego wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań;

- rozwijanie lokalnej infrastruktury informacyjnej, edukacyjnej, terapeutycznej wspomagającej rodzinę w rozumieniu i rozwiązywaniu problemów społecznych;
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych z zadaniami:
- organizowanie na terenie placówek oświatowych zajęć informacyjno - warsztatowych rozbudowujących wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży;
 - włączenie rodziców w proces dydaktyczno – wychowawczy dzieci;
 - rozwijanie form opieki krótkoterminowej;
 - rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie;
 - budowanie systemu wsparcia dla rodzin i edukacji dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą;
 - budowanie poradnictwa i edukacji dla rodziców służących rozpoznawaniu zagrożeń i uzależnień dzieci i młodzieży.
3. Poprawa standardu i jakości życia rodzin, umożliwiających realizowanie funkcji i zadań służących rozwojowi oraz osiągnięciu samodzielności, zaradności, niezależności i odpowiedzialności jej członków

Ten cel operacyjny zawiera następujące zadania:

- diagnoza i monitoring warunków i jakości życia rodziny;
- rozbudowa zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego (wsparcie dla rodzin z osoby długotrwale bezrobotną);
- rozwój zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodziny lub mieszkającymi z osobami starszymi.

4. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem, który zawiera następujące zadania:

- dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych

- **„Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2008 rok”** przyjęty Uchwałą Rady Gminy Lubaczów z dnia 8 lutego 2008

Cele Gminnego Programu i kierunki działania na rok 2008 to:

1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i narkotyków.

2. Zahamowanie tempa wzrostu zainteresowania i popytu na napoje alkoholowe oraz narkotyki wśród dzieci i młodzieży poprzez rozwój pozaszkolnych programów profilaktycznych jako alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
3. Zwiększenie liczby kompetentnych realizatorów działań profilaktycznych.
4. Zwiększenie liczby programów profilaktycznych uwzględniających problematykę profilaktyki alkoholowej i zapobiegania narkomanii.
5. Wspieranie szkolnych i środowiskowych działań profilaktycznych.

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat przedsiębiorców za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, zamieszczone w dziale „Ochrona zdrowia”, rozdziały: „Przeciwdziałanie alkoholizmowi” i „Przeciwdziałanie narkomanii”.

- „Program Rozwoju Sportu w Gminie Lubaczów na lata 2008-2010”

Priorytety w rozwoju sportu w Gminie Lubaczów na lata 2008-2010 są konsekwencją głównego celu strategicznego Strategii Rozwoju Sportu w Polsce do 2015 roku „Aktywne i sprawne społeczeństwo”. Określone w programie zadania priorytetowe w rozwoju sportu w Gminie Lubaczów na lata 2008-2010 to:

- I. Wspieranie tworzenia i działalności organizacji społecznych realizujących zadania z zakresu sportu i rekreacji.
- II. Promowanie aktywności fizycznej i działalności rekreacyjnej z uwzględnieniem turystyki aktywnej.
- III. Podnoszenie atrakcyjności lekcji wychowania fizycznego i sportu szkolnego.
- IV. Popularyzacja uprawiania sportu i rekreacji wśród ludzi dorosłych.
- V. Aktywna turystyka oparta na walorach krajobrazowych, przyrodniczych i historycznych.
- VI. Upowszechnianie systemu kształcenia i dokształcania kadr instruktorskich i trenerskich.
- VII. Promocja sportu i aktywności fizycznej osób niepełnosprawnych.
- VIII. Współdziałanie we wdrażaniu nowoczesnych programów kontroli sprawności fizycznej.
- IX. Doposażenie szkół i stowarzyszeń kultury fizycznej w urządzenia i sprzęt sportowy.
- X. Budowa ogólnodostępnych, wielofunkcyjnych boisk sportowych oraz sal gimnastycznych.
- XI. Opracowanie i wdrożenie mechanizmów pozyskiwania środków finansowych na rozbudowę, modernizację i zarządzanie

- „Program Rozwoju Przedsiębiorczości Gminy Lubaczów na lata 2008 - 2010”

W niniejszym opracowaniu wyodrębniono następujące kluczowe cele, jakie należy zrealizować

w latach 2008-2010.

Cel 1. Zapewnienie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej oraz współdziałanie z samorządem na płaszczyźnie rozwoju gospodarczego.

Czynnikiem warunkującym rozwój gospodarczy regionu jest wzrost przedsiębiorczości, który charakteryzuje się wzrostem liczby nowopowstających firm oraz nakładami finansowymi na inwestycje w już istniejących.

Cel 2. Promocja przedsiębiorczości.

Promocja, w tym również przedsiębiorczości, jest integralnym elementem Strategii Rozwoju Gminy na 2007-2015. Głównym jej celem jest zainteresowanie Gminą Lubaczów i regionem potencjalnych inwestorów i turystów.

Cel 3. Poprawa dostępności przedsiębiorców do usług doradczo – szkoleniowych.

Z analizy SWOT wynika, że przedsiębiorcy oczekują aktualnych informacji o warunkach i możliwościach uzyskania wsparcia merytorycznego, finansowego, itp. Istotnym czynnikiem, który sprzyja rozwojowi lokalnej przedsiębiorczości jest wsparcie otoczenia okołobiznesowego.

Na poziomie powiatu niniejszy dokument jest zgodny z **„Strategią Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego”**. W dokumencie tym w Obszarze 5. „Rozwój społeczny” określono następujące cele operacyjne:

- Zahamowanie procesów migracyjnych z terenu powiatu
- Zmniejszenie poziomu bezrobocia
- Wzrost poziomu usług medycznych
- Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
- Ograniczenie zjawiska patologicznych i kryminogennych
- Pomoc społeczna rodzinom najuboższym
- Wzrost mobilności społecznej, innowacyjności i umiejętności współpracy mieszkańców
- Nawiązywanie współpracy z regionami krajów europejskich.

Każdy z powyższych celów operacyjnych oraz określone dla nich cele szczegółowe są spójne z założeniami niniejszej gminnej strategii.

Na poziomie wojewódzkim strategia jest spójna ze **„Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020”**, przyjętą 20 października 2006 r. przez Sejmik Województwa Podkarpackiego. W Obszarze Strategicznym „Zabezpieczenie społeczne” zapisano: „zidentyfikowane w strategii działania kierunkowe w tym obszarze powinny być realizowane m. in. Poprzez rozbudowę i modernizację niezbędnej infrastruktury oraz rozwój

zawodowy kadr pomocy społecznej. Wymaga to prowadzenia kompleksowych działań skierowanych głównie do osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Efektem tych działań powinno być przede wszystkim ograniczenie sfery ubóstwa skrajnego. W tym celu niezbędne jest tworzenie właściwych warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi”. Strategia niniejsza jest spójna z wieloma zapisami zawartymi w Obszarze 7. Kapitał społeczny oraz określonych dla niego celów strategicznych:

- Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu.

Priorytet 1: Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji.

Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.

Priorytet 3: Rozwój kultury.

Priorytet 4: Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Podobnie jest w przypadku Obszaru 10. Zabezpieczenie społeczne i jego celach strategicznych: Integracja działań w zakresie pomocy społecznej.

Priorytet 1: Wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Priorytet 2: Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi.

Priorytet 3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej oraz rozwój zawodowy kadr pomocy społecznej.

Priorytet 4: Propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.

Ponadto na szczeblu krajowym strategia jest zgodna z:

- **Narodową Strategią Spójności na lata 2007 – 2015** i jej celami horyzontalnymi:

- celem 1: Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,

- celem 2: Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,

- celem 3: Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej,

- celem 4: Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw,

w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,

- celem 5: Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,

- celem 6: Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich;
- założeniami Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego finansowanie odbywa się ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w zakresie przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, promowania aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka, aktywnej polityki rynku pracy i wyrównywania szans kobiet na rynku pracy,
- działaniami przewidzianymi do realizacji w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w zakresie rozwoju umiejętności powiązanego z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie,

Na płaszczyźnie ogólnokrajowej Strategia pozostaje w zgodności z:

- Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013;
- Strategią Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007 – 2013;
- Strategią rozwoju edukacji na lata 2007 – 2013;
- Strategią Państwa dla Młodzieży na lata 2003 – 2012;
- Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013;
- Narodowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2015 zgodnie z projektem z końca stycznia 2006 r.;
- Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii z 29 lipca 2005r. (Dz. U. 2005 Nr 179);
- Krajowym Planem Działań na Rzecz Integracji Społecznej na lata 2004-2006, przyjętym przez Radę Ministrów 21 września 2004 r.;
- Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007 – 2013.;
- Poakcesyjnym Programem Wsparcia Obszarów Wiejskich;
- Programem Operacyjnym Rozwoju Polski Wschodniej 2007 -2013, (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 25 lipiec 2006 r.

Przy opracowywaniu dokumentu autorzy brali także pod uwagę jego zgodność z przepisami następujących aktów prawnych:

- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 593)
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. Dz. U. Nr 288, poz. 2255)
- Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z dnia 22 kwietnia 2005 r. (Dz. U. Nr 86, poz. 732)
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych z dnia 21 czerwca 2001 r. (Dz. U. Nr 71, poz. 734)

- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 99, poz. 1001)
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz. U. Nr 96, poz. 873)
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 r. (Dz. U. Nr 122, poz. 1143)
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 24)
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 123, poz. 776).

Strategia powstała w okresie od 26 października 2007 roku do 4 marca 2008 roku. Dokument został opracowany przez Zespół Roboczy, w skład którego weszli reprezentanci gminy: władz lokalnych – Wójt, Sekretarz, Przewodniczący Rady Gminy i Radni, reprezentanci mieszkańców – sołtysi miejscowości, Kierownik i pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele środowisk pozarządowych (stowarzyszeń: Stowarzyszenia Koła Gospodyń Wiejskich, OSP), reprezentanci placówek oświatowych z terenu gminy, ośrodka zdrowia, placówek kulturalnych oraz Kościoła Katolickiego. Powyższy podstawowy skład Zespołu Roboczego ulegał zawężeniu, zależnie od potrzeb i tematyki określonego warsztatu partycypacyjnego. Ze strony Gminy prace w Zespole Roboczym koordynował Pan Stefan Chomyszyn – Kierownik Referatu Rozwoju i Promocji Gminy Lubaczów. Skład Zespołu Roboczego uzupełniała Pani Elżbieta Tomczak – Konsultant Regionalny Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich.

Stały skład Zespołu Roboczego do spraw opracowania strategii tworzyli:

Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja
mgr Wiesław Kapel	Wójt Gminy Lubaczów
mgr inż. Mariusz Pieróg	Sekretarz Gminy Lubaczów
mgr inż. Stefan Chomyszyn	Kierownik Referat Rozwoju i Promocji Gminy
Maria Oleszycka	Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Za organizację prac, prowadzenie warsztatów partycypacyjnego modelu budowania strategii oraz merytoryczną zawartość dokumentu odpowiedzialni byli trzej eksperci Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej – Rzeszowskiego Ośrodka Samorządu Terytorialnego:

- Piotr Buczek – socjolog, moderator konsultacji społecznych, osoba do kontaktu z Gminą,

- Katarzyna Jedziniak - konsultant projektów z zakresu integracji społecznej,
- Daniel Mróz – ekspert ds. projektów profilaktyki uzależnień i programów aktywizacji społeczności lokalnych, prezes Stowarzyszenia Pedagogów i Psychologów „Progres” w Rzeszowie.

Osoby powyższe serdecznie dziękują za pomoc i aktywny udział w opracowaniu niniejszego dokumentu Wójtowi Gminy Lubaczów, Przewodniczącemu Rady Gminy oraz radnym, Sekretarzowi Gminy, sołtysom, Kierownicze i pracownikom GOPS, Kierownikowi Referatu Rozwoju i Promocji oraz innym pracownikom Urzędu Gminy, dyrektorom szkół oraz wszystkim mieszkańcom Gminy Lubaczów.

2. PRZEBIEG i METODOLOGIA PROCESU PLANOWANIA.

Uspołecznienie planowania strategicznego jest istotnym wymogiem Unii Europejskiej. W praktyce wymaga zastosowania w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech poniższych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- programowanie – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- subsydiarność – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- partnerstwo – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- koncentracja – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione powyższe cztery zasady.

Z drugiej strony Gminę Lubaczów, jako uczestnika Programu Integracji Społecznej PPWOW, obowiązywały wysokie wymagania dotyczące „uspołecznienia” strategii. Jej opracowanie wymagało aktywnego udziału przedstawicieli społeczności lokalnej, nie tylko na etapie skonsultowania gotowego dokumentu, ale na każdym z poniższych etapów procesu jego powstawania.

1. Konsultacje społeczne realizowano metodą warsztatów partycypacyjnych. Przy prowadzeniu warsztatów moderatorzy FRDL stosowali metodologię opracowaną przez ekspertów MPiPS w ramach Poakcesyjnego Programu Wspierania Obszarów Wiejskich. Metoda zaleca przeprowadzenie na terenie gminy minimum czterech warsztatów z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej. Warsztaty dotyczyły następujących zagadnień:

Warsztat I. Diagnoza sytuacji społecznej w gminie.

Celem tego warsztatu było omówienie diagnozy sytuacji społecznej w gminie. Przedstawiono dotychczasowe działania, przedsięwzięcia, podejmowane projekty oraz najlepsze praktyki w lokalnym środowisku. Swoje opinie prezentowały instytucje i organizacje działające w zakresie integracji społecznej na terenie gminy. Po prezentacji opinii uczestnicy dyskutowali o sposobach rozwiązywania problemów społecznych społeczności oraz o lokalnych możliwościach zaspokojenia potrzeb społecznych mieszkańców gminy.

Warsztat II. Analiza problemów społecznych w gminie.

Celem było określenie typologii problemów społecznych w gminie, określenie potrzeb społecznych oraz możliwości ich zaspokajania, określenie zasobów społecznych umożliwiających rozwiązywanie tych problemów, w tym ocena współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w zakresie integracji społecznej. Ważnym elementem tego warsztatu było spisanie i skategoryzowanie problemów lokalnych oraz uporządkowanie ich wedle stopnia ważności.

Warsztat III. Opracowywane ważnych elementów strategii – analizy SWOT.

Eksperci wraz z przedstawicielami gminy opracowali analizę mocnych i słabych stron gminy Lubaczów oraz szans i zagrożeń. Analiza zasobów wewnętrznych gminy (silne i słabe strony polityki społecznej) oraz analiza otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju polityki społecznej w gminie to powszechnie stosowana metoda pracy strategicznej. W otoczeniu zewnętrznym zidentyfikowano i uszczegółowiono czynniki ekonomiczne, społeczne, technologiczne, ekologiczne i prawne, rozumiane jako szanse, a z drugiej strony jako zagrożenia.

Warsztat IV. Określenie misji, wizji, celów strategicznych oraz celów operacyjnych.

Ustalenie misji, wizji, priorytetów strategicznych i celów szczegółowych zostało przeprowadzone na podstawie analizy SWOT oraz wyników badań ankietowych. Kluczowym elementem każdej strategii jest sformułowanie misji, czyli naczelných celów, wokół których powinny koncentrować się działania różnych lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych. Członkowie Zespołu Roboczego zaproponowali swoje propozycje misji, które stały się podstawą dla jej końcowej wersji, oddającej aspiracje mieszkańców i służącej długofalowemu rozwojowi społecznemu Gminy Lubaczów.

Kolejny etap pracy warsztatowej z Zespołem Roboczym dotyczył wyboru celów strategicznych, a następnie doprecyzowanie celów operacyjnych dla zidentyfikowanych obszarów priorytetowych polityki społecznej.

Warsztaty z członkami Zespołu Roboczego prowadzono metodą moderowanej dyskusji pozwalającej uczestnikom indywidualnie i grupowo identyfikować, następnie analizować i proponować możliwe rozwiązania. Ten sposób pracy traktuje uczestników spotkań jako ekspertów posiadających znaczące doświadczenie, a rolą konsultantów jest prowadzenie procesu budowy strategii oraz proponowanie narzędzi i podawanie przykładów rozwiązań sprawdzonych w innych samorządach.

Warsztaty partycypacyjne w Gminie Lubaczów odbywały się w dniach – 26 października, 20 grudnia 2007 roku oraz 20 lutego oraz 4 marca 2008 roku.

2) Uzupełniające badanie ankietowe - zorientowane na określenie stopnia integracji społecznej i zidentyfikowanie problemów społecznych. Eksperti przygotowali ankietę dla mieszkańców gminy Lubaczów, którą wypełnili respondenci ze wszystkich sołectw gminy. Ankiety w ilości ponad 300 egzemplarzy za pośrednictwem Urzędu Gminy, szkół, GOPS, organizacji pozarządowych oraz sołtysów skierowano do reprezentatywnej grupy mieszkańców gminy. Aby zapewnić maksimum reprezentatywności badanej grupy zastosowano metodę losowo-warstwową. Ankieterom uświadomiono wagę udziału w sondażu wybranych grup mieszkańców ze względu na reprezentatywność próby. Szczególnie zadbano o reprezentowanie w badaniu mieszkańców poszczególnych sołectw, osób z grup zagrożonych marginalizacją (podopiecznych pomocy społecznej), różnych grup wiekowych i zawodowych oraz o różnym statusie materialnym. W wyniku podjętej pracy ankietarskiej pozyskano 205 kompletnych i nadających się do analizy statystycznej kwestionariuszy ankiet.

3) Udostępnienie strategii do konsultacji społecznej – oprócz tego, że w warsztatach partycypacyjnych brała udział szeroka reprezentacja społeczności lokalnej Urząd Gminy zadbał, by projekt "Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Lubaczów na lata 2008-2014" trafił do możliwie dużego grona zainteresowanych. W tym celu projekt został w dniu 3 kwietnia 2008 roku zawieszony na stronie www.lubaczow.com.pl (oficjalnej stronie Urzędu Gminy). Wydruk roboczej wersji dokumentu został też udostępniony w GOPS oraz Referacie Rozwoju i Promocji Gminy Lubaczów oraz przesłany w wersji elektronicznej dyrektorom szkół i placówek oświatowych, instytucji kultury, radnym, instytucjom pozarządowym, sołtysom. Przedstawiciele społeczności zostali zaproszeni do lektury niniejszego dokumentu i przesłanie ewentualnych uwag do dnia 15 kwietnia br. w wersji elektronicznej na adres emaliowy Referatu Rozwoju i Promocji lub w wersji papierowej na adres Urzędu Gminy Lubaczów.

4) Prezentacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych – odbyła się podczas posiedzenia Rady Gminy w dniu 25 kwietnia 2008 rok, podczas której nastąpiło przyjęcie strategii uchwałą Rady Gminy Lubaczów.

5) Monitoring i ewaluacja.

Ostateczna wersja Strategii jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym, który na najbliższych siedem lat określi płaszczyznę współpracy i aktywności na rzecz rozwiązywania ważnych lokalnych problemów społecznych oraz rozwoju społecznego gminy Lubaczów. Proces jej wdrożenia dotyczy trzech poziomów:

- organizacyjnego – zarządzanie strategią,
- merytorycznego – ocena i przegląd zapisów strategii,
- społecznego – promocja i pozyskiwanie partnerów.

Ponieważ jest to dokument długofalowy, a jednocześnie dotyczący sfery społecznej, w której mogą zachodzić dynamiczne zmiany, strategia może i powinna być modyfikowana i aktualizowana. Sposoby dokonywania aktualizacji dokumentu zostały opisane w ostatnim rozdziale niniejszego opracowania.

Modyfikacje i ewentualne aktualizacje dokumentu powinny być dokonywane na podstawie monitoringu i ewaluacji. Monitoring jest rozumiany jako proces systematycznego zbierania informacji, służący ocenie postępów w osiąganiu zakładanych rezultatów. Przyjmuje się, że dobrze prowadzony monitoring zapewnia aktywny udział beneficjentów monitorowanych działań. Celem monitoringu jest:

- uzyskanie informacji niezbędnych do oceny postępów w realizacji strategii;
- usprawnienie systemu zarządzania i podejmowania decyzji o koniecznych zmianach;
- doskonalenie sposobu diagnozowania lokalnych potrzeb oraz projektowania i świadczenia wybranych usług społecznych;
- zapewnienie lokalnym społecznościom, w tym odbiorcom oferowanych usług, wpływu na sposób realizacji programu.

Monitoringiem objęte zostaną różne obszary i poziomy realizacji strategii np.:

- monitoring kontekstu (aktualnego obrazu potrzeb społecznych na tle ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie/regionie) – analizy takie powinny prowadzić jednostki organizacyjne Urzędu Gminy (np. GOPS, ZEAS, szkoły), ale potrzebne dane można pozyskiwać także z instytucji szczebla powiatowego (PUP, PCPR), czy wojewódzkiego (np. ROPS, WUP, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Urząd Statystyczny);
- monitoring finansowy, dotyczący bieżącej analizy wydatków przeznaczanych na zadania, objęte strategią, w tym ze środków własnych oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych, otrzymanych dotacji na projekty ze sfery integracji społecznej. Praktycznym etapem wdrożenia monitoringu finansowego będzie wykorzystanie i rozliczenie dotacji z Programu Integracji Społecznej. Gmina Lubaczów ma także doświadczenia w finansowym rozliczaniu dotacji otrzymanych z EFS, więc dysponuje pracownikami skutecznie realizującymi monitoring finansowy;
- monitoring produktów (wyników działań), rezultatów (korzyści/zmian, których doświadczyli beneficjenci ostateczni, grupy docelowe), realizowany na podstawie badań

socjologicznych: technik ilościowych – badań ankietowych oraz jakościowych np. zogniskowanych wywiadów grupowych FGI, pogłębionych wywiadów indywidualnych IDI;

- monitoring wykonania (czy wykonano to, co zaplanowano; w zaplanowanym czasie, przy wykorzystaniu zaplanowanych zasobów).

Metody gromadzenia danych będą obejmować m.in. analizę dokumentów, wizyty terenowe, badanie użytkowników/beneficjentów, panele ekspertów, wywiady z kluczowymi reprezentantami instytucji i organizacji integracji społecznej, metody uczestniczące: spotkania warsztatowe, dyskusje grupowe, grupy fokusowe itp., dokumentowanie i przetwarzanie danych w systemie informatycznym.

Za wymierne wskaźniki efektywności realizacji strategii można uznać między innymi:

- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych,
- ilość oddanych do użytku mieszkań socjalnych,
- ilości wyremontowanych, zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej, służących instytucjom, organizacjom, działającym w sferze integracji społecznej,
- ilość kursów, szkoleń, staży itp. służących aktywizacji bezrobotnych,
- ilość stworzonych miejsc pracy, w tym także dla osób niepełnosprawnych,
- liczbę dzieci objętych edukacją elementarną w stosunku do ogółu dzieci w gminie,
- liczbę dzieci i młodzieży, którym udzielono specjalistycznej pomocy w zakresie diagnozowania i eliminowania deficytów rozwojowych,
- ilość zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych i liczba dzieci korzystających z tej oferty,
- liczbę rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, którym udzielono specjalistycznej pomocy w tym zakresie;
- liczbę osób, objętych różnymi formami profilaktyki uzależnień,
- liczbę osób uzależnionych, którym udzielono wsparcia i pomocy terapeutycznej,
- liczbę atrakcji (zajęć, imprez itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia.

Ewaluacja strategii ma charakter okresowy oraz końcowy. Ewaluacja okresowa polega na ocenie, czy realizowane działania są zgodne z zaplanowanymi czy prowadzą do oczekiwanych rezultatów i czy nie są konieczne jakieś zmiany. Zakładamy, że będzie prowadzona raz do roku, a w pierwszym okresie wdrażania strategii (2008-2009) częściej – minimum raz na pół roku. Jej wyniki posłużą przede wszystkim do ewentualnej korekcji, modyfikacji realizowanych działań. Celem głównym ewaluacji końcowej jest określenie wartości strategii w odniesieniu do wybranych kryteriów. Jako kryteria oceny przyjmuje się następujące kryteria: skuteczności,

efektywności, odpowiedniości, użyteczności oraz kryterium zapewniania partycypacji społecznej. Podmiotami skutecznego zarządzania strategią będą przede wszystkim:

- Rada Gminy oraz Wójt Gminy Lubaczów
- Koordynator Strategii – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Zespół Koordynujący
- Koordynatorzy celów strategicznych i Zespoły Zadaniowe

Realizują one następujące zadania:

Rada Gminy pełni nadzór nad realizacją strategii, uwzględnia przy tworzeniu budżetu roczne plany realizacji strategii, uchwała zmiany zapisów strategii,

Wójt Gminy podejmuje bieżące decyzje realizacyjne, przygotowuje materiały informacyjne i decyzyjne dla Rady,

Koordynator Strategii odpowiada za organizowanie prac Zespołu Koordynującego, określenie wskaźników realizacji do poszczególnych celów szczegółowych, gromadzenie danych związanych z realizacją strategii oraz informacji określających postępy w jej realizacji, prowadzenie bazy danych i wymiany informacji o programach realizujących cele Strategii, monitorowanie stanu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ewaluację stanu realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, opracowywanie całłościowego okresowego raportu o stanie realizacji Strategii, upowszechnianie informacji o stanie realizacji Strategii.

Zespół Koordynujący kontynuuje prace grupy przygotowującej strategię w uspołecznionym procesie, opiniuje i przyjmuje roczne plany realizacji strategii oraz przyjmuje i opiniuje raporty Koordynatora celów z realizacji strategii w danym okresie sprawozdawczym.

Koordynatorzy celów strategicznych i Zespoły Zadaniowe opracowują i wdrażają programy i projekty zebrane w roczny plan realizacji strategii, zbierają i analizują informacje o podejmowanych działaniach i zadaniach oraz realizowanych programach i projektach, które wpisują się w osiąganie określonego celu, uzyskują informacje zwrotne od Beneficjentów Ostatecznych poszczególnych działań, sporządzają okresowe sprawozdania cząstkowe z realizacji poszczególnych działań zgodnie z ustalonymi terminami ich sporządzania, które przekazują Koordynatorowi strategii

System zarządzania realizacją strategii oraz monitoringu, ewaluacji został dokładnie opisany w Załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Wdrażanie strategii w Gminie Lubaczów powinno rozpocząć się od spotkania Zespołu Koordynującego, Koordynatora Strategii, Zespołów Zadaniowych i Koordynatorów celów, na

którym zostaną wybrane najważniejsze działania do realizacji w 2008 roku. Spotkanie takie powinno odbyć się nie najpóźniej niż miesiąc od przyjęcia strategii uchwałą Rady Gminy. Kryteria priorytetyzacji działań powinny być jasno i precyzyjnie określone przez uczestników spotkania. Przykładowe kryteria wyboru zadań, które można zastosować to:

- **pilność** – określa znaczenie zadania pod względem kryterium czasu np. czy konkretne działanie nie wynika z konieczności dostosowania do aktualnego obowiązku prawnego, czy nie jest odpowiedzią na palący problem społeczny itp.,
- **ważność** – czy zadanie służy rozwiązywaniu najistotniejszych problemów lokalnych lub przyczyni się do złagodzenia ich negatywnych,
- **długotrwałość rezultatów** – czy wdrożone działania przyniosą trwałe zmiany na lepsze, na jak długo realizacja zadania przyniesie pożytek dla społeczności lokalnej,
- **oddziaływanie** - określa oddziaływanie na innych, niż bezpośredni adresaci zadania np. na inne grupy społeczne, na otoczenie adresatów działania,
- **powszechność** – jak duża grupa mieszkańców skorzysta na realizacji działania
- **akceptacja społeczna** - czy realizacja zadania uzyska poparcie społeczności lokalnej, czy możliwa będzie szeroka współpraca międzysektorowa przy jego realizacji,
- **przygotowanie do realizacji** – jak długiego okresu przygotowawczego wymaga działanie,
- **dostępność funduszy na realizację** – określa wagę działania w kontekście aktualnie dostępnych zewnętrznych źródeł jego współfinansowania np. ogłoszeń konkursów w ramach poszczególnych priorytetów PO KL.

Wybór zadań do realizacji w określonym okresie zostanie przeprowadzony na postawie rangowania (przypisania określonych wartości liczbowych) w kontekście powyższych kryteriów i będzie odzwierciedlał bieżącą wiedzę oceniających na temat pilności, ważności, szans powodzenia danego zadania, jego efektów itp. taki proces planistyczny umożliwi realizację planów operacyjnych. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi w niniejszym dokumencie kierunkami działań.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Lubaczów położona jest w północno - wschodniej części województwa podkarpackiego przy granicy polsko-ukraińskiej. Położona u ujścia rzeki Sołotwy do rzeki Lubaczówki, dopływu Sanu. Najbliższym sąsiadem Gminy jest miasto Lubaczów. Szczególne położenie względem miasta Lubaczowa (gmina półpięścieniem otacza miasto) ma wyraz nie tylko w samej nazwie gminy, ale również w istnieniu więzi społeczno-gospodarczych, łączących obie jednostki administracyjne. Pozostałymi sąsiadami gminy Lubaczów są: na północ, w odległości 11 km, Miasto i Gmina Cieszanów, 8 km na zachód, gmina Oleszyce, 22 km na północny wschód gmina Horyniec, na południe w odległości 26 km z przejście graniczne w Korczowej i z gminą Wielkie Oczy. Powierzchnia gminy Lubaczów, z siedzibą w Lubaczowie, należy do jednej z większych w województwie podkarpackim i wynosi 203 km kw. Oprócz gminy Lubaczów w skład powiatu lubaczowskiego, wchodzi następujące gminy:

- miasto i gmina Cieszanów,
- miasto Lubaczów
- gmina Lubaczów,
- miasto i gmina Narol,
- miasto i gmina Oleszyce,
- gmina Horyniec,
- gmina Stary Dzików,
- gmina Wielkie Oczy.

Większe miasta bliskie terytorialnie to: Jarosław, Leżajsk, Tarnogród, Tomaszów Lubelski.

Powiat Lubaczowski

Gmina Lubaczów dzięki dużej powierzchni posiada aż 23 sołectwa: Antoniki, Bałaje, Basznia Dolna, Basznia Górna, Budomierz, Dąbków, Dąbrowa, Hurcze, Karolówka, Krowica Hołodowska, Krowica Lasowa, Krowica Sama, Lisie Jamy, Młodów, Mokrzyca, Opaka, Piastowo, Podlesie, Szczutków, Tymce, Wólka Krowicka, Załuże.

Największymi wsiami gminy są: Lisie Jamy, Basznia Dolna, Młodów, Załuże, Krowica Sama. Szczegółowe zestawienie sołectw wraz z przysiółkami przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Sołectwa Gminy Lubaczów

Lp.	Miejscowości	Integralne części miejscowości	
		Nazwa	Rodzaj
1.	Antoniki	-	-
2.	Bałaje	-	-
3.	Basznia Dolna	Basznia, Lubasy, Piaski, Szymeczki, Ruda,	część
4.	Basznia Górna	Dąbrowa, Malce,	przysiółek
5.	Borowa Góra	-	-
6.	Budomierz	-	-
7.	Dąbków	-	-
8.	Dąbrowa	Holiki, Kornagi, Krause, Mądra, Michalce, Szutki, Wasie	część
9.	Hurcze	-	-
10.	Karolówka	-	-
11.	Krowica Hołodowska	Cetynia, Hołodówka,	przysiółek
		Mielniki	część
12.	Krowica Lasowa	Boble	-
13.	Krowica Sama	Blusy, Cetynia, Obrawczyzna, Wychylówka	część
14.	Lisie Jamy	Flisy, Smolice, Wygnańce,	część
		Misztale	przysiółek
15.	Młodów	Pilipy	przysiółek
16.	Mokrzyca	-	-
17.	Opaka	Kamienna, Tuczarnia	część
		Żuki	przysiółek
18.	Piastowo	-	-
19.	Podlesie	-	-
20.	Huta Kryształowa	-	-
21.	Szczutków	Mielniki, Onyszczeni, Prewedy, Sysaki	część
		Ruda Szczutkowska	przysiółek
22.	Tymce	-	-
23.	Wólka Krowicka	Brozie	przysiółek
24.	Załuże	Czarne, Moczary Duże, Moczary Małe	część

Źródło: Urząd Gminy Lubaczów

Oprócz sołectw wyróżniono dodatkowo osadę Huta Kryształową, która jest jednym z trzech wolno stojących osiedli byłego PGR-u.

3.1. Zasoby przyrodnicze i krajobrazowe.

Teren Gminy Lubaczów pod względem fizyczno-geograficznym znajduje się w obszarze Płaskowyżu Tarnogrodzkiego (wznosi się do wysokości 261 m. n.p.m.), który jako mezoregion zajmuje wschodnią część Kotliny Sandomierskiej, z granicą wyznaczoną przez doliny rzek Sanu, Tanwi i Szkła. W dolnym odcinku Lubaczówki obszar Gminy położony jest na wysokości około 199 m.n.p.m. wznosząc się w górę rzeki do wysokości 222 m. n.p.m. Płaskowyż Tarnogrodzki jest najintensywniej urzeźbiony w południowo-wschodniej części gminy. Tereny ze względu na wysokość są bardzo zróżnicowane. Różnice wysokości przekraczają 15 m, spadki dochodzą do 10 %, a lokalnie nawet więcej. Płaskowyż jest rozdzielony przez doliny rzek Lubaczówki, Sołotwy, Świdnicy i Smolinki.

Lokalny klimat jest zaliczany do strefy umiarkowanej, z zabarwieniem kontynentalnym. Obszar ten posiada jeden z najdłuższych, na tle kraju, okresów wegetacyjnych (225 dni), co sprzyja bogactwu flory i fauny.

Na terenie gminy Lubaczów występują lokalne zasoby surowców mineralnych i kopalin występujące na terenie gminy Lubaczów to: złoża gazu ziemnego, złoża siarki rodzimej, złoża ilów nadających się do produkcji ceramiki budowlanej, ruda darniowa (obecnie nie eksploatowana). Rozpoczęcie eksploatacji gazu ziemnego w rejonie Lubaczowa datuje się na 1957 rok. Sześć lat później na terenie gminy Lubaczów utworzone zostały dwa obszary górnicze gazu: „Uszkowce” i „Lubaczów”. Obecnie eksploatowany obszar górniczy gazu „Lubaczów 1” obejmuje powierzchnię 2080 ha, co stanowi 10% obszaru gminy. Na terenie gminy Lubaczów, w części obszaru górniczego znajduje się kilkanaście eksploatowanych odwiertów gazowych, oprócz nich gazociągi kopalniane oraz obiekty technologiczne - węzłowe dla infrastruktury kopalnianej (kopalnia gazu i tłocznia złożowa).

Drugim naturalnym bogactwem gminy jest złoża siarki rodzimej szacowane na około 150 mln ton (powierzchnia obszaru wynosi około 3675 ha, co stanowi około 20% powierzchni gminy).

Dzięki złożom ilów wykorzystywanych w produkcji ceramiki budowlanej został założony Obszar Górniczy Ilów.

Lasy w gminie Lubaczów stanowią 35,8 % powierzchni gminy, czyli 7481 ha. Ponad 82% ogólnej powierzchni lasów stanowią lasy państwowe, których gospodarzem jest Nadleśnictwo Lubaczów. Pozostała część to własność mienia komunalnego (11,9 %), Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, Państwowego Funduszu Ziemi (2,2 %) i własność prywatna (3,5 %).

Najbardziej zalesione obszary gminy Lubaczów znajdują się w jej południowej i południowo-wschodniej części, tj. na pograniczu z Ukrainą oraz na pograniczu z gminami Wielkie Oczy

i Oleszyce. Przeważają lasy mieszane, w których dominują sosny. Stan zdrowotny lasów oceniany jest jako dobry. Na terenie gminy Lubaczów występują trzy typy lasów ochronnych: klimatyczne, wodochronne i marginalne lasy nasienne. W sumie stanowią one 21,3% ogółu powierzchni obszarów leśnych gminy.

Na terenie gminy Lubaczów występują gleby przede wszystkim bielicowe, pseudobielicowe oraz mady. Oznacza to, iż ziemie charakteryzują się piaszczystym lub pylastym podłożem. Przeważają gleby klasy 3, 4 i 5 co wskazuje, na słabo wydajne grunty rolne i ograniczenie wydajności produkcji rolnej.

3.2. Sytuacja demograficzna.

Na dzień 30 czerwca 2006 r. gminę Lubaczów zamieszkiwały 9133 osoby, w tym 4536 mężczyzn (49,7% ogółu mieszkańców) i 4597 kobiet (50,3 % ludności). Wskaźnik ilości kobiet na 100 mężczyzn wyniósł 98. Liczbę mieszkańców i średnią gęstość zaludnienia poszczególnych miejscowości Gminy Lubaczów w 2006 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Powierzchnia i ludność w 2006 roku.

Miejscowość	Powierzchnia w km ²	Ludność				Kobiety na 100 mężczyzn
		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
Lubaczów Gmina wiejska	203	9133	4536	4597	45	101

Źródło: Urząd Gminy Lubaczów

Według danych największą liczbę ludności w 2006 r. posiadały miejscowości:

- Lisie Jamy (1169 mieszkańców),
- Basznia Dolna (973)
- Młodów (910)

Przy powierzchni gminy 203 km kw., gęstość zaludnienia to 45 osób na 1 km kw. Największa gęstość zaludnienia występowała w miejscowościach: Dąbków (132 na 1 km²), Lisie Jamy (124) i Dąbrowa (106).

Liczbę ludności w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Lubaczów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w sołectwach gminy Lubaczów.

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności w latach		Powierzchnia w ha	Gęstość zaludnienia w latach	
		2005	2006		2005	2006
1.	Antoniki	204	208	332,57	61,3	62,5
2.	Bałaje	139	138	181,6	76,5	75,9
3.	Basznia Dolna	993	973	1 142,46	86,9	85,1
4.	Basznia Górna	459	444	993,25	46,2	44,7
5.	Borowa Góra	232	227	1 293,33	17,9	17,5
6.	Budomierz	104	103	854,32	12,2	12,0
7.	Dąbków	304	298	225,13	135,0	132,3
8.	Dąbrowa	354	349	327,16	108,2	106,6
9.	Hurcze	131	133	129,5	101,2	102,7
10.	Karolówka	194	191	-	-	-
11.	Krowica Hołódowska	500	495	1 348,48	37,1	36,7
12.	Krowica Lasowa	219	212	563,57	38,9	37,6
13.	Krowica Sama	768	770	1 981,86	38,8	38,8
14.	Lisie Jamy	1170	1 169	941,51	124,3	124,1
15.	Młodów	902	910	1 165,73	77,4	78,0
16.	Mokrzyca	122	123	165,05	73,9	74,5
17.	Opaka	518	527	1 855,03	27,9	28,4
18.	Piastowo	180	180	215,25	83,6	83,6
19.	Podlesie	71	70	278,81	25,5	25,1
20.	Osada Huta Kryształowa	81	79	2 557,18	3,2	3,0
21.	Szczutków	375	374	1 312,11	28,6	28,5
22.	Tymce	302	300	1 024,52	29,5	29,2
23.	Wólka Krowicka	415	412	485,11	85,5	84,9
24.	Zaluże	809	819	916,79	88,2	89,3
Razem		9 546	9 504	20 290,31	47,0	46,8

Źródło: Urząd Gminy Lubaczów

Według stanu na koniec czerwca 2006 roku mieszkańcy gminy Lubaczów w wieku przedprodukcyjnym stanowili 25,6 % ludności, odsetek osób w wieku produkcyjnym wyniósł 57,8 %, natomiast mieszkańców w wieku poprodukcyjnym było 16,9 %. Wśród mieszkańców w wieku 65 (+) widoczna jest znaczna przewaga kobiet nad mężczyznami (odpowiednio 813

kobiet i 528 mężczyzn). Współczynnik starości – zdefiniowany jako udział ludności w wieku poprodukcyjnym wśród całej ludności Gminy w roku 2006 wyniósł 0,14 liczony jako iloraz sumy kobiety i mężczyzn do ogólnej liczby mieszkańców.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Lubaczów (stan na 30.06.2006 r.)

Przedziały wiekowe	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
0-19	1 253	1 409	2 662
20-24	374	404	778
25-29	325	301	626
30-39	632	669	1301
40-49	532	705	1 237
50-59	437	466	903
60-64	170	115	285
65 i więcej	813	528	1 341
Ogółem	4 536	4 597	9 133

Źródło: GUS

W strukturze wieku ludności gminy najwięcej jest osób młodych poniżej 19 roku życia. Jednak można zaobserwować powolny proces zmiany struktury wiekowej w kierunku przewagi osób starszych. Grupa osób starszych, powyżej 60 roku życia obecnie stanowi łącznie około 18 %. Fakt, że żyjemy dłużej i w lepszym zdrowiu to sukces współczesnej medycyny i polepszających się warunków życia. Niemniej zjawisko to stawia przed władzami samorządowymi i społecznościami lokalnymi dużo wyzwań m.in. wzrost kosztów ubezpieczeń i świadczeń socjalnych, zagrożenie marginalizacją osób starszych w życiu społecznym, konieczność zapewnienia odpowiedniej ilości i jakości usług opiekuńczych mieszkańcom gminy.

Analizując ruch naturalny w gminie Lubaczów w latach 2002-2007 można stwierdzić, że przyrost naturalny utrzymywał się na poziomie dodatnim. Jednak w okresie 2004-2007 znacznie zmalał (z 32 do 9). Liczba zgonów utrzymywała się na zbliżonym poziomie (80-82-77), natomiast liczba urodzeń dość znacznie zmalała – ze 114 w 2004 roku do 86 w 2007 roku.

Tabela 5. Zestawienie urodzeń i zgonów mieszkańców gminy Lubaczów w latach 2002-2007

Lp.	Wyszczególnienie	Rok			
		2002	2004	2006	2007
1	Urodzenia	104	114	84	86
2	Zgony	80	82	82	77
3	Przyrost naturalny	24	32	2	9

Źródło: własne dane gminy

To niepokojące zjawisko demograficzne jest malejącego przyrostu naturalnego także nakłada na państwo (ale i gminę) obowiązek ochrony macierzyństwa i wsparcia rodzin wielodzietnych.

Dlatego należy objąć potrzebujące rodziny pomocą finansową (świadczenia rodzinne, urlopy macierzyńskie, zasiłki celowe, okresowe) oraz wsparciem rzeczowym i specjalistycznym.

Szerzej o problemach rodzin piszemy w rozdziale „Opieka na dzieckiem i rodziną”. Saldo migracji czyli różnica między napływem (imigracja), a odpływem (emigracja) ludności w powiecie lubaczowskim w 2006 roku sytuuje się w przedziale od - 6 do - 3 na 1000 ludności. Także niekorzystnie przedstawia się sytuacja pod względem migracji ludności w gminie Lubaczów. Systematycznie z roku na rok powiększa się ujemne saldo migracji. W roku 2005 wyniosło - 18. Saldo to wynika ze wzrastającej liczby osób, które wyjeżdżają z gminy. Liczba mieszkańców, którzy wymeldowali się z gminy w roku 2004 wzrosła w porównaniu z rokiem 2000 o 16 osób. Procesy migracyjne mieszkańców gminy, podobnie jak w całym kraju, w okresie ostatnich dwóch lat są bardzo dynamiczne trudno je precyzyjnie określić i poddać analizie. Trudno jest na podstawie aktualnie dostępnych źródeł określić jak duża grupa mieszkańców gminy wyjechała do Europy Zachodniej (głównie Anglii, Irlandii, Niemiec, krajów skandynawskich) w poszukiwaniu pracy i lepszych zarobków. Obserwując tendencje ogólnokrajowe i analizując wyniki badań, dotyczących zjawiska emigracji zarobkowej (m.in. wyniki badań „Polacy w Wielkiej Brytanii i Irlandii” realizowanych przez ośrodek badań społecznych „ARC Rynek i Opinia” na próbie ogólnopolskiej, także na Podkarpaciu) z dużym prawdopodobieństwem można jednak stwierdzić, że zjawisko wyjazdów z Podkarpacia za granicę jest dość masowe i dotyczy głównie ważnej dla rozwoju regionu gminy grupy mieszkańców - ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i przedsiębiorczych. Jakie skutki społeczne przyniesie „nowa emigracja” dla kraju, poszczególnych regionów i dla społeczności lokalnych trudno określić bez przeprowadzenia wnikliwych analiz, które ze względu na złożoność problemu nie stały się przedmiotem analizy niniejszego opracowania.

3.3. Praktyki religijne.

Religia to system wierzeń i praktyk przyjętych w danej społeczności, określający relację jednostki do różnie pojmowanej sfery sacrum, czyli świętości i sfery boskiej. Manifestuje się ona w wymiarze doktrynalnym (doktryna), w czynnościach religijnych (kult), w sferze społeczno-organizacyjnej (kościół, wspólnota religijna) i w sferze duchowości indywidualnej (m. in. mistyka). Polska, szczególnie na południu jest uważana za typowo katolicki obszar, ale ze względu na historyczne uwarunkowania jest miejscem występowania również innych religii. W gminie Lubaczów podstawowym wyznaniem jest katolicyzm. Odnotowuje się również przedstawicieli Kościoła Chrześcijan Baptystów – łącznie 52 osoby.

3.4. Charakterystyka gospodarstw domowych i ich główne źródła utrzymania.

Gospodarstwo domowe to zespół ludzi funkcjonalnie ze sobą powiązanych, oddzielonych od innych wyraźnie zarysowaną zasadą odrębności, którą stanowi wspólny budżet, trwałe podstawy materialne (dom - mieszkanie, jego wyposażenie) oraz dążenie do wypełniania przyjętych zadań. Wśród elementów składowych gospodarstwa domowego należy uwzględnić przede wszystkim czynnik ludzki (element podmiotowy), czynnik społeczno-ekonomicznej aktywności (element funkcjonalny) i czynnik materialny (element przedmiotowy).

Istotą współczesnego gospodarstwa domowego jest prowadzenie działalności gospodarczej, na którą składają się zakupy produktów i usług, wytwarzanie i przetwórstwo produktów, wykonywanie czynności usługowych oraz proces faktycznej konsumpcji. Charakter prac w gospodarstwie domowym jest wyznacznikiem funkcji gospodarstwa domowego. Wyróżniamy funkcję: żywieniową, odzieżową, mieszkaniowo-porządkową, opiekuńczo-wychowawczą, organizacyjno-kierowniczą i związaną z zagospodarowaniem wolnego czasu.

Proces transformacji systemowej rozpoczęty w Polsce po 1989 roku przyniósł szereg zmian. Obok licznych zjawisk pozytywnych związanych z powstaniem wolnego rynku, takich m.in. jak mnogość towarów i łatwy do nich dostęp, swoboda podejmowania decyzji i możliwości rozwijania własnej działalności gospodarczej, procesowi temu towarzyszą bardzo poważne problemy społeczno-ekonomiczne: bezrobocie, zubożenie znacznej części społeczeństwa i rozwarstwienie ekonomiczne oraz wycofywanie się państwa z wielu funkcji opiekuńczych.

Niektóre gospodarstwa domowe przyjęły pasywną akceptację zmian ze skłonnością ku "przeczekaniu" i "przetrwaniu", w innych zrodziły się mechanizmy intensyfikujące działania skierowane na poprawę poziomu życia.

Część rodzin wobec niskich dochodów osobistych prowadzi bardzo oszczędną gospodarę dochodami, pozwalającą na zaspokojenie głównie potrzeb podstawowych. Ograniczenia dotyczą przede wszystkim wydatków na rozrywki towarzyskie i udział w życiu kulturalnym, a także na zakup prasy, książek. Odzież i obuwie stanowią następną grupę produktów, na którą są ograniczenia wydatków (kupuje się w mniejszej ilości i poszukuje tańszych źródeł zakupu). Nastąpił też wyraźny wzrost procesów samoobsługowych w gospodarstwie domowym (we własnym zakresie wykonywane są prace remontowe i modernizacyjne w mieszkaniu). Bardziej przedsiębiorczy szukają źródeł uzupełniania budżetu domowego uruchamiając produkcję bądź usługi. Skromne, jak dotąd przejawy drobnej przedsiębiorczości na wsi są najczęściej wynikiem obaw przed rynkiem oraz brakiem środków na jej rozpoczęcie.

W gospodarstwie rolnym uzyskany dochód rodzinny dzielony jest na potrzeby gospodarstwa rolnego i potrzeby gospodarstwa domowego.

Lubaczów to gmina typowo rolnicza, gdzie głównym źródłem dochodu jest uprawa roślin i hodowla zwierząt. Ponieważ powierzchnie upraw są niewielkie (duże rozdrobnienie gospodarstw), gleby stosunkowo mało żyzne, ogólna rentowność produkcji rolnej w kraju jest dość niska, dlatego w gospodarstwach tych jest niska lub bardzo niska dochodowość.

Pozarolnicze zatrudnienie jest możliwe przede wszystkim w mieście Lubaczów, które jest centrum aktywności ekonomicznej ludności, a tym samym podstawowym miejscem zatrudnienia zarówno mieszkańców samego miasta jak i okolicznej ludności. Wśród nierolniczych źródeł utrzymania mieszkańców gminy należy wymienić zatrudnienie w instytucjach publicznych/samorządowych np. urzędzie gminy, szkołach, instytucjach kultury, placówkach ochrony zdrowia. Działalność gospodarcza jest źródłem dochodu stosunkowo nielicznej grupy gospodarstw domowych. W gminie działa około 300 podmiotów gospodarczych, ale w większości są to firmy małe - jednoosobowe działalności gospodarcze.

W województwie Podkarpackim przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych nieznacznie, aczkolwiek stale wzrastają (o 100 zł w latach 2001-2006). Większość wydatków w gospodarstwach domowych dotyczy zakupu towarów i usług konsumpcyjnych (ponad 95% ogółu wydatków).

Tabela 6. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych w zł

p.	Województwo	Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1.	PODKARPACKIE	OGÓŁEM	471,78	507,07	524,58	535,88	566,18	599,75	589,27	624,34
		w tym towary i usługi konsumpcyjne	453,53	489,77	497,41	509,02	540,45	571,80	560,96	593,16

Źródło: GUSW, dane porównywalne z latami poprzednimi (przeliczone o system wag w oparciu o BAEL)

Dochody gminach wiejskich Podkarpacia w przeliczeniu na mieszkańca przedstawia tabela 7.

Tabela 7. Dochody gmin wiejskich w woj. Podkarpackim na mieszkańca

gmina	dochód na mieszkańca 2005	dynamika dochodu 2005/2004	Dynamika Dochodu 2006/2005 plany	gmina	dochód na mieszkańca 2005	dynamika dochodu 2005/2004	dynamika dochodu 2006/2005 plany
Adamówka	125,1	149,1	106,8	Laszki	96,6	107,3	120,7
Baligród	143,1	112,9	93,7	Leżajsk	165,4	125,5	98,4
Besko	153,1	113,2	127,3	Lubaczów	107,0	115,8	112,7
Białobrzegi	205,9	126,0	104,6	Lubenia	192,2	110,6	112,2
Bircza	118,7	102,3	117,5	Lutowiska	260,1	131,6	104,6

Boguchwała	313,3	120,6	113,4	Łańcut	262,2	118,2	102,1
Bojanów	152,5	112,2	106,3	Majdan Królewski	110,8	117,4	115,7
Borowa	204,6	139,4	118,6	Markowa	155,3	123,6	108,7
Brzostek	126,1	103,4	112,6	Medyka	161,0	113,9	106,7
Brzyska	141,7	106,5	109,3	Miejsce Piastowe	243,2	112,5	113,4
Bukowsko	156,3	120,6	136,4	Mielec	300,2	110,1	113,5
Chłopice	116,0	82,4	112,0	Niebylec	169,2	97,2	108,9
Chmielnik	204,3	127,6	118,5	Niwiska	114,4	112,6	113,2
Chorkówka	222,6	111,7	114,4	Nowy Żmigród	145,4	98,8	102,6
Cisna	253,1	110,9	93,1	Nozdrzec	120,4	113,9	109,4
Cmolas	108,3	99,3	123,0	Olszanica	167,7	105,1	96,9
Czermin	155,8	112,3	1 25,0	Orły	123,9	120,0	110,8
Czudec	196,7	113,3	115,0	Osiek Jasielski	150,6	109,7	93,6
Dębica	308,6	115,4	81,0	Ostrów	173,4	129,9	108,5
Dębowiec	145,8	108,1	110,0	Padew Narodowa	170,3	107,1	119,3
Domaradz	137,7	111,5	120,4	Pawłosiów	215,4	114,6	112,5
Dubiecko	133,6	111,4	110,1	Pruchnik	114,1	112,1	108,3
Dydnia	207,4	146,9	82,7	Przeclaw	149,3	115,1	133,4
Dynów	94,4	95,2	133,4	Przemysł	198,9	102,2	113,5
Dzikowiec	97,7	116,5	115,2	Przeworsk	186,2	116,4	88,8
Fredropol	118,6	131,8	102,2	Pysznica	267,0	143,1	98,7
Frysztak	157,3	113,6	113,6	Radomyśl n. Sanem	159,6	97,8	135,2
Gać	132,7	118,5	118,3	Radymno	153,1	106,4	94,4
Gawłuszowice	252,4	107,5	96,3	Rakszawa	154,9	109,3	113,8
Gorzyce	324	109	111	Raniżów	125,3	125,9	107,1
Grębów	160,5	104,0	108,8	Rokietnica	106,2	106,3	118,1
Grodzisko Dolne	158,0	121,9	109,8	Roźwienica	112,0	107,9	125,0
Haczów	184,7	109,4	109,9	Sanok	153,9	112,2	119,6
Harasiuki	118,1	111,7	117,9	Skolyszyn	171,6	101,3	118,1
Horyniec-Zdrój	145,6	108,4	117,5	Stary Dzików	102,3	130,6	103,3
Hyżne	127,3	105,1	117,8	Stubno	129,7	123,4	118,1
Iwierzycy	181,9	120,5	122,3	Świlcza	287,4	129,0	112,5
Jarocin	141,0	111,5	110,8	Tarnowiec	253,5	101,1	101,7
Jarosław	164,1	115,7	117,0	Tryńcza	150,4	118,4	125,0
Jasienica Rosielna	177,1	107,0	108,9	Trzebownisko	267,4	113,8	116,2
Jasło	238,3	128,8	109,4	Tuszów Narodowy	261,7	109,7	103,2
Jawornik Polski	130,0	115,0	113,8	Tyrawa Wołoska	97,9	123,1	103,5
Jeżowe	115,4	111,1	119,9	Wadowice Górne	175,4	111,1	122,6
Jodłowa	192,2	116,2	95,4	Wiązownica	129,2	103,0	117,0
Kamień	106,8	111,6	116,4	Wielkie Oczy	95,9	105,6	123,0
Kołaczyce	152,6	109,1	107,6	Wielopole Skrzyńskie	114,1	101,7	114,5
Komańcza	171,4	112,9	124,8	Wiśniowa	151,6	117,6	105,8

Korczyna	233,6	120,3	124,1	Wojaszówka	207,1	110,7	112,0
Krasieczyn	347,9	172,2	120,0	Zaklików	197,2	122,4	116,3
Krasne	418,6	129,5	69,7	Zaleszany	251,5	108,2	105,0
Krempna	124,2	106,0	104,3	Zarszyn	197,3	117,7	111,6
Krościenko Wyżne	547,9	135,4	88,2	Zarzeczce	134,9	112,1	128,5
Krzeszów	125,9	115,9	119,6	Żołynia	142,9	116,2	112,4
Krzywcza	94,3	105,1	118,1	Żurawica	223,1	113,6	106,5
Kuryłówka	117,2	114,0	107,2	Żyraków	245,7	123,6	104,6

Źródło: Obliczenia IG WSiIZ na podstawie BDR GUS i planów budżetowych gmin

Analiza powyższego zestawienia wskazuje, że dochody własne Gminy Lubaczów w przeliczeniu na jednego mieszkańca stale rosną, chociaż w odniesieniu do średniego dochodu województwa podkarpackiego są relatywnie niskie. W porównaniu z dochodami mieszkańców innych podkarpackich gmin wiejskich kształtują się na dość niskim poziomie. Dochody mieszkańców sąsiednich gmin wiejskich (Horyniec, Stary Dzików, Wielkie Oczy) są porównywalne.

3.5. Warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych.

Gmina Lubaczów zajmuje drugie miejsce co do ilości posiadanych mieszkań w powiecie Lubaczowskim. Według danych z 2005 roku, dysponuje 197,1 tysiącami metrów kw. mieszkań. Ogółem posiada 2189 mieszkań, w których skład wchodziło 8819 izb. Średnia liczba izb w mieszkaniu wynosiła 4,06. Na jedno mieszkanie przypadało 4,17 osoby, co w przeliczeniu na izby dawało 1,03 mieszkańca na 1 izbę. Był to wskaźnik, podobnie jak w gminie Oleszyce, najwyższy w powiecie Lubaczowskim. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 89,7 m², w tym na 1 osobę przypada 21,5 m². Biorąc pod uwagę powyższe dane należy stwierdzić, że sytuacja mieszkaniowa w gminie Lubaczów jest dobra.

Charakterystyczne dla zasobów mieszkaniowych gminy Lubaczów jest przede wszystkim budownictwo indywidualne, które składa się z małych budynków mieszkaniowych, budownictwa jednorodzinnego, wielorodzinnego oraz zabudowań gospodarczych. Budownictwo wielorodzinne stanowią zabudowania typu Domy Nauczycieli, Ośrodki Zdrowia, budynki byłych PGR-ów oraz osiedla. 20 % zabudowań powstało przed II Wojną Światową, stąd typowa drewniana zabudowa charakterystyczna dla tego okresu. Późniejsza architektura jest już w formie murowanej, a spora część domów to obiekty dość nowoczesne architektonicznie i technologicznie, powstałe w latach 90-tych i ostatnim okresie.

Zdecydowana większość gospodarstw domowych jest wyposażonej w bieżącą wodę zasilaną wodociągiem, instalację elektryczną, częściowo uzupełnianą o sieć gazu ziemnego i kanalizację.

Gmina ma w swym posiadaniu 12 budynków, z 18-ma lokalami mieszkalnymi, gdzie 3 z nich to lokale socjalne.

Sieci wodociągowe funkcjonują we wszystkich miejscowościach na terenie gminy.

Od roku 2000 sukcesywnie buduje się sieci kanalizacyjne na terenie Gminy. Wybudowano kolektory sanitarne w miejscowościach: Dąbków, Opaka, Opaka - Osiedle, Młodów-Górka, Lisie Jamy. Ścieki z w/w miejscowości dostarczane są do Miejskiej Oczyszczalni Ścieków w Lubaczowie. W latach 1999-2005 gmina zrealizowała zadanie „Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Załuże oraz kanalizacji sanitarnej w części miejscowości Załuże, Basznia Dolna i Młodów” - oczyszczalnia typu Stalbudom STB-20 o przepustowości 250 m³ na dobę. W 2007 roku Gmina Lubaczów przystąpiła do dalszej rozbudowy systemu kanalizacyjnego doprowadzającego ścieki z pozostałej części miejscowości Załuże i Mokrzyca do oczyszczalni w Załużu oraz jest w trakcie przygotowania projektów i studiów wykonalności dla rozwiązania gospodarki ściekowej w dorzeczu rzek Lubaczówki i Sołotwy. Ponadto na terenie gminy aktualnie funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków przy szkołach podstawowych: Basznia Dolna, Krowicy Samej i w Młodowie oraz oczyszczalnia typu Bioblok w Krowicy Samej. Sieć rurociągów gazowych na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Przez obszar gminy przechodzą trzy niezależne układy gazownicze: sieć gazowa regionalna, obejmująca przesyłowe gazociągi wysokoprężne z Kopalni Gazu „Szczutków” w głąb kraju. Sieć ta obsługiwana jest przez Zakład Gazowniczy w Jarosławiu, sieć gazowa lokalna, zasilająca bezpośrednio obszar gminy oraz układ kopalniany - związany z kopalnictwem gazu ziemnego w Obszarze Górniczym Gazu „Lubaczów 1”, prowadzonym przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu. Dla potrzeb Lubaczowskiego Parku Inwestycyjnego planuje się rozbudowę rurociągów gazowych w kierunku Krowicy Hołodowskiej i Budomierza.

Na terenie gminy jest bardzo dobrze rozwinięta sieć telekomunikacyjna, która w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców. W latach 1999 - 2000 przeprowadzono kompleksową telefonizację gminy. W wyniku tej inwestycji do nowoczesnej sieci telefonicznej zostało podłączonych we wszystkich miejscowościach 783 nowych abonentów. W gminie dostępny jest także sygnał wszystkich operatorów telefonii komórkowej.

4. DOSTĘP DO DÓBR I USŁUG SPOŁECZNYCH UMOŻLIWIAJĄCYCH INTEGRACJĘ SPOŁECZNĄ

4.1. Kultura.

Gminny Ośrodek Kultury w Lubaczowie to główny inicjator i realizator działalności kulturalnej. Jego filie w Baszni Dolnej, Krowicy Samej, Lisich Jamach, Załużu i Młodowie ułatwiają dostęp miejscowej ludności do oferty kulturalnej GOK-u, a zarazem organizuje przestrzeń do wspólnych inicjatyw samych mieszkańców i organizacji, które działają na terenie danej wsi. Filie w Baszni Dolnej, Lisich Jamach, Krowicy Samej, Załużu są wyposażone w sprzęt

muzyczny oraz całe zaplecze potrzebne do organizowania spotkań towarzyskich, dyskotek, biesiad oraz innych imprez masowych. Oprócz tego Basznia Dolna, Bałaje i Załuże posiadają siłownię.

GOK stara się przyciągać szczególnie dzieci i młodzież, tworząc zespoły wokalne, organizując zajęcia z zakresu umiejętności gry na instrumentach, kusząc atrakcyjną gamą gier i zabaw.

Jednym z ważnych zadań GOK-u jest kultywowanie tradycji, folkloru, które mogą być podtrzymywane dzięki aktywnej współpracy z organizacjami pozarządowymi z terenu gminy, takimi jak: Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna, oraz przedszkolami, szkołami, bibliotekami czy parafiami. To także współpraca z ościennymi gminami w organizowaniu szerszych akcji. Filie GOK-ów corocznie organizują dla dzieci przeglądy piosenki, konkursy plastyczne, szkolenia i pokazy sztuki kulinarnej dla kobiet z Kół Gospodyń Wiejskich prowadzone przez przedstawicieli Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale i oddziałem w Lubaczowie, a nawet wieczory kinowe.

Wieś Krowica Sama słynie z kapeli oraz zespołu śpiewaków „Niespodzianka”, który odnosi sukcesy na przeglądach folklorystycznych oraz uświetnia swoją muzyką i śpiewem miejscowe wydarzenia. Warto wspomnieć, że GOK- Załuże prowadzi, atrakcyjną szczególnie dla starszej młodzieży, sekcję kulturystyczną. Prężne działania GOK-u w Baszni Dolnej objawia się funkcjonowaniem zespołu młodzieżowego „Samaria”, corocznym Turniejem w warcabach 100-polowych, Gminnym Zimowymi Igrzyskami Mieszkańców Wsi oraz Turniejem Piłki Nożnej Chłopców o Puchar Wójta Gminy.

Urządzanie spotkań o różnym charakterze daje okazję miejscowej ludności na spotkanie się, rozmowy, spędzanie wspólnie wolnego, co stanowi podstawę tworzącej się silnej, tożsamej siebie wspólnoty.

Istotnym elementem oddziaływań kulturalnych jest działanie 13 świetlic wiejskich w Tymcach, Baszni Górnej, Borowej Górze, Piastowie, Młodowie, Wólce Krowickiej, Budomierzu, Krowicy Lasowej, Dąbrowie, Opacie, Dąbkowie, Szczutkowie oraz Hurczu. Są one centrum aranżującym spotkania, przyjęcia, a nawet wesela. A także 4 świetlice szkolnych, które gwarantują dzieciom i młodzieży opiekę i zagospodarowanie czasu przed i po lekcjach.

Analizując gminę Lubaczów pod względem kultury nie można pominąć działań Gminnej Biblioteki Publicznej w Baszni Dolnej oraz jej pięciu filii w miejscowościach Młodów, Opaka, Lisie Jamy, Załuże, Krowica Sama. Księgozbiór łącznie liczył, według danych z 2005 roku, 41638 woluminów. Przez cały czas jest on uzupełniany o nowości wydawnicze, co przyciąga czytelników, którzy pomimo wysokich cen książek i braku funduszy na ich zakup, mogą

zaspokoić potrzeby estetyczne, intelektualne, naukowo-informacyjne, a także rozrywkowe. Dzięki łatwemu dostępowi do książek czytelnictwo w gminie w 2005 roku wynosiło 23,3 książki na 1 czytelnika, co świadczy o skutecznym propagowaniu bibliofilstwa wśród mieszkańców gminy.

4.2. Sport i rekreacja.

W Gminie Lubaczów dużą rolę odgrywa sport, stąd dużą popularnością cieszą się kluby sportowe. Obecnie działa ich około 13, nosząc miano Ludowych lub Uczniowskich Klubów Sportowych. Realizacji aktywności w dziedzinie wychowania fizycznego sprzyja szeroka baza różnego rodzaju obiektów sportowych. Dzięki funduszom Unii Europejskiej przy szkole podstawowej w Krowicy Samej powstał kompleks boisk sportowych, korty tenisowe, boiska do piłki ręcznej, koszykowej, siatkowej, rzutnia do kuli, bieżnia, plac do imprez plenerowych.

Zespół Szkół w Baszni Dolnej posiada nowoczesną halę sportową z pełnym wyposażeniem oraz zapleczem (szatnie, przebieralnie, kabiny natryskowe, sanitariaty, magazyny). Oprócz tego gmina dysponuje 7 boiskami do piłki nożnej, które wykorzystują Ludowe Kluby Sportowe (Basznia Dolna, Krowica Hołodowska, Lisie Jamy, Młodów, Opaka, Wólka Krowicka, Załuże). Na terenie gminy działają 3 siłownie (Bałaje, Basznia Dolna oraz Załuże).

Ludowe Kluby Sportowe specjalizujące się w piłce nożnej. Jako samodzielne Stowarzyszenia Kultury Fizycznej odnoszą znaczące sukcesy, biorąc udział w rozgrywkach ligowych klasy A i B (LKS „Huragan” Basznia Dolna, LKS „Zryw” Młodów, LKS „Orkan” Załuże, LKS „Start” Lisie Jamy, występują w klasie A seniorów; LKS „Walter” Opaka, LKS „Rolnik” Wólka Krowicka, LKS „Graniczni” Krowica, występują w klasie B seniorów). Ludowe Kluby Sportowe będące organizacjami pozarządowymi, realizując zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu korzystają nieodpłatnie z obiektów sportowych będących własnością Gminy Lubaczów. W każdej miejscowości, gdzie działa Ludowy Klub Sportowy znajduje się boisko sportowe i szatnia sportowa. Członkowie Uczniowskich Klubów Sportowych i Ludowych Klubów Sportowych opierają swoją działalność na społecznej, nieodpłatnej aktywności jej członków.

Na terenie gminy działają następujące UKS:

- Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Partner” w Szkole Podstawowej i Publicznym Gimnazjum w Młodowie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Sokół II” w Publicznym Gimnazjum w Wólce Krowickiej,
- Uczniowski Klub Sportowy „Kryształ” w Szkole Podstawowej w Lisich Jamach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Zryw” w Szkole Podstawowej w Krowicy Samej,

- Uczniowski Klub Sportowy „Start” w Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej,
- Uczniowski Klub Sportowy „Orzeł” w Publicznym Gimnazjum w Baszni Dolnej,
- Gminny Ośrodek Kultury w Lubaczowie,
- Ludowy Klub Sportowy „HURAGAN” Basznia Dolna,
- Ludowy Klub Sportowy „START” Lisie Jamy,
- Ludowy Klub Sportowy „ZRYW” Młodów,
- Ludowy Klub Sportowy „ORKAN” Załuże,
- Ludowy Klub Sportowy „GRANICZNI” Krowica
- Ludowy Klub Sportowy „ROLNIK” Wólka Krowicka,
- Ludowy Klub Sportowy „WALTER” Opaka,

Szkoły podstawowe i gimnazja dysponują następującymi obiektami sportowymi:

- sala gimnastyczna i kompleks boisk sportowych – wspólne użytkowanie przez Szkołę Podstawową i Publiczne Gimnazjum w Baszni Dolnej,
- sala gimnastyczna i kompleks boisk sportowych – wspólne użytkowanie przez Szkołę Podstawową i Publiczne Gimnazjum w Młodowie,
- kompleks boisk sportowych i zastępcza sala gimnastyczna – Szkoła Podstawowa w Krowicy Samej
- zastępcze sale gimnastyczne – Szkoła Podstawowa w Lisich Jamach, Szkoła Podstawowa w Załużu, Publiczne Gimnazjum w Wólce Krowickiej, Szkoła Podstawowa w Dąbkowie.
- Publiczne Przedszkole w Lisich Jamach w ogóle nie mają sali gimnastycznej.

W trakcie budowy jest sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Lisich Jamach i boisko sportowe w Załużu. Planowana jest także budowa sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Krowicy Samej oraz w Młodowie.

.W miejscowościach: Bałaje, Basznia Dolna, Załuże znajdują się ogólnie dostępne dla mieszkańców siłownie. O aktywnym życiu sportowo-rekreacyjnym mieszkańców gminy Lubaczów świadczy fakt, że cyklicznie, każdego roku odbywają się:

- Gminne Zimowe Igrzyska Mieszkańców Wsi,
- Gminne Święto Sportu Wsi,
- Memoriał w piłce nożnej im. Juliana Janczury w Lisich Jamach oraz Aleksandra Zaborniaka w Młodowie,
- Turniej o Puchar Wójta Gminy Lubaczów.

Mieszkańcy reprezentują również gminę na szczeblu powiatowym i wojewódzkim m.in. na:

- Podkarpacka Olimpiada Tenisa Stołowego,

- Powiatowe Święto Sportu Wsi,
- Memoriał im. Stanisława Mazurka w siatkówce mężczyzn w Cieszanowie,
- Powiatowy oraz Wojewódzki Turniej w warcabach planszowych juniorek i juniorów,
- Wojewódzkie Zimowe Igrzyska Mieszkańców Wsi w Jarosławiu,
- Mecz Piłki Nożnej Chłopców o Puchar Redaktora Naczelnego „Życia Podkarpackiego”,
- Udział warcabistów z Baszni Górnej i Dolnej w Mistrzostwach Polski pionu LZS,
- Wojewódzkie Święto Sportu Wsi (aktualnie Rejonowe Święto Sportu Wsi),
- Turniej Piłki Nożnej Chłopców o Puchar Wójta Gminy,
- Turniej Powiatowy w Piłce Nożnej.

Powyższy opis działalności kulturalnej i sportowej w Gminie Lubaczów świadczy o dość dużym poziomie zaspokojenia tych potrzeb w społeczności. 41 % mieszkańców gminy uczestniczących w badaniu ankietowym pozytywnie ocenia działalność kulturalną na terenie gminy. Mimo to z analizy wypowiedzi uczestników warsztatów partycypacyjnych wynikają następujące problemy w zakresie kultury i sportu:

- ograniczona oferta kulturalna dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczająca ilość miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu dla tych grup wiekowych (Kluby Młodzieżowe, , kawiarenki internetowe),
- mała oferta kulturalna, służąca integracji osób starszych (kluby seniora, koła zainteresowań, kultywowanie tradycji, inicjatywy integracji międzypokoleniowej),
- niedofinansowanie lokalnych instytucji kulturalnych np. w GOK-u mimo dość dobrej bazy lokalowej brakuje środków na pełny rozwój działalności – zatrudnienie instruktorów, animatorów ruchu kulturalnego oraz rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty),
- konieczność doposażenia LKS i UKS w sprzęt sportowy,
- niektóre przyszkolne obiekty sportowe wymagają rozbudowy (np. powstanie bieżni lekkoatletycznych) i modernizacji

4.3. Dostęp do opieki zdrowotnej.

Pomoc medyczna w gminie Lubaczów skupiona jest przede wszystkim wokół placówek w mieście Lubaczów, które oprócz Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, posiada szpital i poradnie specjalistyczne. Inne placówki świadczące opiekę medyczną to:

- Zakład Opieki Zdrowotnej R-36 w Lubaczowie z Przychodnią Rejonową
- Punkt Zdrowia w Krowicy Samej,

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Zdrowia” z przychodnią w Lubaczowie oraz Ośrodkiem Zdrowia na terenie Gminy Lubaczów w Opacie i w Baszni Dolnej. Mieszkańcy mają także do dyspozycji całodobową ambulatoryjną opiekę medyczną. Stan służby zdrowia w gminie Lubaczów na tle powiatu lubaczowskiego przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Opieka zdrowotna oraz apteki w powiecie lubaczowskim (stan na 31.12.2005 r.)

Ambulatoryjna opieka zdrowotna				Liczba ludności przypadająca na 1 aptekę przypadająca na 1 os.
Gminy	Zakład	Praktyki	Apteki	
Cieszanów m.	-	1	1	1 902
Horyniec	1	-	1	4 912
Lubaczów m.	7	4	6	2 065
Lubaczów gm.	2	-	-	-
Narol m.	1	-	1	2 121
Narol gm.	-	-	1	6 265
Oleszyce m.	1	-	2	1 581
Stary Dzików	1	-	1	4 609

Źródło: Publikacja US w Rzeszowie pt. "Województwo podkarpackie - podregiony, powiaty, gminy 2006"

Mieszkańcy gminy korzystają z aptek, które są zlokalizowane w mieście Lubaczów. Zaopatrują one w leki poprzez prowadzone na przemiał dyżury całodobowe, okoliczni mieszkańcy mogą nawet w nocy dokonać zakupu potrzebnych leków.

4.4. Personel w podstawowej opiece zdrowotnej.

Personel w podstawowej opiece zdrowotnej według podziału na zespoły opieki zdrowotnej przedstawia się następująco:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej obejmujący swoim działaniem szpital oraz poradnie specjalistyczne zatrudnia ogółem 39 lekarzy, 164 pielęgniarek i 33 położne,
- Zakład Opieki Zdrowotnej R-36 w Lubaczowie z Przychodnią Rejonową oraz na terenie Gminy Lubaczów Punktem Zdrowia w Krowicy Samej - 17 lekarzy, 24 pielęgniarki i 6 położnych,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Zdrowia” z przychodnią w Lubaczowie oraz Ośrodkiem Zdrowia na terenie Gminy Lubaczów w Opacie i w Baszni Dolnej, posiada kadrę w składzie: 14 lekarzy, 14 pielęgniarek i 3 położne.

4.5. Realizacja zadań ochrony zdrowia przez samorząd gminy.

Opieka zdrowotna jako ogół środków mających na celu zapobieganie i leczenie chorób jest realizowana za pomocą narzędzia jakim jest system ochrony zdrowia. Na gminie spoczywa obowiązek opracowania, realizacji oraz oceny efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy; inicjowania i udziału w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych zmierzających do zaznajomienia mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami; podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Obowiązek taki nakłada na gminę art.6. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 210 poz.2135 z późn. zm.), który zobowiązuje władze publiczne do zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej.

Gmina Lubaczów w ramach swych zadań posiada opracowane dwa programy profilaktyczne, które są finansowane z dochodów uzyskanych ze sprzedaży licencji na sprzedaż alkoholu. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Biorąc pod uwagę powyższe dane można stwierdzić, że mieszkańcy gminy mają zapewniony w miarę równy dostęp do opieki medycznej (ze względu na funkcjonowanie ośrodków zdrowia także w sołectwach). Także bliskość ośrodka miejskiego - Lubaczowa, w którym działają placówki medycyny specjalistycznej sprawia, że oferta służby zdrowia dla mieszkańców gminy (pod względem zasobów kadrowych służby zdrowia) jest dość dobra, w porównaniu z innymi gminami w powiecie lubaczowskim, bardziej oddalonymi od miasta. Co trzeci uczestnik sondażu, realizowanego w ramach opracowywania tej strategii pozytywnie, co drugi średnio ocenia system ochrony zdrowia w gminie.

4.6. Transport i komunikacja.

Mocną stroną Gminy Lubaczów jest jej podwójna sieć komunikacyjna, na którą składają się szlaki komunikacji drogowej i kolejowej. Komunikacja drogowa składa się z dróg o statusie wojewódzkim, które charakteryzuje duże natężenie ruchu, średnio powyżej 3000 pojazdów na dobę. Są to dwie drogi:

- droga nr 866 Dachnów o długości 19,298 km - granica Państwa, prowadzącą przez Lubaczów, Lisie Jamy, Wólkę Krowicką, Krowicę Hołodowską i Budomierz.
- droga nr 867 Sieniawa o długości 71,518 km - Oleszyce - Hrebenne, prowadzącą przez Lubaczów, Młodów, Basznię Dolną i Horyniec.

Obie te drogi mają ważne znaczenie dla transportu i spedycji. Z jednej strony są szansą na rozwój działalności gospodarczej przy głównych szlakach komunikacji drogowej (gastronomia, hotelarstwo, handel paliwami, warsztaty napraw pojazdów itp.). Z drugiej strony znaczne natężenie ruchu, w dużej mierze samochodów o dużej masie (TIR-ów) ma wpływ po pierwsze na stan nawierzchni i konieczność stałej jej poprawy, po drugie na bezpieczeństwo pojazdów i pieszych w ruchu drogowym.

Gęsta sieć dróg umożliwia łatwe przemieszczanie się zarówno transportem prywatnym, jak i transportem zbiorowym, którego głównym organizatorem jest Polska Komunikacja Samochodowa. Drogi powiatowe stanowią na terenie gminy szlaki o łącznej długości 73,682 km.

Tabela 9. Sieć dróg powiatowych na terenie gminy Lubaczów.

Numer i nazwa drogi	Długość w km	Nawierzchnia ulepszona w km	Nawierzchnia nie ulepszona w km	Grunтова w km
P O 692 R Horyniec - Wólka Horyniecka -	0,453	-	-	-
P O 674 R Lubaczów - Szczutków - Dunkowice	6,953	6,953	-	-
P O 673 R Opaka - przez wieś	0,884	0,447	0,203	0,234
P O 671 R Oleszyce - Borchów-Lubaczów	1,234	1,234	-	-
P O 691 R Basznia D. - Wólka Horyniecka	6,568	4,501	-	2,067
P O 690 R Tymce - Basznia Dolna	3,061	3,061	-	-
P O 664 R Lubaczów - Tymce	10,076	10,076	-	-
P O 689 R Załuże - Moczar Duży	1,467	1,467	-	-
P O 688 R Lubaczów - Basznia Dolna	6,663	5,042	1,124	0,497
P O 681 R Karolówka - przez wieś	0,466	0,466	-	-
P O 682 R Lubaczów - Borowa Góra	5,600	5,600	-	-
P O 680 R Lisie Jamy - Dąbrowa	5,637	4,277	1,070	0,290
P O 679 R Lubaczów - Krowica Lasowa	5,626	5,626	-	-
P O 678 R Szczutków - Dąbrowa	3,736	3,736	-	-
P O 695 R Dąbrowa - Łukawiec	2,663	2,663	-	-
P O 677 R Szczutków - W.Oczy-G. Państwa	2,378	2,378	-	-
P O 694 R Łukawiec - Krowica Hołodowska	5,567	5,567	-	-
P O 693 R Krowica Hoł.-Żmijowska-W.Oczy	4,650	4,085	-	0,565
Razem	73,682	67,179	2,850	3,653

Źródło: Urząd Gminy Lubaczów

Mieszkańcy Gminy Lubaczów, szczególnie korzystają z linii kolejowej pasażersko - towarowej nr 101 Munina - Werchrata - Hrebenne oraz linia kolejowa Jarosław - Horyniec Zdrój z przystankiem osobowym w Baszni Dolnej. Odbiorcami PKS są głównie mieszkańcy wsi Załuże, Basznia Dolna i przyległe przysiółki. Każda z miejscowości ma zapewnione połączenie z centrum gminy, którym jest Lubaczów, które posiada bezpośrednie połączenia z takimi

miejscościami jak: Korczowa (przejście graniczne z Ukrainą – 25 km) Przemyśl, Jarosław do drogi E40, Bełżca, Tomaszów Lubelski, przejście graniczne w Hrebennem (50 km), Horyniec-Zdrój, Budomierz - granicy państwa (planowane przejście graniczne – 12 km) a także Biłgoraj, Cewków, Chełm, Cieszanów, Horyniec, Hrubieszów, Mielec, Narol, Oleszyce, Rzeszów, Stalowa Wola, Stary Dzików, Warszawa, Werchrata, Wielkie Oczy, Zamość. Infrastruktura transportowa pozwala na rozwój usług spedycyjnych o charakterze krajowym oraz międzynarodowym (tranzyt na wschód), a także ułatwia przemieszczanie się z miejsca zamieszkania do szkół ponadgimnazjalnych oraz miejsc pracy.

5. Instytucje i świadczenia pomocy społecznej.

Działaniami z zakresu pomocy społecznej w gminie Lubaczów zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on jednostką organizacyjną gminy, realizującą zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, jak również zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej. Zatrudnienie w GOPS Lubaczów obejmuje 9 osób zatrudnionych w wymiarze pełnego etatu na czas nieokreślony, w tym:

- Kierownik - wykształcenia policealne
- 4 pracowników socjalnych - 2 osoby wykształcenie wyższe, 2 osoby wykształcenie policealne
- 1 księgowy - wykształcenie średnie
- 3 pracowników świadczeń rodzinnych - 1 osoba wykształcenie wyższe, 1 osoba wykształcenie licencjackie, 1 osoba wykształcenie średnie.

Wymóg określony w ustawie o pomocy społecznej mówiący o minimum 1 pracowniku socjalnym przypadającym na 2000 mieszkańców nie jest w pełni spełniony.

GOPS dysponuje 3 pomieszczeniami, a jego zasoby techniczne to: 8 komputerów z dostępem do Internetu oraz podstawowe wyposażenie biurowe (telefon, fax, drukarki).

5.1. Mapa występowania problemów społecznych na terenie gminy.

Najwyższy procentowy wskaźnik procentowy osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców z pośród 24 sołectw posiada Huta Kryształowa - aż 46,84 % mieszkańców jest odbiorcami świadczeń z OPS. W Baszni Górnej wsparcie OPS obejmuje 38,21% ludności.

W miejscowościach Wólka Krowiska, Krowica Lasowa, Załuże i Podlesie 30%-35% ludność zwraca się o pomoc. Kolejny przedział beneficjentów lokuje się w granicach 20-26% , występuje on w okolicach takich jak: Antonimi, Opaka, Dąbrowa i Szczutków. Najmniejszą grupę klientów GOP posiadają Piastowo (5%), Dąbków(5,03%), Karolówka(5,76%).

Huta Kryształowa to po PGR-owska wieś z historycznymi tradycjami – huta szkła została tu założona przez Adama Mikołaja Sieniawskiego już w 1717 roku. Upadek PGR-u oraz źle sprywatyzowane bogactwo naturalne, którym była siarka tzw. basznińska w latach 90-tych spowodowało znaczne zubożenie rodzin. Blisko płowa mieszkańców jest pod opieką Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej. Dzieci i młodzież od przedszkola po gimnazjum korzystają z bezpłatnych obiadów. Dorośli znajdują zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych. Sami mieszkańcy twierdzą, że tu kończy się Unia i Polska, a o społeczności

Kryształowej Huty w sąsiednich wsiach mówią, że to "zesłańcy" albo "oddelegowani z innych popegeerowskich osiedli"².

Na ternie Baszni do 1993 roku prowadzona była eksploatacja Kopalnia Siarki "Basznia".

Na początku lat 90-tych inwestor (Sulphurquest of Poland Ltd.) zastosował nowoczesną technologię pozyskiwania siarki, która pozwalała 10-krotnie obniżyć koszty jej wydobywania. Po uzyskaniu stosownego pozwolenia zaczął eksploatować siarkowe złoża w Baszni Górnej, poprzednio użytkowanej przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy „Siarkopol”. Niestety rentowna działalność przedsiębiorcy nie trwała długo. Przemysł siarkowy przeżywał głęboki kryzys, czego dowodem było zamykanie kolejnych kopalni. Wówczas szansa na utrzymanie znacznej ilości miejsc pracy, na które liczył samorząd lokalny została nie wykorzystana, a duża grupa pracowników zasiliła grono bezrobotnych. Na terenach tych istnieje też problem zagrożenia ekologicznego. Od momentu zaprzestania eksploatacji następowała dewastacja kopalni i jej urządzeń, a także degradacja terenów górniczych ponieważ poprzedni właściciel wykonał bardzo niewiele prac zabezpieczających, eliminujących zagrożenie dla środowiska. Ludzie z Baszni Górnej i okolicznych wsi nie czują się bezpiecznie, bo nie są pewni czy nie grozi im niebezpieczeństwo ze strony pozostawionej kopalni, na przykład erupcja siarkowodoru.

Najczęściej występującymi problemami społecznymi są na tych terenach: bezrobocie, uzależnienie alkoholowe, przemoc domowa (ale nie zgłaszana oficjalnie i nie notowana przez Policję), choroby, niewydolność wychowawcza rodzin.

W sołectwach, gdzie nasilenie problemów społecznych jest najwyższe (m.in. Huta Kryształowa, Krowica Lasowa, Wólka Krowiska, Załuże, Basznia Górna i Podlesie) władze samorządowe, przede wszystkim GOPS, w partnerstwie z instytucjami (policją, sądami, kuratorami, lekarzami i pielęgniarzami środowiskowymi, pedagogami szkolnymi, specjalistami z poradni itp.) oraz organizacjami pozarządowymi i Kościołem nasila działania zmierzające do poprawy sytuacji. Wiele takich „lokalnych działań naprawczych” zawartych jest w niniejszej strategii. Część z nich zostanie zrealizowana już w pierwszym okresie jej wdrażania (w latach 2008 – 2009) m.in. w ramach wykorzystania dotacji z Programu Integracji Społecznej (PPWOW). Niewątpliwie długotrwały efekt tych działań można osiągnąć wyłącznie w oparciu o inicjatywy samopomocowe oraz aktywizujące grupy wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją. Ten kontekst także jest podstawą wielu celów operacyjnych, zawartych w tym dokumencie.

² „Super Nowości”, Rzeszów, 13 sierpnia 2008 roku.

Podział na mieszkańców, którzy korzystają ze wsparcia GOPS w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców poszczególnych sołectw przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Korzystający z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach gminy Lubaczów

LP	SOŁECTWA	ILOŚĆ ŚRODO WISK	ILOŚĆ OSÓB W ŚRODOWISKACH OPS			
			Ilość osób w środowiskach ogółem	w tym do 17 lat	Liczba mieszk. (2006 r)	% osób korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców
1	Antoniki	12	53	42	208	25,48
2	Bałaje	6	26	10	138	18,84
3	Basznia Dolna	36	185	92	973	19,01
4	Basznia Górna	24	141	72	444	38,21
5	Borowa Góra	8	37	18	227	16,30
6	Budomierz	4	16	8	103	15,53
7	Dąbków	3	15	8	298	5,03
8	Dąbrowa	14	74	41	349	21,20
9	Hurcze	3	16	6	133	12,03
10	Huta Kryształ.	8	37	16	79	46,84
11	Karolówka	2	11	6	191	5,76
12	Krowica Hołod.	15	70	39	495	14,14
13	Krowica Sama	27	145	74	770	18,83
14	Lisie Jamy	49	239	118	1169	20,44
15	Młodów	26	118	65	910	12,97
16	Mokrzyca	3	17	7	123	13,82
17	Opaka	20	121	55	527	22,96
18	Piastowo	1	9	7	180	5,00
19	Podlesie	4	21	9	70	30,00
20	Szczutków	17	76	33	374	20,32
21	Tymce	9	55	27	300	18,33
22	Wólka Krowicka	28	136	64	412	33,00
23	Krowica Lasowa	16	81	45	212	31,76
24	Załuże.	63	278	124	819	33,94

Źródło: GOPS Lubaczów - Sołectwa zagrożone pauperyzacją (16 – 29,99%)

5.2. Powody udzielania pomocy społecznej.

W roku 2007 roku najważniejszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Lubaczów było **ubóstwo** - pomoc z tego powodu otrzymało 401 rodzin, przy czym jedna rodzina mogła korzystać z pomocy z kilku różnych powodów. W ostatnich latach liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo podwoiła się (z 306 w 2000 roku do 690 w 2006 roku), w ostatnim 2007 roku jednak zmalała. Należy podkreślić, że ubóstwo jest z reguły efektem długotrwałego utrzymywania się w strefie niskich dochodów i

nie może być traktowane równoważnie z innymi „typowymi” powodami przyznawania pomocy, lecz jako powód współwystępujący. Analiza problemu ubóstwa jest dość trudna z powodu niesprecyzowanych kryteriów, kiedy można mówić o problemie ubóstwa w rodzinie. Z punktu widzenia analiz statystycznych kryterium dochodowe dość precyzyjnie określa ilość rodzin, których dochody nie przekraczają progu dochodowego, określonego w ustawie, i które w związku z tym mają prawo do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Jednak w bieżącej codziennej działalności pracownicy socjalni mają trudności w obiektywnym zdiagnozowaniu skali ubóstwa w rodzinie. W ich opinii kryterium dochodowe nie oddaje złożoności tego problemu, bo na przykład wiele rodzin, które nie wykazują żadnych dochodów (ze względu na szarą strefę, migrację zarobkową) tak naprawdę w stanie ubóstwa nie żyją.

Na drugim miejscu powodów udzielania pomocy społecznej jest **bezrobocie**. Z tego powodu pomocy udzielono 400 rodzinom. Tu także można na przestrzeni lat zaobserwować znaczną tendencję wzrostu – od 2000 roku aż trzykrotnie zwiększyła się liczba rodzin korzystających ze świadczeń z powodu bezrobocia. Długotrwały brak zatrudnienia ma istotny wpływ nie tylko na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych jak zakup żywności, odzieży, utrzymanie miejsca zamieszkania. W większości przypadków prowadzi także do powstawania lub pogłębienia zjawisk patologii społecznej (uzależnień, przemocy), prowadzi do niewydolności i kryzysu rodziny, prowadzi do negatywnych postaw społecznych - z jednej strony bierność, brak motywacji i wiary we własne możliwości, obniżenie poczucia własnej wartości, a z drugiej strony postawa roszczeniowa, „cwaniactwo” i korzystanie z luk prawnych w systemie pomocy społecznej, dewaluowanie wartości pracy. Brak stałego źródła dochodu, wynikającego z zatrudnienia powoduje szybką degradację ekonomiczną rodzin, obniżając poziom życia mieszkańców. W badaniu ankietowym brak środków finansowych jest najczęściej wymienianą barierą podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych, zdobywania nowych umiejętności, a w konsekwencji podejmowania działań samopomocowych.

Dlatego długotrwałe bezrobocie jest jednym z czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Bliżej zjawisko bezrobocia w gminie Lubaczów jest zdiagnozowane w rozdziale „Bezrobocie” oraz „Pomoc osobom bezrobotnym” niniejszego opracowania.

Trzecie miejsce pod względem powodów udzielania pomocy społecznej zajmuje **bezradność w sprawie opieki wychowawczej** w związku, z którym z pomocy społecznej korzystało w 2007 r. 131 rodzin. Można zaobserwować spadek liczby rodzin objętych pomocą z tego powodu – z 345 w 2002 roku do 131 w 2007 roku. W opinii pracowników socjalnych

lubaczowskiego GOPS w okresie ostatnich kilku lat powodów bezradności opiekuńczo-wychowawczej należy upatrywać w „euro sieroctwie”, jako narastającym negatywnym skutku migracji zarobkowej. Wiele rodzin z powodu zarobkowego wyjazdu za granicę jednego lub dwojga rodziców traci realną możliwość sprawowania opieki wychowawczej.

Kolejne miejsce wśród powodów korzystania z pomocy społecznej jest **wielodzietność** - 73 rodziny z tego powodu korzysta z pomocy GOPS. W 2002 i 2003 nastąpił bardzo znaczny wzrost liczby rodzin wielodzietnych, korzystających z różnego wsparcia GOPS – z 62 (2001 rok) do 303 rodzin wielodzietnych, wspieranych przez pomoc społeczną. W sytuacji ogólnokrajowej tendencji spadku przyrostu naturalnego taka sytuacja powinna budzić niepokój. Konieczne jest wprowadzenie systemowych rozwiązań wsparcia rodzin wielodzietnych, nie tylko ograniczających się do zmian w systemie podatkowym (paradoksalnie mogą na nich skorzystać rodziny o dość wysokim dochodzie, umożliwiającym skorzystanie prorodzinnej ulgi podatkowej). Niniejsza strategia zawiera kilka lokalnych działań, służących wsparciu rodzin wielodzietnych.

Z pomocy GOPS-u korzysta także 68 rodzin, w których osoby są dotknięte **długotrwałą chorobą**. W tym przypadku liczba beneficjentów utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Osoby przewlekłe chore mają podobne problemy jak osoby niepełnosprawne. Borykają się z utrudnionym dostępem do specjalistycznej opieki medycznej, czy wysokimi kosztami leczenia. Obecnie problemem stają się tzw. choroby cywilizacyjne (m.in. kardiologiczne, onkologiczne), dotykające także ludzi młodych i w średnim wieku.

Kolejne miejsca powodów wsparcia dla rodzin z opieki społecznej w 2006 roku zajmują:

- niepełność rodziny - 54 rodzin niepełnych otrzymało pomoc ze strony GOPS. Liczba rodzin niepełnych, które są beneficjentami pomocy społecznej utrzymuje się w okresie lat 2002 – 2006 na podobnym poziomie (od 32 do 42 rodzin).
- niepełnosprawność - 53 rodzin. W 2002 roku nastąpił dziesięciokrotny wzrost liczby świadczeniobiorców z powodu niepełnosprawności (z 8 do 84).

W niewielkim stopniu dysfunkcje dotyczą potrzeby ochrony macierzyństwa (11 rodzin w 2006 roku) i alkoholizmem (2-3 przypadki rocznie.) W Gminie Lubaczów nie odnotowano problemu bezdomności oraz trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego w gminie (tylko jeden przypadek w 2004 roku). Powody udzielania pomocy społecznej przez GOPS w Lubaczowie w latach 2001- 2007 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Powody udzielania pomocy społecznej rodzinom w gminie Lubaczów w 2001-2007*

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ						
Lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UBÓSTWO	378	586	645	731	679	690	401
BEZROBOCIE	167	383	622	403	390	382	400
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	8	84	85	38	33	45	53
RODZINA NIEPEŁNA	18	42	42	41	32	35	54
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	41	56	47	82	61	68	68
RODZINA WIELODZIELNA	62	303	303	79	53	49	73
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYNSTWA	0	53	96	0	25	11	0
BEZRADNOŚĆ OPIEK.WYCH.	80	345	342	118	85	84	131
BEZDOMNOŚĆ	0	0	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	1	1	0	0	0	2	3
TRUD. W PRZYST. DO ŻYCIA PO OPUSZCZ. ZAKŁADU KARNEGO	1	0	0	1	0	0	1

*jedna rodzina może korzystać z pomocy z kilku różnych powodów

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lubaczów

Dochody i wydatki budżetowe Gminy Lubaczów na 2007 r. to:

- dochody budżetowe ogółem - 20.446.038
- wydatki budżetowe ogółem - 19.460.083.

Wydatki na pomoc społeczną w budżet gminy w 2007 roku określono w kwocie 4. 617 267 zł, w tym:

- wpływy ze zwrotów dotacji wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranych w nadmiernej wysokości - 5 000 zł;
- dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie ustawami – 4.157 967 zł
- dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin - 443 300 zł
- wpływy za usługi opiekuńcze - 11 000 zł.

Zestawienie wydatków GOPS w Lubaczowie w 2007 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Zestawienie wydatków GOPS Lubaczów w 2007 r.

Formy pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą	Wartość udzielonych świadczeń w zł	% ogółu udzielonych świadczeń
I. ZADANIA ZLECONE			
OGÓŁEM, w tym:			
- zasiłki stałe	14	30625	67,03
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2	13020	28,50
- składki zdrowotne	10	2043	4,47
- składki emerytalno-rentowe	0	0	
Ogółem:	26	45688	100
II. ZADANIA WŁASNE GMINY			
OGÓŁEM, w tym:			
- zasiłki celowe	203	95073	17,18
- zasiłki okresowe	206	275000	49,70
- posiłki	348	143011	25,84
- usługi opiekuńcze	10	40265	7,28
- pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym i bez dochodu i tytułu ubezpieczenia	0	0	
- schronienie	0	0	
- zasiłek celowy (zdarzenie losowe)	0	0	
Ogółem:	767	553349	100

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lubaczów

Tabela 13. Zestawienie wydatków GOPS Lubaczów w latach 2001-2007

Formy pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą	Wartość udzielonych świadczeń w zł	% ogółu udzielonych świadczeń
2001			
Zadania zlecone	252	517 721	68,17
Zadania własne gminy	405	241 744	31,83
OGÓŁEM 2001 r.	657	759 465	100
2002			
Zadania zlecone	329	690 009	71,06
Zadania własne gminy	406	280 980	28,94
OGÓŁEM 2002 r.	735	970 989	100
2003			
Zadania zlecone	241	608 523	67,91
Zadania własne gminy	477	287 524	32,09
OGÓŁEM 2003 r.	718	896 047	100,00
2004			
Zadania zlecone	109	154 954	32,36
Zadania własne gminy	655	323 866	67,64
OGÓŁEM 2004 r.	764	478 820	100,00
2005			
Zadania zlecone	17	37 000	6,00
Zadania własne gminy	517	579 453	94,00
OGÓŁEM 2005 r.	534	616 453	100,00
2006			
Zadania zlecone	15	46 754	7,58
Zadania własne gminy	516	569 997	92,42
OGÓŁEM 2006 r.	531	616 751	100,00
2007			
Zadania zlecone	26	45688	7,63
Zadania własne gminy	767	553349	92,37
OGÓŁEM 2007 r.	793	599037	100

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lubaczów

Analizując powyższe zestawienia wydatków lubaczowskiego GOPS w roku 2006 oraz porównanie jego wydatków w latach 2001-2007 można stwierdzić:

- od 2002 roku widoczny jest spadek wartości udzielanych świadczeń,

- na realizację zadań zleconych i własnych gminy przeznaczył w roku 2006 kwotę zaledwie o 298 zł większa niż w 2005 roku, natomiast w 2007 roku nastąpił spadek nakładów o 17714 zł,
- nakłady na zadania własne były w 2007 roku dwunastokrotnie większe od nakładów na zadania zlecone,
- największe wydatki w 2007 roku związane były z wypłatą zasiłków okresowych oraz celowych,
- od 2003 roku nastąpił znaczny spadek wzrost procentowego ogółu udzielonych świadczeń na zadania własne w stosunku do zadań zleconych,
- od 2005 roku nastąpił znaczny spadek nakładów na zadania zlecone i ilość rodzin objętych pomocą
- stopniowe zwiększenie ilości rodzin objętych pomocą w ramach zadań własnych (od 2002 o ponad 100 rodzin).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczowie oprócz form pomocy pieniężnej oferuje pomoc świadczoną przez pracowników socjalnych przy dopełnianiu określonych formalności, w pozyskiwaniu wiarygodnej informacji, poradnictwie, działaniach wspierających pomyślny rozwój zarówno osób z jakichś względów zagrożonych jak i wszystkich członków społeczności, np. poprzez poradnie rodzinne. Na usługi pozafinansowe prowadzone przez GOPS, oprócz pracy socjalnej, składają się także porady prawne udzielane przez radcę prawnego zatrudnionego w gminie.

Można jednak zaobserwować spadek świadczeń niepieniężnych w stosunku do 2006 roku (z 440 do 192), szczególnie widoczny w liczbie rodzin korzystających z pomocy socjalnej.

Tabela 14. Świadczenia niepieniężne udzielane przez GOPS Lubaczów latach 2001-2007

Powody udzielenia pomocy	Liczba rodzin korzystających z pomocy					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych	192	221	298	352	440	192
Praca socjalna	82	110	151	196	223	32
Razem	192	221	298	352	440	192

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Lubaczów

Świadczenia kupowane na zewnątrz to zlecanie stołówkom szkolnym przygotowywania posiłków, przeznaczanych na dożywianie dzieci – w 2007 roku 348 korzystających z posiłków, kwota wydatkowana na ten cel to ponad 143 tys. zł.

Według danych GOPS Lubaczów (wg stanu na 31 grudnia 2006r.) wynika, że okres korzystania z pomocy OPS przez rodziny potrzebujące (wg stanu na 31 grudnia 2006r.) wynosi:

do jednego roku – 690 rodzin

powyżej 1 roku – 659 rodzin (bieda długotrwała)

powyżej 5 lat - 302 rodzin (bieda chroniczna)

Takie zestawienie pokazuje, że jednym z głównych problemów społecznych w gminie jest chroniczna i długotrwała bieda. Powiększanie się obszaru biedy, ubóstwa, niedostatku to dominujące zjawiska w dobie przedłużającego się okresu transformacji w Polsce. Pojęcia te można stosować zamiennie, można też uważać je za pewną skalę, gdzie niedostatek to najslabsza, a bieda – najostrzejsza forma zjawiska. Ubóstwo to stan niedoboru, powodujący permanentny brak możliwości zapewnienia elementarnych potrzeb, co prowadzi do kryzysu, którego rodzina lub jednostka nie są w stanie przezwyciężyć o własnych siłach, bez pomocy z zewnątrz. Ubóstwo jest zjawiskiem, które trzeba rozpatrywać w dwóch aspektach: ekonomicznym i duchowym (Dyczewski, 1993). Człowiek ubogi z jednej strony nie ma co jeść, często zagraża mu utrata miejsca zamieszkania, nie ma się w co ubrać, z drugiej zaś strony pozbawiony jest poczucia bezpieczeństwa, jest osamotniony, a poprzez brak dostępu do edukacji ma ograniczoną możliwość uczestnictwa w życiu publicznym, co spycha go na margines życia społecznego.

Ubóstwo może dotknąć człowieka z winy jego samego lub może być rezultatem działania czynników zewnętrznych. Można zatem uznać je za zawinione wtedy, gdy powoduje je alkoholizm, narkomania bądź patologiczna niezdolność podjęcia i kontynuowania pracy. O niezawinionym ubóstwie mówi się, gdy człowiek otrzymuje tak niskie wynagrodzenie, rentę lub emeryturę, że nie wystarcza mu ona na życie. W gminie Lubaczów spotykamy dwa typy ubóstwa:

- **marginalne** – wynikające z indywidualnych sytuacji życiowych (wielodzietność, podeszły wiek, pozostawanie w subkulturze ubogich); często wynika z braku bądź niskich kwalifikacji zawodowych;
- **masowe** – o charakterze strukturalnym, utrwalonym, obejmującym wszystkie gospodarstwa domowe osiągające dochody nieznacznie wyższe od minimum socjalnego.

Ubóstwo masowe stanowi obecnie jeden z najbardziej palących problemów społecznych w Polsce.

W przytoczonym podziale warto zwrócić uwagę na fakt, że wielodzietność znacząco zwiększa w naszym kraju „ryzyko” na znalezienie się w gronie rodzin ubogich i to jeszcze jakoby z własnej „winy”. Fakt ten jest żenujący, zwłaszcza w kontekście alarmujących danych demograficznych.

Do ubóstwa o charakterze strukturalnym należy zaliczyć sytuację rodzin osób bezrobotnych, którym niewiele brakuje do przekroczenia granicy ubóstwa, zwłaszcza w przypadku bezrobocia o charakterze długotrwałym. Ta grupa społeczna ma duże szanse powiększenia istniejącej już subkultury ubóstwa a to poprzez daleko idące uzależnienie się od systemu świadczeń państwowych i innych instytucji.

W biedę popadają w naszym kraju osoby, które do niedawna żyły na dostatecznym, a nawet średnim poziomie i to niezależnie od stopnia kwalifikacji, walorów osobistych czy też użyteczności dla społeczeństwa (np. pielęgniarki, nauczyciele). Często ta sytuacja ich zaskakuje i nie potrafią się jej skutecznie przeciwstawić. Ubożenie ludności ma skokowy charakter, szeroki zasięg i szybkie tempo. Odnosi się to zwłaszcza do tych, którzy tracą pracę i do osób pozostających na ich utrzymaniu.

Oprócz GOPS w zakresie integracji społecznej mieszkańców gminy Lubaczów działają także:

- "Caritas" Stacja Opieki Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej,

Główną jej działalnością jest świadczenie opieki dla osób niepełnosprawnych. Ze sprawozdania za 2007 rok wynika, że na ten cel przeznaczono 430 tysięcy złotych. Poniżej prezentujemy szczegółowy bilans działalności Stacji Opieki Caritas w Lubaczowie:

- porady z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej - wykonano 12 836 zabiegów,
- porady i zabiegi nocne – 230,
- porady i zabiegi nocne pielęgniarki położnej – 6280,
- porady położnej w gabinecie zabiegowym – 1896,
- porady z zakresu opieki długoterminowej 3928.

Dzięki współpracy pomiędzy Caritas Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej a Carrefourem ta sieć sklepów przekazała w ramach programu „Skrzydła” 30 tysięcy złotych. „Skrzydła” to program długoterminowej pomocy skierowany do dzieci - uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i liceów, którzy z powodu złej sytuacji materialnej w rodzinie wymagają pomocy w formie dożywiania, zakupu wyprawek z artykułami szkolnymi, dofinansowania do wycieczek szkolnych. Programem jest objętych obecnie 40 dzieci.

Caritas Diecezji Zamojsko-Lubaczowskiej przygotowuje się do dystrybucji żywności w ramach europejskiej akcji PEAD. Jej celem jest przekazywanie nadwyżek żywności dla

najuboższych mieszkańców (także gminy Lubaczów). W 2008 roku do wiernych tej diecezji trafi 950 ton darów, o 200 ton więcej niż w ubiegłym roku.

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lubaczowie.

Kształci dzieci i młodzież do 21 roku życia, z różnym stopniem upośledzenia. Z jego usług korzysta 25 dzieci z gminy Lubaczów.

- Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenie Sióstr Albertynek w Lubaczowie.

Jest prowadzony dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie do 30 roku życia. Podobny Dom jest prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia w gminie Wielkie Oczy, obecnie przebywa tam 2 osoby z gminy Lubaczów

- Fundacja Pomocy Młodzieży im. Jana Pawła II "Wzrastanie"

Fundacja prowadzi głównie działalność opiekuńczo - wychowawczą na rzecz dzieci i młodzieży, w szczególności poprzez organizowanie i prowadzenie placówek dla dzieci i młodzieży, w których świadczona jest wszechstronna pomoc materialna i duchowa. Poza tym Fundacja organizuje dla dzieci i młodzieży wypoczynek letni i zimowy w formie kolonii, obozów, rajdów, warsztatów i zimowisk, a także opracowuje i realizuje z dziećmi i młodzieżą własne programy wychowawcze. Fundacja stara się także organizować bezpieczne przejście z domu dziecka do normalnego życia poprzez tworzenie mieszkań chronionych, tworzy schroniska dla bezdomnych kobiet, prowadzi hospicjum, które jest odpowiedzią na zapotrzebowanie na tego typu placówkę w rejonie działania Fundacji.

5.3. Świadczenia rodzinne.

Świadczenia rodzinne są przewidziane w ustawodawstwie wszystkich państw członkowskich UE i stanowią odrębny dział zabezpieczenia społecznego. Zakres przedmiotowy systemu świadczeń rodzinnych oraz tryb postępowania w sprawie ich udzielania reguluje ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.). Funkcjonujący system obejmuje świadczenia realizowane wcześniej na podstawie przepisów ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych oraz część świadczeń (o charakterze obligatoryjnym skierowanych do rodzin z dziećmi ustawy o pomocy społecznej), świadczenia dla wszystkich rodzin niepełnych w miejsce rozwiązań zawartych w ustawie o funduszu alimentacyjnym, kierowanych tylko do części tych rodzin oraz świadczenia związane z edukacją dzieci, w tym w szczególności dzieci niepełnosprawnych.

5.4. Opieka nad dzieckiem i rodziną.

Zadania gminy w zakresie wsparcia dzieci i rodzin szczegółowo określa „**Gminny System Profilaktyki i Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2008 – 2014**”. Został on zatwierdzony w kwietniu 2008r (Uchwała Nr XVIII/211/2008). Rady Gminy Lubaczów). Wśród wprowadzanych do realizacji zadań znalazły się m.in.

- prowadzenie stałego monitoringu warunków i jakości życia w rodzinie poprzez wywiady środowiskowe,
- dofinansowywanie posiłków dzieciom w czasie trwania nauki oraz doposażenie dzieci uczących się w podręczniki i przedmioty potrzebne do uczestniczenia w zajęciach szkolnych,
- organizowanie dzieciom ubogim wypoczynku w czasie wolnym nauki.

Konkretne zadania realizowane przez GOPS w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną to prowadzenie przez pracowników GOPS stałego monitoringu warunków i jakości życia w rodzinie poprzez wywiady środowiskowe.

Dofinansowywanie posiłków dzieciom z rodzin o niskich dochodach oraz doposażenie ich w podręczniki i przedmioty potrzebne do uczestniczenia w zajęciach szkolnych (wyprawka szkolna. Współpraca gminy ze szkołą w organizowaniu zajęć sportowo-rekreacyjnych, które mają na celu zagospodarowanie czasu wolnego w trakcie wakacji i ferii zimowych. Dane z 2006 roku pokazują, że potrzebne wsparcie otrzymało 48 rodzin wielodzietnych, 11 przypadków wymagało ochrony macierzyństwa, lecz największym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, gdzie odnotowano 84 przypadki wymagające pomocy. Rodziny z tym problemem są wspierane celowymi i okresowymi zasiłkami. Pracownicy służą poradą, gdzie można znaleźć bezpłatną pomoc w przypadku uzależnienia oraz przemocy w rodzinie. W razie potrzeby pracownicy socjalni kierują rodziny niewydolne wychowawczo do poradni psychologiczno-pedagogicznych. Oferują pomoc w zakresie redagowania pism do prokuratury i innych instytucji.

W 2007 roku GOPS w Lubaczowie wspomógł 49 rodzin wielodzietnych oraz 35 rodzin niepełnych poprzez wyżej wymienione działania. Systemowe podejście do rozwiązywania problemów rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd, pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Dlatego też najistotniejszą sprawą jest ochrona i zapewnienie warunków do rozwoju rodziny.

5.5. Niepełnosprawni.

Liczba osób niepełnosprawnych w Gminie Lubaczów w oparciu o dane Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2002 wynosiła 1 185 osób, w tym 585 kobiet i 600 mężczyzn. W celu pomocy osobom niepełnosprawnym został utworzony środowiskowy dom, który zapewnia osobom niepełnosprawnym intelektualnie możliwość rozwoju sprawności i umiejętności psychofizycznej poprzez realizowanie programu zajęć terapeutycznych. Celem zajęć jest zapewnienie adaptacji osób niepełnosprawnych intelektualnie do życia społecznego. Pracownie i zajęcia prowadzone są poprzez naukę i podtrzymywanie nabytych już umiejętności, rozwijanie samodzielności życiowej, wyzwalanie aktywności i kreatywności. Takich osób z terenu Gminy Lubaczów korzystających z zajęć jest 4. Dla osób całkowicie niezdolnych do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli ich dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie jest niższy od ustawowego kryterium dochodowego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubaczów wypłaca zasiłki stałe. Jest to świadczenie pieniężne, wypłacane co miesiąc. Z zasiłków stałych w 2006 roku skorzystało 15 osób niepełnosprawnych. Osoby wymagające stałej opieki oraz zabiegów rehabilitacyjnym korzystają z usług Niepublicznego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego "OSTOJA" w Podemsczyźnie, w gminie Horyniec. Udziela on całodobowych świadczeń zdrowotnych, które obejmują swoim zakresem leczenie, pielęgnację i rehabilitację (kinezyterapia, fizjoterapia i inne), które mają ukończony proces diagnozy, leczenia szpitalnego lub intensywnego leczenia zachowawczego i nie wymagają już hospitalizacji. Zapewnia specjalistyczną kadrę medyczną oraz wykwalifikowany personel z zakresu psychologii, terapii zajęciowej i rehabilitacji. W Podemsczyźnie znajdują się największe w kraju złoża borowiny. Dodatkowym jest bliskość ośrodków uzdrowiskowych w Horyńcu Zdroju. Dużym wsparciem dla osób niepełnosprawnych służy warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Bliskich i Przyjaciół "Nadzieja" w Krowicy Lasowej. Podopieczni warsztatów zajęli m.in. I miejsce w Konkursie Plastycznym „Świąteczny Dom” oraz konkursie "Wielkanocny dom", organizowanych ostatnio przez MDK w Lubaczowie.

6. RYNEK PRACY I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA MIESZKAŃCÓW.

6.1. Pracujący.

Gmina Lubaczów jak większość gmin sytuujących się w południowo – wschodnim regionie Polski zalicza się do terenów głównie rolniczych, obszar użytków rolnych wynosi 11,6 tys ha czyli ponad 57 % całej powierzchni gminy. Głównym miejscem pracy mieszkańców są ich własne gospodarstwa, najczęściej wielobranżowe, wielkości do 5 ha, które stanowią ponad 75 % wszystkich gospodarstw. Produkowane dobra są skierowane przede wszystkim na zaspokajanie własnych potrzeb konsumpcyjnych.

Rolnictwo jako niewystarczające źródło utrzymania, zmusza mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej. To pozytywne zjawisko wzrasta, w grudniu 2007 roku Urząd Gminy odnotował 228 podmiotów gospodarczych. Na tle całego powiatu pod tym względem gmina Lubaczów klasyfikuje się na drugim miejscu, tuż po mieście Lubaczów.

Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej* zarejestrowane w rejestrze REGON w powiecie lubaczowskim w latach 2004 i 2005 r.

Gmina / miasto	Ogółem		Sektor			
			publiczny		prywatny	
	2004 r.	2005 r.	2004 r.	2005 r.	2004 r.	2005 r.
Cieszanów m.	96	101	6	8	90	93
Cieszanów gm.	150	160	15	14	135	146
Horyniec-Zdrój	193	197	12	13	181	184
Lubaczów m.	925	907	66	67	859	840
Lubaczów gm.	279	279	16	13	263	266
Narol m.	130	134	7	7	123	127
Narol gm.	212	223	10	9	202	214
Oleszyce m.	198	197	20	18	178	179
Oleszyce gm.	107	110	5	5	102	105
Stary Dzików	146	138	12	12	134	126
Wielkie Oczy	94	97	10	10	84	87
Razem	2 530	2 543	179	176	2 351	2 367

* bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie

Źródło: Publikacja US w Rzeszowie pt. "Województwo podkarpackie- podregiony, powiaty, gminy 2006".

Według stanu na 31 grudnia 2007 roku działalność gospodarcza łącznie 228 podmiotów gospodarczych na terenie gminy Lubaczów przedstawia się następująco:

- branża usługowa – 110 podmiotów

- handlowo-detaliczna – 95
- produkcyjna - 11
- doradztwo finansowe - 7
- pomoc medyczna - 3
- hotelarstwo i turystyka - 2

Do największych zakładów funkcjonujących na terenie gminy należą:

1. Zakład Stolarki Budowlanej Kubiszyn s.c.
2. Zakład Ceramiki Budowlanej Cegielnia Cer Bat Batycki Bolesław.
3. Sekwoja Stolarstwo Meblowe – Dąbków Maria Marczak.
4. Młyn gospodarczy- Prucnal Antoni, Basznia Dolna.
5. Firma Prod. Handlowa Piekarnia Słoneczko – Tkaczyk Tomasz.
6. Zakład Stolarki Drew-Mebel – Nizierski Henryk.

Rada Gminy Lubaczów chcąc rozwijać sektor prywatny, przyciągnąć inwestorów i tym samym poszerzać rynek pracy zatwierdziła w dniu 04.12.2006 r. uchwałę dotyczącą udzielania przedsiębiorcom wsparcia ułatwiającego nowe inwestycje lub tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją, w postaci zwolnienia z podatku od nieruchomości. Dotyczy on nieruchomości związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, gruntów, budynków lub ich części, budowli lub ich części stanowiących nowe inwestycje. Nowa inwestycja może otrzymać ulgę do 3 lat od dnia zakończenia inwestycji, za wyjątkiem inwestycji związanych z budową obiektów handlowych o powierzchni sprzedażowej powyżej 1000 m².

Drugi rodzaj okresowej ulgi jest zależny od ilości nowo powstałych miejsc pracy. Jeśli utworzono minimum 3 miejsca pracy, zwolnienie z podatku przysługuje na 2 lata. Stworzenie co najmniej 10 miejsc pracy daje ulgę 3-letnią. 20 nowo powstałych miejsc pracy uprawnia do 4 lat niepłacenia podatku. Najdłuższy okres nie opodatkowania wynosi 5 lat i jest możliwy przy utworzeniu co najmniej 30 nowych miejsc pracy.

6.2. Bezrobocie.

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy

i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów.³

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie na koniec marca 2007 r. ogólna stopa bezrobocia w powiecie wynosiła: 20,3%. Na dzień 30.04.2007 r. status osób bezrobotnych posiadało 819 osób, w tym 393 kobiety, co stanowiło 47,9 % wszystkich

zarejestrowanych. Liczby te nie odzwierciedlają jednak rzeczywistego bezrobocia na terenie Gminy, ponieważ część osób pozostających bez pracy jest właścicielami gospodarstw rolnych, które nie zapewniają utrzymania, ale równocześnie wykluczają możliwość rejestracji przez Urząd Pracy.

Bezrobociem dotknięci są przede wszystkim ludzie młodzi zarówno wiekiem jak i stażem pracy

(w przedziale wiekowym od 25-34 lat), jest to najliczniejsza grupa wiekowa. Drugie miejsce zajmują absolwenci szkół (przede wszystkim szkół zawodowych i podstawowych) - stanowią duży procent wśród bezrobotnych. W przypadku ludzi młodych wiek nie jest jedynym czynnikiem powodującym, że pozostają bez pracy, wiąże się to również z faktem, że weszli na rynek pracy niedawno i nie posiadają wymaganego przez większość pracodawców stażu pracy i doświadczenia zawodowego. Kobiet bezrobotnych jest znacznie więcej niż mężczyzn (o 60 %). W tym przeważająca liczba kobiet bezrobotnych jest w wieku produkcyjnym (110 na 166 kobiet ma 25-44 lata).

Tabela 16. Wiek osób długotrwale bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 30.04.2007)

Wiek osoby bezrobotnej	kobiety	mężczyźni	ogółem
18 - 24	16	12	28
25 - 34	59	24	83
35 - 44	51	28	79
45 - 54	39	29	68
55 - 59	1	7	8
60 - 64 lata	0	0	0
RAZEM	166	100	266

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

Bezrobotni to w większości osoby z wykształceniem zawodowym, najwięcej jest w tej grupie krawców, sprzedawców i ślusarzy. Przedstawia to poniższa tabela.

Tabela 17. Bezrobotni według zawodów (stan na koniec 2007)

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób bezrobotnych	w tym długotrwale bezrobotnych
1.	Krawiec	344	166
2.	Sprzedawca	255	151
3.	Ślusarz	225	85
4.	Asystent ekonomiczny	152	34
5.	Technik rolnik	148	69
6.	Technik mechanik	128	30
7.	Mechanik samochodowy	127	33
8.	Tokarz	115	43

³ Definicja zaczerpnięta z WIKIPEDII.

9.	Murarz	94	31
10.	Kucharz	75	38
11.	Cukiernik	63	35
12.	Technik technologii odzieży	50	13
13.	Piekarz	50	14

Źródło: Raport PUP Lubaczów

Najwięcej osób długotrwale bezrobotnych posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe (43,6 %) oraz niższe niż gimnazjalne (41,7 %). W grupie osób z najniższym wykształceniem przeważają kobiety (zdecydowana przewaga kobiet z wykształceniem zawodowym). Najmniej bezrobotnych ma wykształcenie wyższe, bo tylko 1%.

Tabela 18. Wykształcenie osób długotrwale bezrobotnych w Gminie Lubaczów (stan na 30.04.2007)

Wykształcenie bezrobotnych	kobiety	mężczyźni	ogółem
Wyższe	1	2	3
Policealne i średnie zawodowe	20	7	27
Średnie ogólnokształcące	2	7	9
Zasadnicze zawodowe	83	33	116
Gimnazjum i poniżej	60	51	111
RAZEM	166	100	266

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie

W końcu września 2007 r. w województwie podkarpackim odnotowano 75 742 bezrobotnych (w sierpniu 76 295) mieszkających na wsi. Stanowili oni 62,3 % ogółu bezrobotnych. Udział bezrobotnych zamieszkałych na wsi w poszczególnych powiatach przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 19. Bezrobotni zamieszkali na wsi w podziale na powiaty Podkarpacia

POWIAT	LICZBA BEZROBOTNYCH WG STANU NA 30. 09. 2007 r.	LICZBA BEZROBOTNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA WSI WG STANU NA 30. 09. 2007 r.	PROCENTOWY UDZIAŁ ZAMIESZKAŁYCH NA WSI W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH
bieszczadzki	1 517	942	62,1
brzozowski	5 420	4 921	90,8
dębicki	7 318	4 542	62,1
jarosławski	8 943	5 565	62,2
jasielski	7 745	5 322	68,7
kolbuszowski	3 617	3 127	86,5
krośnieński	4 749	4 250	89,5
leski	2 017	1 624	80,5
leżajski	4 441	3 264	73,5
lubaczowski	4 291	2 702	63,0
łańcucki	4 372	3 522	80,6

mielecki	6 318	3 342	52,9
niżański	4 363	2 724	62,4
przemyski	4 737	4 737	100,0
przeworski	4 525	3 321	73,4
ropczycko sędziszowski	4 419	3 279	74,2
rzeszowski	8 677	7 404	85,3
sanocki	5 030	2 767	55,0
stalowowolski	4 478	1 787	39,9
strzyżowski	5 524	4 842	87,7
tarnobrzeski	2 676	1 758	65,7
Krosno	1 665	---	---
Przemyśl	4 845	---	---
Rzeszów	7 328	---	---
Tarnobrzeg	2 488	---	---
województwo	121 503	75 742	62,3%

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS– 01.

Bezrobocie w powiecie lubaczowskim jest nadal bardzo poważnym problemem ekonomicznym i społecznym, chociaż w stosunku do roku 2005 można zanotować znaczną poprawę. Według rejestrów Powiatowego Urzędu Pracy bezrobocie w roku 2006 zmniejszyło się o 549 osób, co jest w stosunku do mniejszego wzrostu gospodarczego na tym obszarze pozytywnym wynikiem. Bez zmian pozostaje lista zawodów, najliczniej reprezentowanych przez osoby bezrobotne. Najwięcej zarejestrowanych jest krawców, sprzedawców, ślusarzy, asystentów ekonomicznych itp. Zawody te, pokrywają się z ofertą edukacyjną szkół powiatu lubaczowskiego ostatnich lat. Bezrobotni rejestrujący się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lubaczowie w większości poprzednio pracowali. Dla 3539 osób bezrobotnych poprzednio pracujących miejsce pracy był przede wszystkim sektor usług, a w szczególności:

- administracja publiczna
- handel hurtowy i detaliczny
- przetwórstwo przemysłowe
- gospodarstwo domowe zatrudniające pracowników
- budownictwo

W stosunku do roku 2005 pojawiły się dwie nowe branże na rynku pracy, a mianowicie przetwórstwo przemysłowe oraz gospodarstwa zatrudniające pracowników.

Charakterystyka sytuacji pozwala stwierdzić, że zatrudnienie dokonuje się głównie na czas określony, w zależności od potrzeb i wzmożonego popytu na towary. Często są to prace mające charakter pomocy społecznej jak w przypadku szeroko rozumianej administracji publicznej,

która zatrudnia pracowników w ramach prac interwencyjnych lub robót publicznych. Oprócz administracji publicznej, pozostałe sektory zgłaszały mniej ofert pracy niż zarejestrowanych było osób bezrobotnych z kwalifikacjami adekwatnymi do poszczególnych branż.

Przeprowadzone raporty pokazują, że większość zawodów czy grup zawodów występujących na rynku pracy powiatu lubaczowskiego to zawody nadwyżkowe, czyli takie w których występuje przewaga osób poszukujących pracy nad dostępnymi ofertami pracy.

Niepokojącym zjawiskiem jest dominacja wśród osób zarejestrowanych jako bezrobotne, absolwentów szkół ponadgimnazjalnych powiatu lubaczowskiego.

Jest to wynik braku odpowiedniego szkolnictwa zawodowego i technicznego do oczekiwań stawianych przez pracodawców na rynku pracy. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Doradztwa Strategicznego, powiat lubaczowski zajmuje 17 miejsce pośród 21 powiatów pod względem adekwatności szkół dla rynku pracy. Szkoły kształcą w sposób niezadowolający zarówno na poziomie teoretycznym jak i praktycznym. Absolwenci nie posiadają aktualnej wiedzy o nowoczesnej produkcji, brak im obeznania z współczesnymi urządzeniami używanymi w ich zawodzie, znajomości współczesnych technik komputerowych.

Podsumowując można stwierdzić, że wysokie bezrobocie wśród absolwentów szkolnictwa zawodowego wynika z:

- przestarzałych treści i form kształcenia
- niedostosowania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy
- niskiego poziomu wykształcenia na poziomie zawodowym
- niskiego poziomu kształcenia na poziomie elementarnym (gramatyka, ortografia, umiejętność formułowania wypowiedzi)⁴.

Rok 2006 jest pierwszym rokiem gdy przeprowadzono badanie zakładów pracy. Pracodawcy powiatu lubaczowskiego zadeklarowali chęć zatrudnienia 761 osób, a zwolnienia 26 osób pracujących.

Nie rozwiązany pozostaje problem długotrwałego bezrobocia, czyli osób pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Długotrwale bezrobotni charakteryzują się mniejszą aktywnością w poszukiwaniu zatrudnienia, mniej chętnie podejmują decyzję o zmianie kwalifikacji, częściej decydując się na krótkotrwałe wyjazdy za granicę.

Najwięcej miejsc pracy tworzy administracja publiczna (714 stanowisk), drugim obszarem bogatym

w oferty pracy to branża handlu (232 stanowisk), która charakteryzuje się bardzo dużą rotacją

pracowników.

Duża część zgłoszonych ofert pracy ma charakter pracy sezonowej i krótkoterminowej, a także zatrudniania w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych. Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lubaczowie z 31 lipca 2007 roku wskazują, że w gminie Lubaczów było zarejestrowanych 827 bezrobotnych, w tym 422 kobiety. Prawo do zasiłku posiadało tylko 112 osób, z tego zaledwie 38 kobiet.

6.3. Indywidualna aktywność ekonomiczna.

Transformacja kraju po roku 1989 spowodowała, że nastąpiły radykalne zmiany na polu gospodarki. Wielkie zakłady państwowe zapewniające dotychczas wszystkim stanowisko pracy zaczęły się prywatyzować, chcąc spełnić wymóg rentowności. Polityka państwa prowadziła do zmniejszenia sektora państwowego na rzecz sektora prywatnego. Dawało to możliwości rozwoju indywidualnej aktywności ekonomicznej. Ludzie nauczeni bierności, potrzebowali impulsów aktywizujących ich do zakładania prywatnych firm. Dzięki takim przedsięwzięciom odrodziła się kultura przedsiębiorczości, sztuka samodzielnego rozwiązywania problemów ekonomicznych, zrozumienia i poparcia dla małego i średniego biznesu.

Działania przedsiębiorców na rynku lubaczowskim można podzielić na trzy główne obszary. Największy z nich to obszar handlu zajmujący 37 %, na który składają się sklepy spożywczo-przemysłowe oraz usługi naprawcze. Ze względu na tereny posiadające bogate zasoby leśne oraz warunki klimatyczne sprzyjające uprawie roślin, dobrze rozwinął się przemysł drzewny oraz przetwórstwo rolno- spożywcze, stanowiący w sumie 19 % podmiotów gospodarczych. Większe ośrodki sektora drzewnego to Zakład Stolarki Budowlanej K. Kubiszyn w Lisich Jamach, Zakład Produkcji mebli „Sekwoja” w Dąbkowie. Trzecią, wyróżniającą się dziedziną jest budownictwo- stanowiące 17% wszelkiej aktywności gospodarczej. Wynika to po części z zasobów naturalnych gminy, bogatej w surowce ilaste, wykorzystywane w wytwarzaniu ceramiki budowlanej, której głównym producentem jest Zakład Ceramiki Budowlanej Cegielnia „Cer-Bat” s.c. w Baszni Dolnej.

6.4 Pomoc osobom bezrobotnym.

Rozwiązywania prawno-instytucjonalne w sferze zatrudnienia określa ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu oraz ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zasadniczym celem polityki rynku

⁴ Źródło danych jest Raport z badań pracodawców - WUP Rzeszów.
2008-08-04 Opracowanie: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej – Rzeszowski Ośrodek Samorządu Terytorialnego 110
35-065 Rzeszów, ul. Przesmyk 6 tel. (17) 86 26 964, tel./fax. (17) 85 07 420 e-mail: biuro@frdl.rzeszow.pl www.frdl.rzeszow.pl

pracy jest modernizacja rynku pracy oraz stworzenie warunków sprzyjających większej mobilności zawodowej, w celu lepszego przystosowania zasobów ludzkich do zmieniających się potrzeb rynku. W walce z bezrobociem niezbędne jest integrowanie działań rządu, samorządów i samych osób bezrobotnych. Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie oferuje pomoc osobom bezrobotnym w zakresie doradztwa zawodowego, szkoleń dla absolwentów i osób do 25 roku życia. Inne propozycje dla osób bezrobotnych to:

- dofinansowanie kosztów egzaminu / kosztów uzyskania licencji
- współfinansowanie kosztów studiów podyplomowych
- staż
- przygotowanie do wykonywania zawodu
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- zwrot kosztów przejazdu
- zwrot kosztów zakwaterowania
- zwrot kosztów opieki nad dzieckiem
- szkolenia bezrobotnych i poszukujących pracy
- pożyczka na sfinansowanie kosztów szkolenia
- stypendium z tytułu podjęcia dalszej nauki
- dodatek aktywizacyjny
- nauka nowego zawodu/ przekwalifikowanie
- zatrudnienie w ramach robót publicznych.

W 2007 roku na szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, kursy zmieniające zawód skierowano 51 osób z gminy Lubaczów. Po ich odbyciu 32 osoby podjęło prace lub rozpoczęło działalność gospodarczą. Przygotowanie w zakresie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej otrzymało 8 osób, które po jego zakończeniu założyły własną firmę. Bezrobotni dostali także jednorazowe środki finansowe, umożliwiające podjęcie pracy na własny rachunek.

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I PATOLOGIE SPOŁECZNE.

7.1. Przestępczość.

Zjawiska społecznie patologiczne dotyczą wszelkich zachowań jednostek i grup, niezgodnych z wartościami powszechnie uznawanymi w danym kręgu kulturowym i działających destruktywnie na zbiorowość społeczną. Nad bezpieczeństwem i ładem społecznym w gminie Lubaczów czuwa dwóch dzielnicowych. Największe zagrożenie stanowią nietrzeźwi

kierowcy. W 2005 roku wykryto ich 60, a w 2007 już 71. Drugim pod względem częstotliwości rodzajem zagrożenia bezpieczeństwa, który w dużym stopniu ma związek z nadużywaniem alkoholu przez kierujących pojazdami, są wypadki i kolizje drogowe (ponad 30 w okresie ostatnich dwóch lat). Pojawiają się także kradzieże z włamaniami, pobicia oraz zjawisko przemocy w rodzinie. Zestawienie czynów przestępczych dokonywanych na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Przestępczość w gminie Lubaczów w latach 2005-2006

Wyszczególnienie	2005	2006	% wzrostu w latach* 2005-2006
Kradzież cudzej	9	11	+11
Kradzież z włamaniem	5	4	-20
Przestępstwa	0	0	0
Kradzieże pojazdów	0	0	0
Bójki i pobicia	4	1	-75
Przestępstwa gospod.	4	4	0
Nietrzeźwi kierujący	60	71	+18,3
Kolizje drogowe	35	33	-5,71
Wypadki drogowe	5	2	-60
Przemoc w rodzinie	7	5	-28,6
Uszkodzenie ciała	1	2	+100
Uchylenie się od	1	-	-100
Uszkodzenie mienia	4	2	-50
Paserstwo	3	-	-300
Groźba karalna	4	5	+25
Przywłaszczenie	4	-	-400
Narkotyki	1	1	0
Kradzież drzewa	16	20	+ 25
Zabójstwo	0	2	+200
Gwałt	0	1	+100

Źródło: Dane Komisariatu Policji w Lubaczowie

Jak wynika z danych lubaczowskiej Policji na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie (5-7 przypadków oficjalnie zgłaszanych przypadków rocznie). W przypadkach tych stosowane są procedury interwencji “Niebieskiej Karty”. Procedura i dokumentacja pozwalają między innymi na opracowanie planu pomocy członkom rodziny (dorosłym i dzieciom) oraz podjęciu działań interwencyjnych. Jednak z całą pewnością nie wszyscy cierpiący z powodu przemocy domowej (głównie kobiety) oficjalnie zgłaszają te przestępstwa policji. Konieczne jest więc podjęcie systemowych i międzyinstytucjonalnych działań m.in. z zakresu:

- pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (opieka medyczna, pomoc psychologiczna i terapeutyczna, prawna i materialna),
- skierowania sprawców przemocy w rodzinie na leczenie, zapewnienie im pomocy psychologicznej oraz praca socjalna z nimi,
- podnoszenia kompetencji do udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie wśród: pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych, lekarzy, pielęgniarek, funkcjonariuszy Policji, członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przygotowania i realizacji programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenia działalności informacyjno-edukacyjnej o problemie przemocy w rodzinie przez szkoły, ośrodek pomocy społecznej, ośrodek zdrowia, Kościół oraz inne instytucje i organizacje społeczne. Działania powyższe znalazły się wśród zadań, objętych realizacją w ramach niniejszej strategii.

W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego działają także jednostki OSP. Funkcjonują one w oparciu o przepisy ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej oraz w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach. Szczegółowe zadania i organizację OSP określone są statutem. Jednostki OSP działające na terenie Gminy Lubaczów, skupiają łącznie 290 członków. Można zauważyć wzrost liczby członków honorowych i Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych, spada natomiast liczba członków czynnych. Dwie jednostki (Basznia Dolna i Krowica Hołodowska) działają w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego. Terenem ich działania jest powiat Lubaczowski. Na wezwanie Państwowej Straży Pożarnej uczestniczą w działaniach ratowniczo - gaśniczych. KSRG jest to zespół przedsięwzięć organizacyjnych, szkoleniowych, materiałowo-technicznych i finansowych, obejmujących prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych, miejscowych zagrożeń oraz skupiający w uporządkowanej wewnętrznie strukturze jednostki ochrony przeciwpożarowej w celu ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska. KSRG stanowi integralną część systemu bezpieczeństwa wewnętrznego kraju. OSP Basznia Dolna posiada 3 samochody pożarnicze, tj. Jelcz, Star, Żuk, wyposażona jest w radiostację, 3 motopompy oraz inny sprzęt potrzebny do działań ratowniczo - gaśniczych. OSP Krowica Hołodowska posiada samochód "Star" wyposażony w radiostację, 3 motopompy. W obu jednostkach jest zamontowany system selektywnego alarmowania.

Wyposażenie pozostałych jednostek OSP w gminie Lubaczów to:

- OSP Młodów samochód "Żuk", 3 motopompy,

- OSP Załuże samochód "Żuk", 2 motopompy,
- OSP Lisie Jamy samochód "Żuk", 1 motopompa,
- OSP Szczutków samochód "Żuk", 1 motopompa,
- OSP Basznia Górna samochód "Żuk", 1 motopompa,
- OSP Krowica Lasowa, 1 motopompa

Siedem jednostek posiada odpowiednie remizy, w dwóch trwają prace inwestycyjne tj. w Krowicy Lasowej budowana jest remizo-świetlica a w Krowicy Hołodowskiej drugi boks garażowy. Koszty wyposażenia, utrzymania, wyszkolenia, zapewnienia gotowości bojowej, umundurowania, ubezpieczenia, okresowych badań lekarskich jednostek OSP ponosi gmina. Budżet państwa uczestniczy w kosztach funkcjonowania jednostek OSP włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego.

Główne zagrożenia bezpieczeństwa (w ramach kompetencji OSP w gminie Lubaczów):

Rodzaj zdarzeń	Obszary i obiekty szczególnie niebezpieczne	Uwagi
1.	Pożary	Obszary leśne Nadleśnictwa Lubaczów <u>Obiekty:</u> Stacje paliw - ETYLINA, ON, LPG. Szpital Powiatowy w Lubaczowie,, Gazociąg przesyłowy
2.	Ratownictwo techniczne: komunikacja pozostałe	drogi krajowe: 865,866,868, 867, drogi powiatowe, drogi gminne linia kolejowa niezelektryfikowana: Munina – Bełzec
3.	Ratownictwo chemiczne transport źródła stałe	drogi krajowe:865,866,868,867 linia kolejowa Spółdzielnia Mleczarska w Lubaczowie Tłocznia Gazu w Szczutkowie Kopalnia Siarki w Baszni Dolnej
4.	Ratownictwo ekologiczne cieki wodne pozostałe	rzeki: Sołotwa, Lubaczówka, Brusienka, Wirowa Tłocznia Gazu w Szczutkowie Spółdzielnia Mleczarska w Lubaczowie Kopalnia Siarki w Baszni Dolnej
5.	Powodziowe	obszar gminy Lubaczowa położony nad rzekami: Lubaczówka i Sołotwa

W Gminie Lubaczów został powołany Gminny Zespół Reagowania. Zespół stanowi organ opiniotawczy - doradczy Wójta w zakresie zapobiegania skutkom klęski żywiołowej. Do zadań Zespołu należy w szczególności:

- monitorowanie występujących klęsk żywiołowych i prognozowanie rozwoju sytuacji,
- realizowanie procedur i programów reagowania w czasie stanu klęski żywiołowej,
- opracowanie i aktualizowanie planów reagowania kryzysowego,
- przygotowanie warunków umożliwiających koordynację pomocy humanitarnej,

- realizowanie polityki informacyjnej związanej ze stanem kłęski żywiołowej.
- W skład Zespołu wchodzi: Szef Zespołu, Zastępca Szefa Zespołu, Grupy robocze stałe (grupa planowania cywilnego i grupa monitorowania, prognoz i analiz) oraz Grupy robocze czasowe (grupa operacji i organizacji działań, grupa zabezpieczenia logistycznego, grupa opieki zdrowotnej i pomocy socjalno – bytowej).

7.2. Uzależnienia

Z przeprowadzonych w 2005 roku w województwie Podkarpackim badań wynika, że przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku alkohol piło 80% mieszkańców woj. podkarpackiego, podczas gdy dla ogółu Polaków odsetek ten wynosi 84 %. Wśród mieszkańców Podkarpacia najwięcej zwolenników ma piwo (62%), ale tylko nieco mniej wódka (60%) oraz wino (56%). Analiza danych wskazuje, że najczęściej spożywanym alkoholem jest piwo (przeciętnie 49 razy do roku, a zatem średnio prawie raz na tydzień), prawie dwukrotnie rzadziej pita jest wódka (średnio 30 razy do roku, czyli nieco częściej niż raz na dwa tygodnie), a najrzadziej – wino (średnio 15 razy w ciągu roku). Mieszkańcy woj. podkarpackiego częściej niż przeciętni Polacy piją nielegalnie produkowany alkohol.

Zarówno wśród mieszkańców Podkarpacia, jak i całej Polski, im wyższy jest poziom spożycia alkoholu, tym mniej taki stan jest powszechny: podczas gdy wypijanie 1,2 litra czystego alkoholu w ciągu roku zadeklarowało 43 % respondentów (w Polsce 35%), to do największej ilości (ponad 12 litrów) przyznał się co dwudziesty respondent w badaniu podkarpackim oraz co dziesiąty ankietowany w edycji ogólnopolskiej. Zarówno ilość abstynentów na Podkarpaciu, jak i liczba osób pijących stosunkowo nieduże ilości alkoholu jest wyraźnie większa niż przeciętnie w kraju (abstynenci stanowią 20% wobec 18% w Polsce, osoby pijące do 1,2 litra czystego alkoholu rocznie – 43% wobec 35% w Polsce).

W Gminie Lubaczów także występuje problem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu. W 2006 roku GOPS udzielił wsparcia 2 rodzinom, dotkniętych problemem alkoholowym. Zjawisko to ujawnia się także w rejestrze policji, który w 2006 roku odnotował 71 przypadków prowadzenia pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu. Powyższe dane liczbowe nie oddają rzeczywistej skali występowania zjawiska uzależnienia od alkoholu wśród mieszkańców gminy. Skala problem uzależnienia od alkoholu jest trudna do zdiagnozowania (problem jest często lekceważony, często towarzyszy mu pewnego rodzaju akceptacja społeczna). Z drugiej strony problem ten jest trudny do rozwiązania, bo źródłem, jak i jego skutkiem są inne problemy społeczne (np. bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, konflikty rodzinne). Z danych Gminnej Komisji Przeciwdziałania Alkoholizmowi wynika, że

w większości problem nadużywania alkoholu dotyczy mężczyzn. Ale pracownicy socjalni GOPS-u zauważają, że problem ten zaczyna dotyczyć także kobiet, w tym młodych matek. Dane świadczą także o obniżającym się wieku inicjacji alkoholowej wśród młodzieży. Dyrektorzy szkół nie zgłaszali przypadków obecności uczniów pod wpływem alkoholu na lekcjach, ale policja odnotowują przypadki spożywania alkoholu przez młodzież w miejscach publicznych i podczas imprez.

Województwo podkarpackie wg raportu Krajowego biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii z 2005 roku ma jeden z najniższych wskaźników występowania narkomanii. Średnio 9,8% badanych przyznaje się do palenia marihuany, około 7,0% stosuje środki uspokajające, 6,0% środki wziewne, 4,8% inne. Aż 75% mieszkańców województwa podkarpackiego deklaruje, że nie używa żadnych środków odurzających i psychotropowych. Tylko 1,2% osób badanych przyznaje, że środki takie przyjmuje bardzo często (kilka razy w tygodniu).

Niestety narkomania jako zjawisko społeczne staje się problemem społecznym, gdyż obejmuje swym zasięgiem około 15,0% badanej populacji, a wiek inicjacji zaczyna się w okresie największego nasilania się postaw nonkonformistycznych i buntowniczych młodzieży. Przekłada się to również na postawy wobec osób przyjmujących nielegalne substancje psychoaktywne. Aż 53,3% osób w narkomanie widzi osobę zbuntowaną, 52,1 % chorą i 18,5 % bez charakteru. Dyskoteki (45,6%), szkoła (23,7%) i środowisko rówieśnicze (21,8%) to najczęściej wymieniane miejsca dystrybucji narkotyków. Narażenie osób na propozycje używania substancji psychoaktywnych, są niezależne od płci. Zarówno chłopcy jak i dziewczęta spotykają się z podobną ilością „ofert”. Łatwy dostęp do narkotyków mają zarówno mieszkańcy miast jak i wsi.

Z danych przekazanych przez policję wynika, że zarówno w 2005 jak i 2006 roku odnotowano jednostkowy przypadek zjawiska narkomanii. Dane te świadczą o pojawieniu się zjawiska narkomanii, które jeśli zostanie zbagatelizowane może stać się ogniskiem uzależnienia i patologii.

7.3. Działania profilaktyczne.

Gmina Lubaczów, zgodnie z nałożonym ustawowo obowiązkiem, prowadzi działania profilaktyczne z przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii. Szczegółowe działania są zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii. W roku 2007 realizowano działania z zakresu:

- prowadzenia profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii.
- promowania alternatywnych dla uzależnień form spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie zajęć sportowych.
- organizowania profilaktycznej imprezy promującej zdrowy i trzeźwy styl życia.

W 2005 roku Gmina Lubaczów zainaugurowała udział w kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. W kampanii wzięło udział 6 szkół podstawowych i 3 gimnazja, w których uczy się łącznie 1319 dzieci i młodzieży. Na poziomie gminnym koordynację kampanii objął koordynator Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubaczowie, zaś w poszczególnych szkołach, dyrektorzy wyznaczyli nauczycieli, którzy objęli merytoryczną opiekę nad realizacją zadań. Ustalono zostały następujące cele udziału w kampanii:

- wzmocnienie pozytywnych zachowań,
- promocja zdrowego stylu życia,
- kształtowanie postaw życiowych wolnych od nałogów, gotowość do radzenia sobie z trudnościami wieku młodzieńczego,
- wyrobienie świadomości, że życie bez środków uzależniających jest pełniejsze i bardziej wartościowe,
- integracja społeczności lokalnej.

W budżecie gminy na 2008 rok wysokość dochodów z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ustalono na kwotę 59.000 zł. Wydatki z budżetu na realizację zadań ujętych w Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych to kwota 54.000 zł oraz w Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii - 5.000 zł. Zadania wynikające z Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dofinansowano także kwotą 3.000 zł, z tego na:

- promowanie alternatywnych dla uzależnień form spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie zajęć sportowych – 2.000 zł
- zorganizowanie profilaktycznej imprezy promocyjnej zdrowy i trzeźwy styl życia (festyn) – 1.000 zł

Zadania wynikające z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dofinansowano w kwocie 1.500 zł na prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii.

Programy profilaktyczne prowadzą we własnym zakresie także szkoły, funkcjonujące na terenie gminy.

W budżecie gminy na 2008 rok ustalono także dotację celową na zadania realizowane na podstawie porozumień między gminami dla Gminy Miejskiej w Przemyśle na zadanie Przeciwdziałanie alkoholizmowi – wsparcie Izby Wyrzeźwień w Żurawicy w kwocie 2.500 zł.

Rady Gminy Lubaczów Uchwałą Nr XV/161/2008 z dnia 8 lutego 2008 r. przyjęła Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2008 rok. Program ten zakłada m.in. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i narkotyków poprzez:

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy i promocji napojów alkoholowych (art. 131 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi), zakazu sprzedaży i podawania napojów alkoholowych (art.15 ustawy) oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

W programie wskazano następujących partnerów Gminy w realizacji Gminnego Programu :

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Podstawowa Opieka Zdrowotna,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Policja,
- Sąd Rejonowy,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- Szkoły,

- organizacje pozarządowe,
- lokalne media

8. Organizacje pozarządowe.

Organizacje pozarządowe dysponują wielkim potencjałem aktywności w działaniach na rzecz społeczeństwa. Rola NGO nie ogranicza się tylko do realizowania projektów, których beneficjentami są grupy wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem. Organizacje społeczne mogą wносить w partnerstwie z samorządem lokalnym:

- własne inicjatywy na rzecz rozwiązywania problemów społecznych (pomysły na projekty oraz wnioski o dotacje np. PO KL),
- zasoby kadrowe – trenerów, ekspertów i konsultantów oraz realizatorów projektów z zakresu usług społecznych,
- indywidualizację działań wobec klientów, dopasowanie narzędzi do konkretnych grup i ich potrzeb,
- wysoką jakość usług, przy jednoczesnym ograniczeniu wydatków pośrednich,
- monitorowanie sytuacji beneficjentów w dłuższym okresie czasowym,
- zastosowanie metod aktywizujących beneficjentów pomocy społecznej tak, by sami sobie zaczęli dawać radę z problemami społecznymi oraz wyzwaniem rynku pracy.

Sektor organizacji pozarządowych uczestniczy ponadto jako reprezentant lub rzecznik grup społecznych, w rozpoznawaniu potrzeb i kreowaniu polityki społecznej, a także w recenzowaniu działalności administracji publicznej.

Sektor organizacji pozarządowych na terenie Gminy Lubaczów tworzą:

- Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów,
- Ludowe Kluby Sportowe (działające jako Stowarzyszenia Kultury Fizycznej),
- Uczniowskie Kluby Sportowe (działające w formie stowarzyszeń),
- Ochotnicze Straże Pożarne (działające w formie stowarzyszeń),
- Koła Gospodyń Wiejskich, zrzeszone w Stowarzyszeniu KGW Gminy Lubaczów

Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów jest bardzo młodą organizacją pozarządową. Zostało zarejestrowane w marcu 2007 r. Celem stowarzyszenia jest podejmowanie społecznie użytecznych inicjatyw i wielokierunkowych działań służących m. in:

- realizowaniu działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych;
- wspieraniu rozwoju kultury, sportu i turystyki w regionie;
- promowaniu inicjatyw społeczno-gospodarczych wspierających walkę z bezrobociem;
- restrukturyzacji rynku pracy m. in. poprzez: wspieranie i promocję przedsiębiorczości,
- współpracy z instytucjami oświaty i edukacji,

- inicjowaniu współpracy z samorządem lokalnym,
- podejmowaniu działania na rzecz wdrażania nowych technologii i informatyzacji wsi, wspieranie osób bezrobotnych w poznaniu rynku pracy, nabyciu umiejętności, poszukiwaniu pracy, przekwalifikowaniu się lub podnoszeniu kwalifikacji w znalezieniu pracy, integrację ludzi zajmujących się problematyką walki z bezrobociem, rozwojem małej przedsiębiorczości oraz tworzeniem nowoczesnych metod i mechanizmów funkcjonowania rynku pracy,
- podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób niepełnosprawnych.

Na terenie Gminy Lubaczów aktywną działalność prowadzą również Koła Gospodyń Wiejskich. Jest ich łącznie 9 i działają w miejscowościach: Bałaje, Basznia Dolna, Basznia Górna, Budomierz, Krowica Sama, Lisie Jamy, Młodów, Wólka Krowicka, Załuże.

Wszystkie Koła są zrzeszone w związku Kół Gospodyń Wiejskich Ziemi Lubaczowskiej. Działalność Kół Gospodyń Wiejskich oparta jest na uświetnianiu lokalnych i ponadlokalnych uroczystości patriotyczno - religijnych i imprez okolicznościowych. Aktywnie uczestniczą w kultywowaniu lokalnych tradycji i obyczajów. Dbają, aby nie zostały zapomniane oryginalne, regionalne potrawy wytwarzane w gospodarstwach wiejskich, charakterystyczne dla

gminy Lubaczów. Angażują się w wykonanie oraz prezentację rękodzieła artystycznego opartego na wzorach tradycyjnych. Współuczestniczą w przygotowaniu uroczystości patriotycznych i kulturalnych w swoim środowisku. Promują i popularyzują zwyczaje i obyczaje na zewnątrz.

Problemy, dotyczące aktywności społecznej, działalności organizacji pozarządowych, zasobów technicznych i kadrowych organizacji itp. , które zdiagnozowano w wyniku zogniskowanych wywiadów z przedstawicielami lokalnych NGO to m.in.:

- mała aktywność obywatelska i społeczna mieszkańców gminy,
- mała ilość organizacji społecznych, które mogą być partnerem samorządu w realizacji zadań publicznych,
- niska świadomość mieszkańców o możliwościach zaangażowania się w działalność społeczną i wolontariat,
- brak lokalnej organizacji pożytku publicznego – niewykorzystanie możliwości przekazania 1 % podatku mieszkańców gminy,
- wąski zakres działalności funkcjonujących organizacji – głównie sport,

- niewystarczające zaangażowanie organizacji w pomoc społeczną, rozwój kultury, edukacji, ochronę i profilaktykę zdrowia,
- organizacje mają niedostateczne zasoby kadrowe – zdecydowana większość nie ma ani jednego pracownika etatowego, swoją działalność opierają na wolontariacie członków organizacji, nieliczne zatrudniają pracowników na umowy cywilno-prawne w ramach realizowanych projektów,
- brak jest promocji idei wolontariatu np. wśród młodzieży,
- zdecydowana większość organizacji nie ma własnych lokali, podstawowego wyposażenia (komputer, telefon) – brak jest w gminie miejsca (lokalu), które byłoby oddane do wyłącznej dyspozycji organizacji – centrum NGO,
- większość organizacji nie jest merytorycznie i praktycznie przygotowana do pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji i zarządzania i projektami.

Problemy dotyczące relacji i więzi społecznych związane są z następującymi wynikami badań ankietowych, których respondentami byli mieszkańcy gminy:

- ponad połowa uczestników badania uważa, że współmieszkańcy są raczej nieżyczliwi lub zawistni, tylko co czwarty uczestnik badania ankietowego uważa, że większość mieszkańców gminy jest życzliwa,
- tylko co piąty pytany jest zdania, że podejmowane są wspólne działania na rzecz rozwiązywania ważnych problemów społecznych.

- co piąty respondent uważa, że o jakości życia mieszkańców gminy decydują układy i znajomości. Taki rozkład odpowiedzi ma drugie miejsce pod względem częstości wskazań. Biorąc pod uwagę odpowiedzi na pytanie, dotyczące oceny działalności władz lokalnych można stwierdzić, że wskazanie na układy i znajomości nie ma związku z brakiem zaufania do lokalnych władz samorządowych. Blisko połowa respondentów ocenia samorząd lokalny dobrze lub bardzo dobrze, a 43,6 % średnio (szczegółowy opis w rozdziale dotyczącym badań ankietowych). Taki rozkład wskazań na „układy i znajomości” świadczy o raczej o niskim poziomie więzi społecznych i zaufania społecznego. Przed władzami gminy, ale także instytucjami (kulturalnymi, oświatowymi), organizacjami pozarządowymi, Kościołem stoi poważne wyzwanie poprawy relacji społecznych. Jest to niewątpliwie proces długotrwały i wymagający współpracy międzysektorowej. W ramach tego procesu konieczna będzie realizacja programów aktywizacji społeczności lokalnych np. grup sąsiedzkich wokół istotnych dla nich problemów. Odbudowie relacji społecznych, lokalnego patriotyzmu i poczucia związku z „małą ojczyzną”, wspólnych więzi historycznych, kulturowych, regionalnych itp. służyć mogą m.in. cykliczne imprezy integrujące mieszkańców, parafialne

festyny, turnieje KGW i OSP, turnieje między sołectwami, gminne imprezy i akcje dobroczynne, wspólne wyjazdy (wycieczki, pielgrzymki itp.), wymiana międzynarodowa, konkursy promujące mieszkańców gminy (np. najlepszych społeczników, liderów lokalnych, nauczycieli, urzędników, sportowców), których podstawowym celem będzie poprawa relacji i budowa więzi. W gminie realizowane są już inicjatywy, służące transparentności działań samorządu. Stowarzyszenie Lepsza Integracja Dla Energicznego Rozwoju Lider oraz Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych Gminy Lubaczów zorganizowały początkiem 2008 roku debatę mieszkańców z Wójtem Gminy Lubaczów. Była to akcja inaugurująca realizację elementów programu „Masz głos, masz wybór” Fundacji im. Stefana Batorego. Inicjatywa służy budowaniu dialogu pomiędzy mieszkańcami gminy a władzami samorządowymi. Podczas spotkania, które zgromadziło kilkudziesięciu mieszkańców Gminy Lubaczów oraz przedstawicieli lokalnych mediów, spisana została deklaracja, zawierająca najważniejsze zadania do wykonania, zaplanowane na lata 2008-2010. Dalsze przedsięwzięcia, służące budowaniu dialogu pomiędzy społeczeństwem i samorządowymi władzami realizowane będą przez Stowarzyszenie Lider we współpracy ze Stowarzyszeniem Inicjatyw Społeczno – Gospodarczych, wśród których priorytetowymi będą: działania mające na celu zainteresowanie mieszkańców sprawami gminy, monitoring deklaracji Wójta oraz upowszechnienie wyników raportu, powstałego z monitoringu przy okazji podsumowania prowadzonej akcji. W mniejszym dokumencie zapisano także kilka działań służących budowie zaufania społecznego m.in. wdrożenie elementów akcji „Przejrzysta Gmina”, utworzenie w Urzędzie Gminy Biura Obsługi Mieszkańców, uzyskanie przez Urząd Gminy Lubaczów certyfikatu jakości usług dla mieszkańców.

9. Edukacja i placówki oświatowe.

Na terenie gminy Lubaczów znajdują się trzy typy obiektów oświatowych, są to: szkoły, podstawowe, gimnazja i przedszkola. Są to następujące placówki:

- Szkoła Podstawowa w Baszni Dolnej
- Szkoła Podstawowa w Baszni Górnej
- Szkoła Podstawowa w Dąbkowie
- Szkoła Podstawowa w Krowicy Samej
- Szkoła Podstawowa w Lisich Jamach
- Szkoła Podstawowa w Młodowie

- Szkoła Filialna w Dąbrowie, organizacyjnie podporządkowana SP w Młodowie
- Szkoła Filialna w Krowicy Lasowej, organizacyjnie podporządkowana SP w Młodowie
- Szkoła Podstawowa w Załużu
- Publiczne Gimnazjum Nr 1 w Młodowie
- Publiczne Gimnazjum Nr 2 w Baszni Dolnej
- Publiczne Gimnazjum w Wólce Krowickiej.

W ramach programu PHARE 2003 gmina uzyskała dofinansowanie na projekt „Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Krowicy Samej wraz z zagospodarowaniem otoczenia”. W ramach projektu nadbudowane zostało piętro i zwiększyła się powierzchnia użytkowa szkoły, ponadto powstał zespół boisk sportowych, korty tenisowe, boiska do piłki ręcznej, koszykowej, siatkowej, rzutnia do kuli, bieżnia, plac do imprez plenerowych.

W 2004 r. uczniowie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Baszni Dolnej mogli cieszyć się otwarciem hali sportowej - obiektu wysokiej jakości z wyposażeniem w nowoczesny sprzęt spełniający wymogi w zakresie profesjonalnego prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Całość wyposażenia uzupełniają pomieszczenia szatni, przebieralni, kabin natryskowych, sanitariatów oraz magazynów. Każda ze szkół posiada pracownię komputerową z dostępem do Internetu. Szczegółowe zestawienie placówek edukacyjnych na terenie gminy Lubaczów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Zestawienie liczby uczniów i nauczycieli w placówkach edukacyjnych na terenie gminy Lubaczów w roku szkolnym 2006/2007

Lp.	Placówka edukacyjna	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli
1.	Przedszkole w Lisich Jamach	27	3
2.	Szkoła Podstawowa w Baszni Dolnej	181	21
3.	Szkoła Podstawowa w Dąbkowie	53	11
4.	Szkoła Podstawowa w Krowicy Samej	114	13
5.	Szkoła Podstawowa w Lisich Jamach	124	13
6.	Szkoła Podstawowa w Załużu	79	10
7.	Szkoła Podstawowa w Młodowie	193	22
8.	Szkoła Filialna w Dąbrowie		
9.	Szkoła Filialna w Krowicy Lasowej		
10.	Gimnazjum nr 1 w Młodowie	157	18

11.	Gimnazjum nr 2 w Baszni Dolnej	117	19
12.	Gimnazjum w Wólce Krowickiej	161	18
13.	Szkoła Filialna w Baszni Górnej	13	4

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Lubaczowie

Jak wynika z powyższej tabeli w roku szkolnym 2006/2007 na terenie gminy do szkół podstawowych uczęszcza 744 uczniów. Pracuje w nich 90 nauczycieli zatrudnionych na pełnych etatach. Po wejściu od 1 września 1999 roku reformy oświaty, która wprowadziła dodatkowy poziom edukacji młodzieży - gimnazja, na terenie gminy działają trzy tego typu placówki. W roku szkolnym 2006/2007 w gimnazjach kształciło się 448 uczniów. Zatrudnionych było 59 nauczycieli. Na tle powiatu lubaczowskiego gmina Lubaczów posiada najwięcej placówek szkolnych, co wiąże się z wysokimi kosztami utrzymania szkół. Gmina posiada 2 własne autobusy, którymi dowożona jest młodzież do szkół na terenie gminy. Spora część uczniów dowożona jest do szkół autobusami, natomiast uczniom mniej zamożnym szkoły kupują bilety PKS.

Za sprawy finansowo - księgowe szkół, gimnazjów, przedszkoli, świetlic, oddziałów i dowozu odpowiada Zespół Ekonomiczno - Administracyjny Szkół, powołany przez Radę Gminy.

W zakresie edukacji elementarnej w gminie działa jedno Publiczne Przedszkole w Lisich Jamach oraz 4 Oddziały „O” przy szkołach w Baszni Dolnej, Krowicy, Załużu i Młodowie. Przedszkole w Lisich Jamach zatrudnia nauczycieli na 4 pełnych etatach i w 2007 roku prowadziło wychowanie przedszkolne dla 33 dzieci.

Tabela 22. Zestawienie liczby uczniów i nauczycieli w placówkach edukacji przedszkolnej na terenie gminy Lubaczów

Nazwa placówki		Liczba nauczycieli (etaty)	Liczba uczniów	% ogółu uczniów		
		2007	2007	2001	2006	2007
Oddziały „O” w szkołach						
1.	Basznia Dolna	1,05	14	1,35	1,73	1,17
2.	Krowica Sama	1,05	18	1,23	0	1,51
3.	Załuże			1,23	0	
4.	Młodów	1,05	18	0	1,73	1,51
Przedszkola						
1.	Lisie Jamy	4,05	33	2,77	1,88	2,77

Źródło: ZEAS Gminy Lubaczów

W analizie SWOT gminy jako słabą stronę wymieniono niewystarczającą ilość oddziałów przedszkolnych oraz znaczną liczbę dzieci w wieku 3-5 lat nie objętych edukacją elementarną.

Współczesna wiedza na temat potrzeb rozwojowych dzieci potwierdza ogromne znaczenie edukacji elementarnej dla rozwoju człowieka. Z punktu widzenia samego dziecka czyni je bardziej gotowym do uczenia się nowych rzeczy pod kierunkiem nauczyciela. Z punktu widzenia nauczycieli w klasie pierwszej i później - dzieci dobrze przygotowane w przedszkolu, z rozwiniętą motywacją poznawczą i wysokim poczuciem własnej wartości i poczuciem kompetencji, chcące i lubiące się uczyć, aktywnie podchodzące do nowych zadań są po prostu lepszymi uczniami. Nie wymagają więc stosowania różnych drogich i pracochłonnych zabiegów "reedukacyjnych", "korekcyjnych" czy "wyrównawczych". Od kilku lat działania na rzecz upowszechnienia i wsparcia wczesnej edukacji prowadzi Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego (www.frd.org.pl). Prowadzi ona programy konsultacyjne, doradcze, grantowe służące wsparciu samorządów lokalnych oraz organizacji społecznych w organizowaniu alternatywnych form edukacji przedszkolnej (m.in. program „Lokalne Partnerstwo na rzecz dzieci”). Władze Gminy Lubaczów przywiązują dużą wagę do rozwoju edukacji elementarnej, wiążąc nadzieje na jej wsparcie z pozyskaniem dotacji Działania 9.1.1 PO KL oraz powstaniem „alternatywnych” form edukacji elementarnej np. Klubów Malucha, Grup Zabawowych.

Pozostałe istotne problemy edukacji na terenie gminy Lubaczów, zdiagnozowane na podstawie opinii dyrektorów szkół, nauczycieli oraz rodziców uczniów to:

- konieczność remontów i modernizacji i termomodernizacji niektórych obiektów szkolnych,
- zły stan techniczny przyszkolnych obiektów sportowych (boisk, bieżni, itp.),
- konieczność modernizacji sal gimnastycznych oraz budowy nowych sal,
- brak placów zabaw przy szkołach i przedszkolach,
- część szkół nie ma kuchni, stołówek szkolnych
- niewystarczające wyposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne,
- większość szkół nie korzysta z możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych,
- część uczniów ma problemy rozwojowe, które nie są diagnozowane i leczone z powodu niedostatecznej opieki specjalistycznej (psychologicznej, logopedycznej itp.),
- wzrasta liczba dzieci wymagających specjalistycznej opieki (ADHD, autyzm oraz wzrost problemów emocjonalnych u dzieci i młodzieży, związanych z emigracją rodziców, rozbiciem rodzin, patologiami w rodzinie – kadra nauczycielska nie jest przygotowana do pracy z takimi uczniami,
- obniżanie wieku inicjacji alkoholowej wśród uczniów – przygotowanie szkół do prowadzenia efektywnej profilaktyki.

10. ANALIZA BADAŃ ANKIETOWYCH.

Badania społeczne, realizowane w gminie Lubaczów od listopada do grudnia 2007 roku, służyły socjologicznej analizie najistotniejszych problemów społecznych w opinii mieszkańców poszczególnych sołectw. Oprócz diagnozy problemów społecznych celem badań było również uświadomienie mieszkańcom potrzeby przygotowania przez gminę „systemowych” i długofalowych sposobów rozwiązywania problemów społecznych jej mieszkańców oraz ich uwrażliwienie na problemy osób marginalizowanych społecznie i zawodowo oraz skłonienie do myślenia nad sposobami ich rozwiązywania. Badania tworzyły wśród mieszkańców „atmosferę akceptacji” na etapie opracowywania strategii, która powinna ułatwić realizację strategii na etapie jej wdrażania. Zastosowana technika to sondaż ankietowy, natomiast narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety opracowany przez socjologów FRDL. Uwzględniono w nim potrzeby i sugestie urzędu gminy, a jednocześnie zadbano o to, aby był on poprawny metodologicznie. Tematyka badań była na tyle neutralna,

że nie wzbudzała niepokoju i w większości przypadków spotkała się ze zrozumieniem i życzliwością.

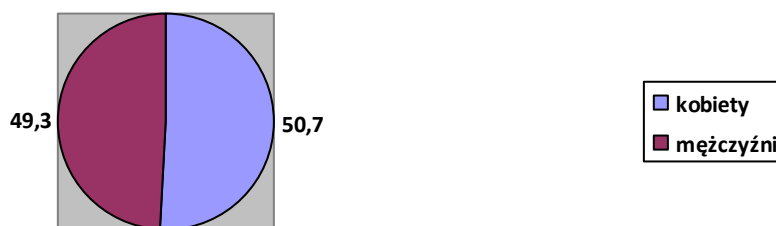
W sumie pozyskano 205 kompletne i umożliwiające dokonanie analizy kwestionariusze ankiet. Przyjęliśmy hipotezę badawczą, że sposób postrzegania problemów społecznych zależy od płci, wieku, wykształcenia, zawodu oraz od oceny własnych warunków materialnych. A zatem typy postrzegania problemów społecznych odnosiliśmy najczęściej do tych cech społecznych badanych, aby uchwycić różnicowania w tym zakresie. Chcieliśmy także dowiedzieć się od mieszkańców, czy mają konkretne i praktyczne propozycje dotyczące rozwiązywania istotnych problemów mieszkańców gminy. Trudno oczywiście ustrzec się pewnych zakłóceń w zakresie reprezentatywności próby. Sądzymy jednak, że zakłócenia te są niewielkie i pozwalają z dużym stopniem prawdopodobieństwa sądzić, że dobrana próba jest reprezentatywna. Sprawdziliśmy to na przykładzie zmiennej jakościowej, a mianowicie płci. Struktura płci w badanej próbie bardzo nieznacznie odbiega o struktury płci w gminie Lubaczów. Zwrócono także uwagę na to, by ankiety trafiły do mieszkańców każdego z sołectw.

Kwestionariusz ankiety zawiera trzy części. Pierwsza dotyczy opinii badanych na temat najważniejszych problemów społecznych mieszkańców gminy. Druga część kwestionariusza dotyczy propozycji i dróg rozwiązywania tych problemów. Kończącą część stanowi metryczka, w której zawarte są informacje o głównych cechach społeczno-demograficznych (płeć, wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie, zawód).

Charakterystyka demograficzno-społeczna badanej zbiorowości.

W badaniu wzięło udział 205 respondentów, w tym 104 kobiety (50,7 %) oraz 101 mężczyzn (49,3 %). Jest to rozkład, który jest bardzo zbliżony do struktury płci mieszkańców gminy Lubaczów – 50,3 % kobiet i 49,7 % mężczyzn.

Wykres 1. Płeć uczestników badania

Źródło: opracowanie własne

W grupie respondentów badania ankietowego najwięcej było osób w wieku 36 – 45 lat – ponad 35 % badanych. Ponad co czwarty respondent należy do grupy wiekowej 26-35 lat oraz 46-55 lat. Osoby młode do 35 roku stanowią łącznie ponad 1/3 respondentów. Co piąty pytany ma 46 – 55 lat, a blisko co dziesiąty jest w wieku 18 – 25 lat oraz 56-65 lat. Najmniej reprezentowana była grupa osób w podeszłym wieku (powyżej 66 lat) – niecałe 2%.

Tabela 1. Wiek uczestników badania

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
18-25	16	7,8	8,3	8,3
26-35	52	25,4	27,1	35,4
36-45	68	33,2	35,4	70,8
46-55	39	19,0	20,3	91,1
56-65	14	6,8	7,3	98,4
66 i więcej	3	1,5	1,6	100,0
Total	192	93,7	100,0	
brak danych	13	6,3		
Ogółem		205	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość uczestników badania to osoby w związkach małżeńskich – 77 %. Blisko 15 % stanowią kobiety niezamężne i kawalerowie. Po 3,4 % mają grupy osób rozwiedzionych oraz wdów i wdowców. 1,5 % to osoby w separacji lub w związkach nieformalnych.

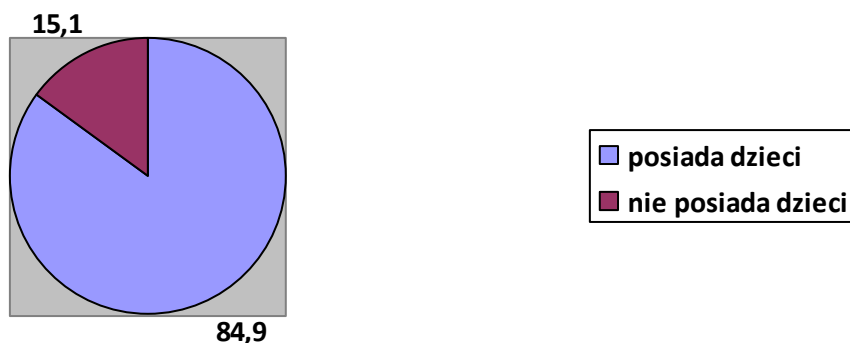
Tabela 2. Stan cywilny uczestników badania

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
mężatka (żonaty)	157	76,6	77,0	77,0
wdowa (wdowiec)	7	3,4	3,4	80,4
niezamężna (kawaler)	30	14,6	14,7	95,1
rozwiedziona (rozwiedziony)	7	3,4	3,4	98,5
w separacji, nieformalny związek	3	1,5	1,5	100,0
Total	204	99,5	100,0	
brak danych	1	,5		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Blisko 85 % respondentów posiada dzieci. Większość w wieku szkolnym lub przedszkolnym. Co dziesiąty pytany ma dzieci dorosłe.

Wykres 2. Posiadanie dzieci

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wzięło udział najwięcej osób z wykształceniem zawodowym – 38 %. Po blisko 13 % mają grupy pytaných z wykształceniem podstawowym i średnim ogólnym. Ponad co dziesiąty uczestnik badania ma wykształcenie wyższe (magisterskie 8 %, techniczne blisko 5 %. Ponad 8 % ma wykształcenie pomaturalne. Wśród respondentów lepiej wykształcone są kobiety. Dość dużą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym – 12,7 %, więcej mężczyzn, w wieku 56-65 lat. Wykształcenie respondentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Wykształcenie uczestników badania

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
niepełne podstawowe	3	1,5	1,5	1,5
podstawowe	26	12,7	12,7	14,1
zawodowe	78	38,0	38,0	52,2
średnie ogólne	26	12,7	12,7	64,9
średnie techniczne	8	3,9	3,9	68,8
pomaturalne	17	8,3	8,3	77,1
wyższe zawodowe	10	4,9	4,9	82,0
wyższe magisterskie	17	8,3	8,3	90,2
inne	20	9,8	9,8	100,0
Ogółem	205	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Ponad połowa respondentów jest czynnych zawodowo. Najczęściej są to osoby w wieku 25-34 oraz 35-44 lata. W tej grupie jedną trzecią stanowili pracownicy w instytucji publicznej umysłowi (blisko 28 %), pracownicy firm prywatnych (11 %) oraz rolnicy – blisko 11 %. Niewiele było w badanej grupie prywatnych przedsiębiorców – 3,5 %. Co trzeci pytany to

bezrobotny lub niepracujący. Co dziesiąty respondent to emeryt lub rencista – 12%. Uczniowie i studenci to łącznie 3 % pytanym.

Tabela 4. Zatrudnienie

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
przedsiębiorca	7	3,4	3,5	3,5
pracownik w prywatnej firmie	22	10,7	11,1	14,6
pracownik w instytucji publicznej	56	27,3	28,3	42,9
niepracujący (bezrobotny)	61	29,8	30,8	73,7
student, uczeń	6	2,9	3,0	76,8
emeryt (rencista)	24	11,7	12,1	88,9
rolnik	21	10,2	10,6	99,5
inne	1	,5	,5	100,0
Total	198	96,6	100,0	
brak danych	7	3,4		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Poziom aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej, analizowany na podstawie deklarowanego udziału w wyborach samorządowych można ocenić jako średni. Blisko 44 % respondentów deklaruje udział w połowie wyborów samorządowych. Tylko około 6 % pytanym brało udział we wszystkich wyborach władz lokalnych, ale tylko niecałe 2 % nie uczestniczyło w żadnych wyborach samorządowych.

Tabela 5. Udział w wyborach samorządowych

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
we wszystkich	10	4,9	5,6	5,6
w większości	68	33,2	38,0	43,6
w połowie	78	38,0	43,6	87,2
w niektórych	20	9,8	11,2	98,3
w żadnych	3	1,5	1,7	100,0
Total	179	87,3	100,0	
brak danych	26	12,7		
Ogółem	205	100,0		

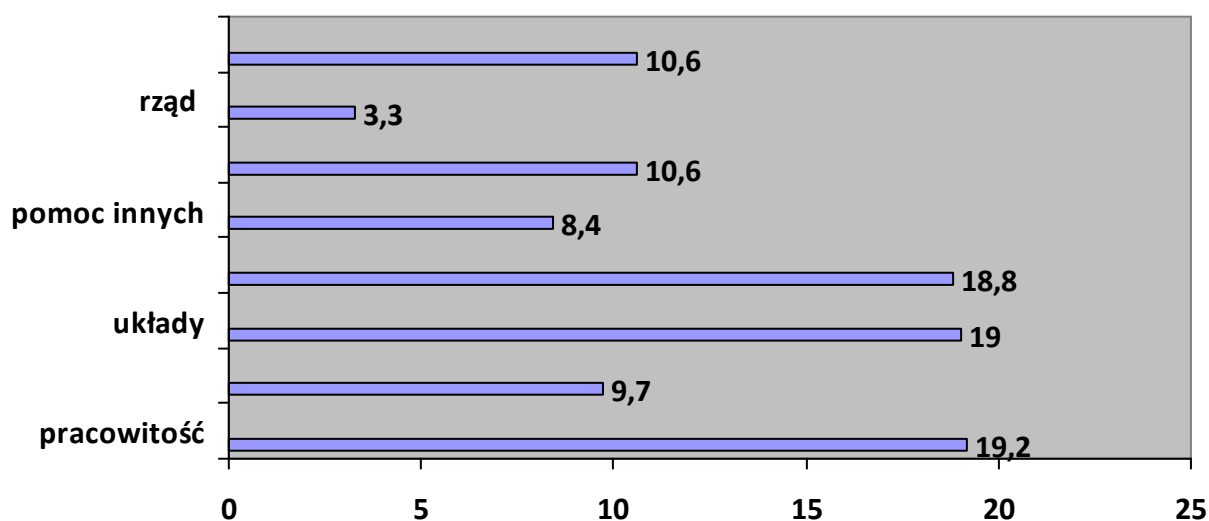
Źródło: opracowanie własne

Czynniki i podmioty odpowiedzialne za rozwiązywanie problemów społecznych w gminie Lubaczów.

Ze względu na aspekt praktycznego wdrażania strategii w życie oraz aspekt aktywizacji beneficjentów pomocy społecznej pozytywnie należy ocenić rozkład odpowiedzi na pytanie o czynniki decydujące o sytuacji materialnej mieszkańców gminy.

Co piąty uczestnik badania uważa, że o warunkach, poziomie i jakości życia decyduje pracowitość. Podobna grupa jest zadania, że decydujące znaczenie ma wykształcenie i kwalifikacje. Taki rozkład odpowiedzi może stanowić pozytywną prognozę dla wdrażania działań samopomocowych np. Zastosowanie formy samopomocy, opartej na bezpośrednim zaangażowaniu i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym zwiększa szansę na osiągnięcie długotrwałego, pozytywnego rezultatu. W opinii co dziesiątego uczestnika badania o warunkach życia mieszkańców decyduje ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza. Taka sama grupa pytanych uważa, że decydującą rolę w tym zakresie mają władze samorządowe. Około 10 % badanych wskazuje na znaczenie pomocy ze strony innych oraz szczęście osobiste. Co piąty respondent uważa, że wpływ na jakość życia mają układy i znajomości. Taki rozkład odpowiedzi ma drugie miejsce pod względem częstości wskazań. Biorąc pod uwagę odpowiedzi na pytanie, dotyczące oceny działalności władz lokalnych można stwierdzić, że wskazanie na układy i znajomości nie ma związku z brakiem zaufania do lokalnych władz samorządowych. Blisko połowa respondentów ocenia samorząd lokalny dobrze lub bardzo dobrze, a 43,6 % średnio. Co dziesiąty pytany ma negatywny stosunek do efektów działalności władz samorządowych. Rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące czynników i podmiotów odpowiedzialnych za poziom życia mieszkańców gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Co lub kto decyduje o jakości i poziomie życia mieszkańców gminy Lubaczów

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Ocena działalności lokalnych władz samorządowych

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	10	4,9	5,6	5,6

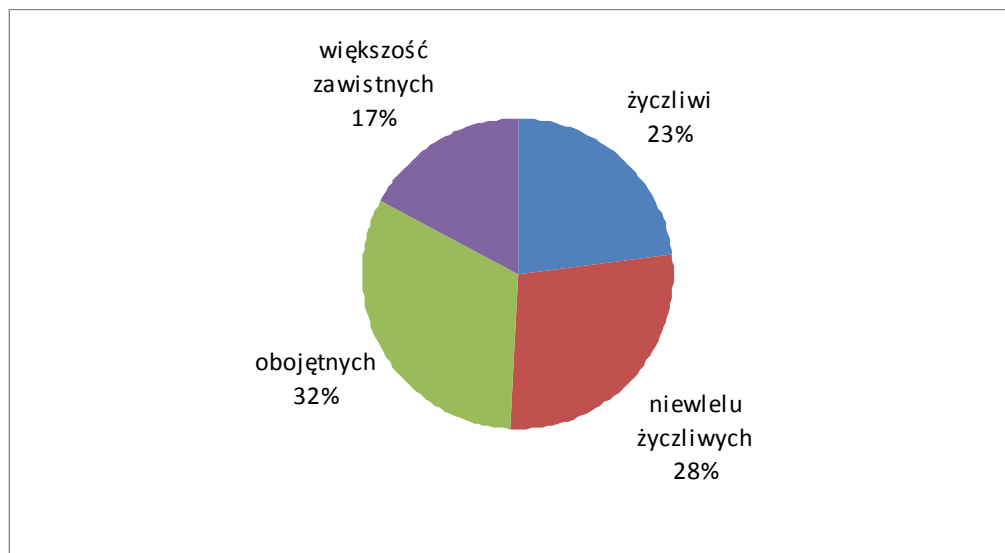
dobrze	68	33,2	38,0	43,6
średnio	78	38,0	43,6	87,2
źle	20	9,8	11,2	98,3
bardzo źle	3	1,5	1,7	100,0
Total	179	87,3	100,0	
brak danych	26	12,7		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Relacje i więzi społeczne mieszkańców.

Część pytań w kwestionariuszu ankiety dotyczyła oceny relacji w społeczności. Analiza odpowiedzi na te pytania wskazuje na potrzebę poprawy relacji społecznych. Blisko co czwarty respondent uważa, że większość współmieszkańców jest życzliwych i skłonnych do pomocy. Ale już co trzeci pytany trzeci jest zdania, że życzliwych jest niewielu. Blisko 20 % uważa, że większość członków społeczności jest nieżyczliwych i zawistnych. W opinii jednej trzeciej uczestników sondażu większość współmieszkańców jest obojętnych i skupionych głównie na własnych sprawach.

Wykres 4. Ocena relacji społecznych między mieszkańcami gminy Lubaczów

Źródło: opracowanie własne

W dużej mierze potwierdzeniem powyższej analizy relacji międzyludzkich w gminie jest rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące sposobów rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców. Blisko połowa pytanych uważa, że ludzie podejmują indywidualne działania w celu rozwiązywania problemów społecznych lub, że nikogo te problemy nie obchodzą, oprócz

bezpośrednio nimi dotkniętych. Blisko 17 % uważa, że mieszkańcy podejmują wspólne działania w celu rozwiązywania lokalnych problemów. Ponad 35 % uważa, że ludzie podejmują indywidualne wysiłki, by rozwiązywać ważne problemy społeczne.

Tabela 7. Jak są rozwiązywane ważne problemy społeczne mieszkańców gminy

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ludzie podejmują wspólne działania	34	16,6	16,6	16,6
Powstają małe grupy, które starają się rozwiązać problem	72	35,1	35,1	51,7
Ludzie podejmują indywidualne działania	51	24,9	24,9	76,6
Nikogo to nie obchodzi	48	23,4	23,4	100,0
Ogółem	205	100,0	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Rozkład odpowiedzi na powyższe pytania świadczy o stosunkowo niskim poziomie więzi społecznych i zaufania społecznego. W kontekście efektywnego wdrażania celów operacyjnych niniejszej strategii przed samorządem lokalnym, ale także instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Kościołem i innymi ważnymi partnerami życia społecznego stoi pilne zadanie poprawy relacji społecznych.

Istotne problemy społeczne w opinii mieszkańców gminy. Ocena ważnych dziedzin życia społecznego.

Duża grupa pytań w kwestionariuszu dotyczyła identyfikacji ważnych problemów społecznych mieszkańców gminy oraz oceny poszczególnych dziedzin życia społecznego. Ponad 36 % uczestników badania za najistotniejszy problem uważa ubóstwo, znacznej części mieszkańców gminy. Taki rozkład wskazań znajduje potwierdzenie w odpowiedziach na pytanie dotyczące oceny własnej sytuacji materialnej uczestników badania. Ponad 1/3 respondentów ocenia swoją sytuację materialną negatywnie – co piąty raczej źle, a co dziesiąty zdecydowanie źle. Blisko co drugi pytany ocenia ją jako średnią, a blisko 14 % jako dobrą. Jako bardzo dobrą uważa tylko 2 na 205 pytanych.

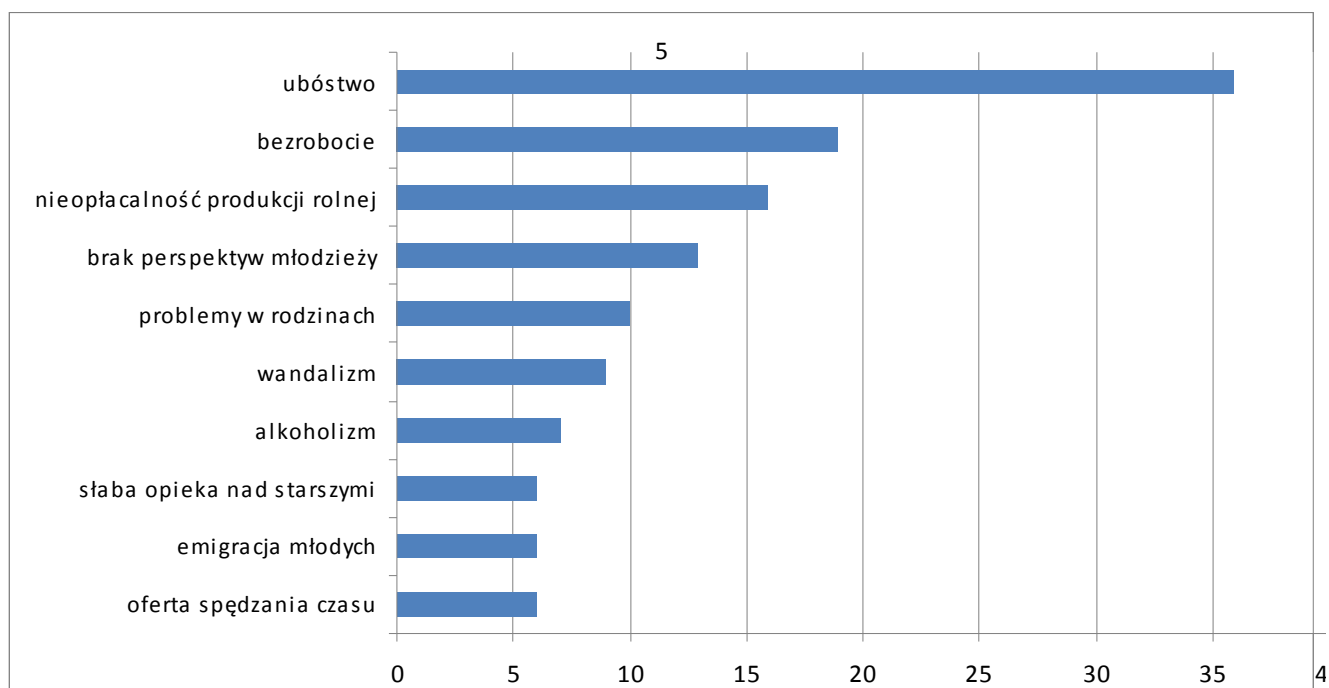
Tabela 8. Ocena własnej sytuacji materialnej respondentów

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	2	1,0	1,0	1,0

dobrze	28	13,7	13,7	14,7
średnio	101	49,3	49,5	64,2
raczej źle	52	25,4	25,5	89,7
zdecydowanie źle	17	8,3	8,3	98,0
trudno powiedzieć	4	2,0	2,0	100,0
Total	204	99,5	100,0	
brak danych	1	,5		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

W dalszej kolejności pod względem częstości wskazań respondenci wymieli bezrobocie - około 19 %. Spora grupa pytaných - 16 % uważa za istotny problem nieopłacalność produkcji rolnej. Brak perspektyw i możliwości realizacji aspiracji zawodowych i społecznych mieszkańców, szczególnie młodych dla młodych ludzi jest ważnym problemem dla 12 % pytaných. W opinii co dziesiątego uczestnika istotne problemy społeczne związane są z funkcjonowaniem rodzin (trudności wychowawcze, rodziny rozbite, „eurosieroctwo”, przemoc w rodzinie, kryzys wartości rodzinnych). Podobna grupa pytaných wskazuje na wandalizm, zakłócanie porządku i inne rodzaje drobnej, ale uciążliwej przestępczości. Na niewystarczający poziom usług opiekuńczych dla osób starszych zwraca uwagę 7 %. Podobne wielkością grupy respondentów (po około 6 %) wskazują problemy związane z emigracją zarobkową i edukacyjną młodych ludzi (starzenie się populacji mieszkańców) oraz na ograniczoną ofertę spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, mieszkających w sołectwach poza centrum gminy.

Wykres 5. Istotne problemy w opinii mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Część pytań dotyczyła oceny ważnych dla mieszkańców dziedzin życia publicznego. Jako średni został oceniony przez mieszkańców wizerunek na zewnątrz oraz promocja gminy - ponad 47 % pytanych jest tego zdania. Jednak około 37 % ocenia ten aspekt dobrze, a ponad 5% bardzo dobrze. Tylko co dziesiąty ocenia promocję gminy na zewnątrz negatywnie.

Tabela 9. Jak oceniane są wizerunek i promocja gminy

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	12	5,9	6,4	6,4
dobrze	69	33,7	36,9	43,3
średnio	88	42,9	47,1	90,4
źle	18	8,8	9,6	100,0
brak danych	18	8,8	100,0	
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Dość pozytywnie została oceniona oferta kulturalna, bowiem ponad 40 % pytanych ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze. Ponad 39 % respondentów ocenia tą dziedzinę jako średnią, natomiast źle poniżej 4%.

Tabela 10. Jak oceniane jest życie kulturalne

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	14	6,8	7,7	7,7
dobrze	61	29,8	33,3	41,0
średnio	72	35,1	39,3	80,3
źle	29	14,1	15,8	96,2
bardzo źle	7	3,4	3,8	100,0
Total	183	89,3	100,0	
brak danych	22	10,7		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Jako średni (dostateczny) połowa respondentów oceniło poziom opieki zdrowotnej. Co czwarty ocenia ją dobrze, a co piąty pytany źle. 5 % uważa, że system ochrony zdrowia jest bardzo wysoki, natomiast 2 %, że jest bardzo zły.

Tabela 11. Jak oceniana jest ochrona zdrowia

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	9	4,4	4,9	4,9
dobrze	45	22,0	24,7	29,7
średnio	89	43,4	48,9	78,6
źle	35	17,1	19,2	97,8
bardzo źle	4	2,0	2,2	100,0
Total	182	88,8	100,0	
brak danych	23	11,2		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Z badań wynika, że mieszkańcy gminy Lubaczów mają dość wysokie poczucie bezpieczeństwa. Blisko 45 % ocenia poziom bezpieczeństwa pozytywnie. Około 40 % jako średni ocenia stan bezpieczeństwa publicznego, a ponad 15 % negatywnie.

Tabela 12. Ocena poczucia bezpieczeństwa

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	9	4,4	5,0	5,0
dobrze	72	35,1	39,8	44,8
średnio	72	35,1	39,8	84,5
źle	26	12,7	14,4	98,9
bardzo źle	2	1,0	1,1	100,0
Total	181	88,3	100,0	
brak danych	24	11,7		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Jako średnią uczestnicy badania ocenili atrakcyjność gminy dla inwestorów. Co czwarty pytany ocenia ten aspekt dobrze, 5 % bardzo dobrze, a 18 % negatywnie.

Tabela 13. Ocena atrakcyjności dla inwestorów

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	9	4,4	5,1	5,1
dobrze	43	21,0	24,3	29,4
średnio	92	44,9	52,0	81,4
źle	32	15,6	18,1	99,4
bardzo źle	1	,5	,6	100,0
Total	177	86,3	100,0	
brak danych	28	13,7		
Ogółem		205	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Pozytywnie mieszkańcy gminy oceniają czystość, porządek i estetykę gminy. 34 % ocenia je dobrze, a 4,3 % bardzo dobrze. Połowa pytaných ocenia ten aspekt jako średni, a co dziesiąty ma negatywną opinię.

Tabela 14. Ocena czystości, porządku i estetyki miasta

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	8	3,9	4,3	4,3
dobrze	64	31,2	34,2	38,5
średnio	95	46,3	50,8	89,3
źle	17	8,3	9,1	98,4
bardzo źle	3	1,5	1,6	100,0
Total	187	91,2	100,0	
brak danych	18	8,8		
Ogółem		205	100,0	

Źródło: opracowanie własne

Dobre opinie uczestnicy badania mają o systemie oświaty. 44 % ocenia je dobrze, a 7 % bardzo dobrze. 38 % uważa, że oświata w gminie funkcjonuje średnio, a co dziesiąty ocenia te kwestie negatywnie.

Tabela 15. Ocena oświaty w gminie

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	13	6,3	7,0	7,0
dobrze	82	40,0	44,3	51,4
średnio	71	34,6	38,4	89,7
źle	19	9,3	10,3	100,0
Total	185	90,2	100,0	
brak danych	20	9,8		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Ocena systemu pomocy społecznej.

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w opinii badanych jest oceniana pozytywnie. 37 % uważa, że GOPS, oraz szerzej system pomocy społecznej w gminie,

funkcjonuje dobrze, a 10 % bardzo dobrze. Ponad co trzeci pytany jest zdania, że ten aspekt można ocenić średnio. Około 17 % ocenia działający system pomocy społecznej negatywnie.

Tabela 16. Jak oceniana jest system pomocy społecznej

	Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
bardzo dobrze	19	9,3	10,2	10,2
dobrze	69	33,7	36,9	47,1
średnio	67	32,7	35,8	82,9
źle	23	11,2	12,3	95,2
bardzo źle	9	4,4	4,8	100,0
Total	187	91,2	100,0	
brak danych	18	8,8		
Ogółem	205	100,0		

Źródło: opracowanie własne

Poniższe tabele przedstawiają ocenę pomocy społecznej ze względu na ważne cechy – płeć oraz ocenę własnej sytuacji materialnej.

Tabela 17. Jak oceniany jest GOPS ze względu na płeć

			Płeć		Total
			kobieta	mężczyzna	
	bardzo dobrze		5,9 %	4,3 %	10,2 %
	dobrze		19,8 %	17,1 %	36,9 %
	średnio		17,6 %	18,2 %	35,8 %
	źle		8,0 %	4,3 %	12,3 %
	bardzo źle		1,6 %	3,2 %	4,8 %
	Ogółem		52,9 %	50,6 %	100,0 %

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18. Ocena GOPS ze względu na ocenę własnej sytuacji materialnej

		Jak ocenia Pan/i własną sytuację materialną?				
		dobrze	średnio	raczej źle	zdecydowanie źle	trudno powiedzieć
Jak oceniany jest system pomocy społecznej?						
	bardzo dobrze	1,6 %	3,2 %	2,7 %	1,6 %	,5 %
	dobrze	7,5 %	20,9 %	4,8 %	2,7 %	1,1 %
	średnio	3,2 %	17,6 %	11,8 %	2,1 %	,5 %
	źle	1,1 %	7,0 %	3,7 %	,5 %	,0 %
	bardzo źle	,0 %	1,6 %	3,2 %	,0 %	,0 %
Ogółem:		13,4 %	50,3 %	26,2 %	7,0 %	2,1 %

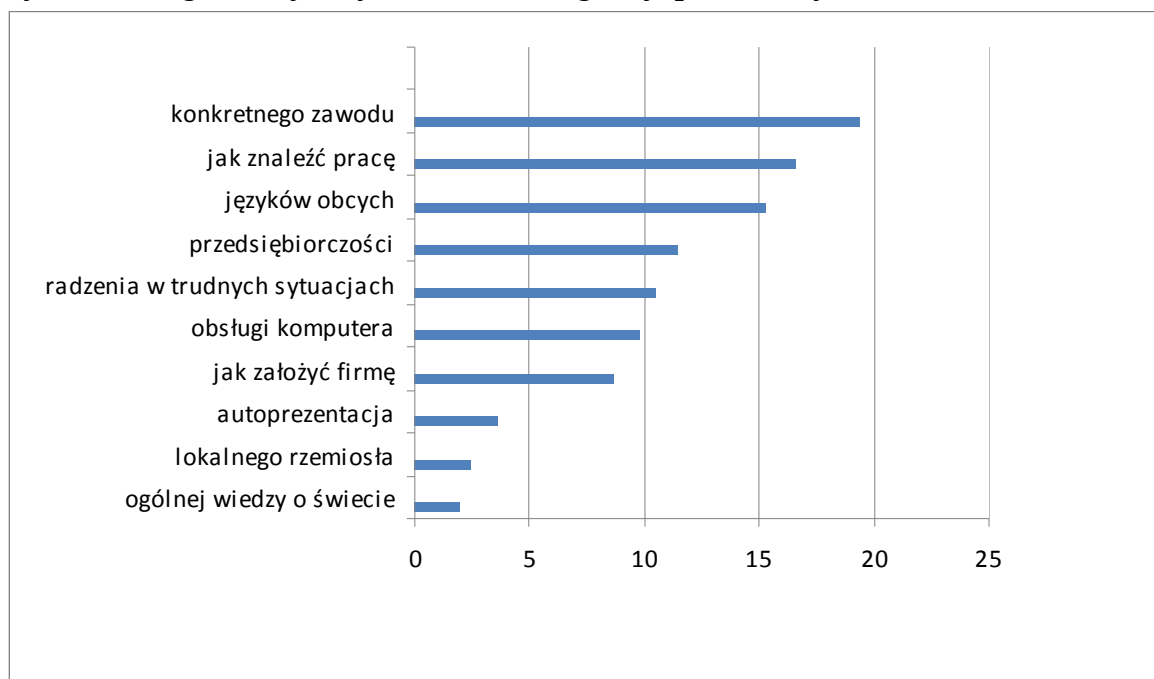
Źródło: opracowanie własne

Potrzeby mieszkańców, w szczególności osób młodych.

Ważna grupa pytań w ankiecie dotyczyła opinii na temat potrzeb mieszkańców gminy, szczególnie młodzieży w kontekście rozwiązywania istotnych problemów społecznych.

W opinii pytanym młodym ludziom potrzeba przede wszystkim uzyskania konkretnego zawodu – 19,42%. W dalszej kolejności pod względem częstości wskazań znalazły się trzy kwestie związane z wejściem na rynek pracy i podniesieniem szans na otrzymanie zatrudnienia: umiejętność znalezienia pracy – 16,6 %, nauka języków obcych – 15,3 % oraz nauka przedsiębiorczości i zaradności – 11,5 %. Co dziesiąty pytany podkreślał wagę nabycia umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych. W dalszej kolejności pod względem częstości wskazań znalazły się: nauka obsługi komputera - 9,8%, jak założyć i prowadzić własną firmę - 8,7 %. Mniejszą ilość wskazań miały takie kwestie jak: umiejętność autoprezentacji - 3,7 %, nauka lokalnego rzemiosła, rękodzieła – 2,4 % oraz zdobycie ogólnej wiedzy o świecie – 2 %. Analiza odpowiedzi wskazuje, że respondenci dużą wagę przywiązują do umiejętności bezpośrednio lub pośrednio związanych z perspektywą wejścia w życie zawodowe i znalezienia się na rynku pracy.

Wykres 5. Czego należy uczyć mieszkańców gminy, przede wszystkim młodzież

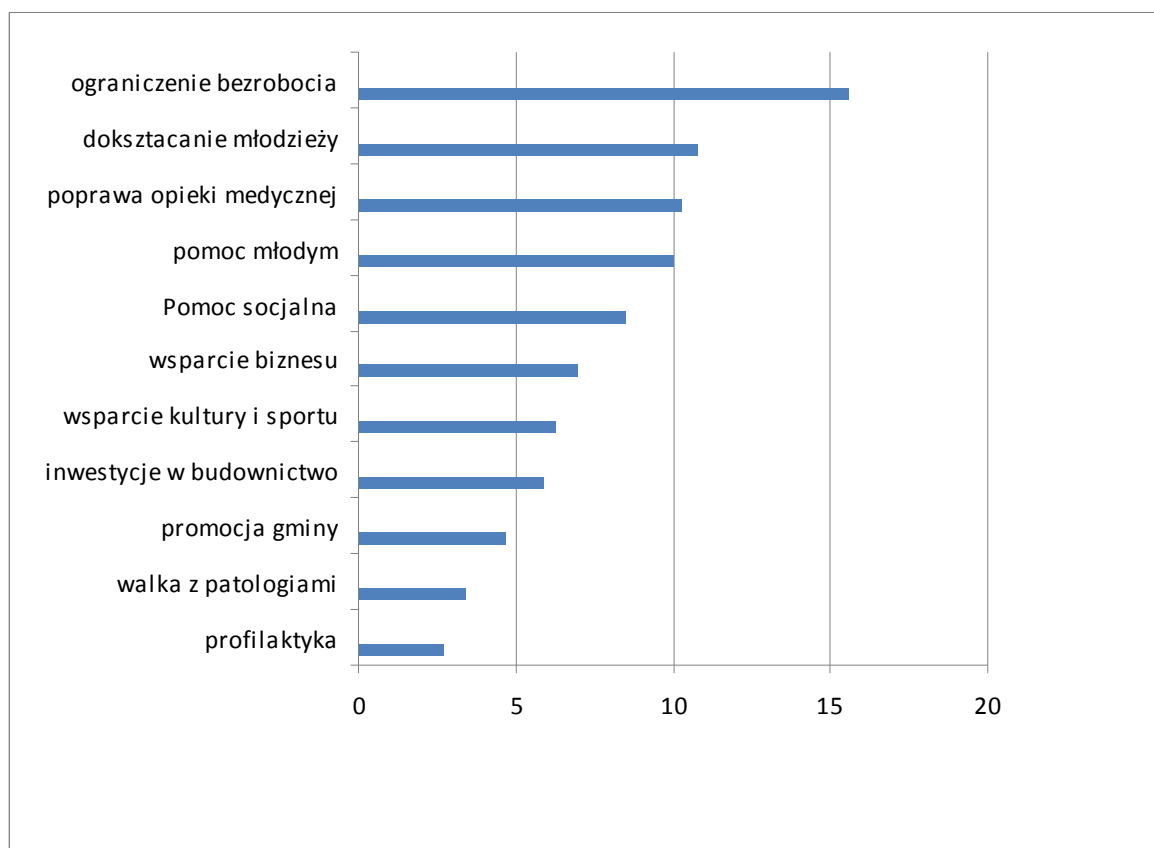
Źródło: opracowanie własne

Kwestionariusz ankiety dotyczył także opinii mieszkańców o możliwych propozycjach działań służących rozwiązywaniu lub ograniczaniu problemów lokalnych.

Na pierwszym miejscu wśród proponowanych działań, które służą rozwiązywaniu problemów społecznych jest pojawia się ograniczenie bezrobocia – 15,6 %. Co dziesiąty respondent wskazał konieczność bezpłatnego kształcenia młodzieży. Bardzo podobna grupa wskazań dotyczyła poprawy opieki medycznej – 10,3% oraz pomoc młodym mieszkańcom gminy – 10 %. Na wagę udzielania pomocy społecznej rodzinom potrzebującym zwróciło uwagę 8,5 % pytanym. 7 % uważa, że istotne jest wsparcie przedsiębiorczości i lokalnego biznesu. Na

konieczność wsparcia kultury i sportu wskazało 6,3 %. W dalszej kolejności wymieniano: inwestycje w budownictwo i infrastrukturę – 5,9 %, promocję gminy w celu pozyskiwania inwestorów i rozwoju turystyki - 4,7 %, walkę z patologiami społecznymi – 3,4 %, likwidacja szarej strefy – 3,2 %, wsparcie organizacji społecznych – 2,7 % oraz profilaktykę uzależnień – 2,5 %.

Wykres 6. Co należy robić w celu rozwiązywania problemów społecznych

Źródło: opracowanie własne

Wypowiedzi swobodne uczestników badania ankietowego.

Kwestionariusz ankiety stwarzał uczestnikom badania możliwość udzielenia swobodnych wypowiedzi, które stanowią cenne uzupełnienie wywiadu skategoryzowanego. W pięciu kwestionariuszach ankiet respondenci umieścili następujące wypowiedzi swobodne:

- „Sytuacja w gminie jest niekorzystna ze względu na brak miejsc pracy i perspektyw”;
- „najważniejsze zdania to poprawa jakości dróg łączących Antoniki – Młodów i Antoniki - Załuże, remont mostów, promocja sportu wśród młodzieży oraz modernizacja boisk i doposażenie w sprzęt sportowy”;
- „problemem jest nadużywanie napojów alkoholowych”;

- Problemem naszego społeczeństwa jest brak zainteresowania sprawami dotyczącymi ich samych i naszej całej gminnej społeczności. Potrzebne są mechanizmy, które sprowokują tych, którzy stoją obok wszystkiego. Potrzebna jest jeszcze większa promocja tego co robi samorząd, tego co robi cała gmina. Musimy wiedzieć jakie mamy prawa, możliwości i obowiązki”;
- „W naszej gminie żyje się dobrze. Wójt uczciwie i staranie wywiązuje się ze swoich zadań”.

Podsumowanie wyników badań ankietowych w Gminie Lubaczów.

Ponieważ co piąty respondent uważa, że wpływ na jakość życia w gminie mają układy i znajomości konieczne jest podjęcie działań w zakresie transparentności działań podmiotów życia publicznego oraz służące integracji i odbudowie więzi społecznych;

Ponad 1/3 respondentów ocenia swoją sytuację materialną jako złą, a 36 % za najistotniejszy problem społeczny uważa ubóstwo. Dlatego ograniczenie tego zjawiska jest najczęściej wymienianym postulatem mieszkańców;

Większość dziedzin życia społecznego ocenianych jest średnio – najlepiej: oświata (44% ocenia ją dobrze), stan bezpieczeństwa publicznego (39,8 %), działalność samorządu terytorialnego (38 %), pomoc społeczna (36,9%) oraz promocja gminy (36,9 %);

Najgorzej przez pytanym oceniane są: ochrona zdrowia (19 % opinii negatywnych), atrakcyjność gminy dla inwestorów (18 %);

W celu wsparcia mieszkańców gminy, szczególnie młodzieży należy podjąć działania w zakresie: uzyskania konkretnego zawodu, rozwijania przedsiębiorczości, nauki języków obcych, obsługi komputera, nauczania zaradności, radzenia sobie w trudnych sytuacjach;

Wśród najczęściej wskazywanych propozycji rozwiązań istotnych problemów społecznych są: ograniczenie bezrobocia, bezpłatne kształcenie młodzieży, pomoc młodym ludziom, wsparcie socjalne dla rodzin, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

11. ANALIZA SWOT.

Analiza SWOT⁵ to metoda używana powszechnie do analizy strategicznej. Oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję gminy na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne negatywnie i pozytywnie oddziałujące na rozwój polityki społecznej w gminie. Ze skrzyżowania tych podziałów powstają cztery kategorie, tj. szanse

⁵ Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

[zasoby gminy] Strengths- silne strony, atuty, Weaknesses - wady, słabe strony,

[otoczenie gminy] Opportunities - okazje, możliwości, szanse, Threats - trudności, zagrożenia.

i zagrożenia zewnętrzne, słabe i mocne strony wewnętrzne badanego obszaru. Analiza SWOT jest ważnym elementem analizy zasobów gminy i podstawą do określenia priorytetów rozwoju. Opracowana została na podstawie konsultacji społecznych z udziałem władz samorządowych, radnych, sołtysów, pracowników ośrodka pomocy społecznej, dyrektorów szkół, społecznych liderów gminy Lubaczów, przedstawicieli Policji i Straży Granicznej, instytucji kultury, które odbyły się w dniu 20 grudnia 2007 roku w Urzędzie Gminy Lubaczów.

Analiza SWOT Gminy Lubaczów:

Mocne strony	Słabe strony
• Położenie przygraniczne gminy (sąsiedztwo granicy z Ukrainą, nieduże odległości do granicy ze Słowacją Białorusią); • Walory przyrodnicze - czyste środowisko przyrodnicze, lasy, wody powierzchniowe doliny Lubaczówki, niewielkie zanieczyszczenie gleb; • Dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna – wystarczająca i dostosowana do potrzeb sieć szkół, pełna kadra nauczycielska, zapewniony dojazd uczniów, szkoły wyposażone w pracownie komputerowe z dostępem do internetu); • Dobre warunki do rozwoju sportu – aktywna działalność LKS i Uczniowskich Klubów Sportowych; • Aktywność społeczna mieszkańców w zakresie kultury i tradycji regionalnych oraz bezpieczeństwa (działalność Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych); • Międzysektorowe partnerstwa na rzecz rozwoju gminy na przykładzie inicjatyw Stowarzyszenia Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych Gminy Lubaczów; • Dobra współpraca samorządu terytorialnego	• Mała przedsiębiorczość mieszkańców – niska motywacja do przekwalifikowania, • zdobywania kwalifikacji zawodowych, niewystarczająca kadra ekspertów prowadzących szkolenia np. z zakresu doradztwa zawodowego, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej; • Brak zakładów pracy oraz mała ilość indywidualnych podmiotów gospodarczych – mało ofert pracy; • Wysoki poziom „oficjalnego” bezrobocia (zatrudnienie w szarej strefie); • Brak oferty przekwalifikowania dla rolników, których produkcja rolna jest nieopłacalna z powodu rozdrobnienia gospodarstw; • Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych, bezrobocie młodzieży; • Niedostateczna i ograniczona oferty zatrudnienia dla osób niepełnosprawnych; • Brak oferty spędzania wolnego czasu i wypoczynku dla dzieci i młodzieży, szczególnie na terenach wiejskich; • Niewystarczająca baza żłobków i przedszkoli; • Niski poziom wykształcenia części

z organizacjami pozarządowymi (próby budowania koalicji na rzecz rozwiązywania problemów lokalnych); • Doświadczenie i efekty w pozyskiwaniu funduszy pomocowych np. na inwestycje infrastrukturalne; • Bieżąca współpraca Gminy z Policją i Strażą Graniczną w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców; • Niska przestępczość (oprócz wykroczeń, chuligaństwa, naruszenia porządku publicznego itp.) oraz duże poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców; • Efektywna współpraca międzynarodowa z gminami partnerskimi na Ukrainie (Drohomyśl), Słowacji (Vinne) i Niemczech - wymiana młodzieży, wspólne inicjatywy kulturalne (Festiwali Kultur), wspólnie realizowane projekty (Interreg); • Dodatni przyrost naturalny; • Napływ mieszkańców z miasta Lubaczów do gminy (atrakcyjne tereny inwestycyjne pod zabudowę mieszkalną); • Zapewnienie podstawowej opieki zdrowotnej – gminny ośrodek zdrowia; • Możliwość korzystania ze specjalistycznej opieki zdrowotnej w mieście Lubaczów; • Wysoki poziom wykształcenia młodych mieszkańców – duży procent kończy studia wyższe; • Wzrost zamożności mieszkańców spowodowany m.in. emigracją zarobkową; • Sprawny i kompetentny samorząd lokalny (Wójt, Rada Gminy, pracownicy Urzędu) ma zaufanie i poparcie społeczności; • Przyjazna społeczność lokalna – gościnność,	mieszkańców, szczególnie na wsi (starsze pokolenie); • Brak aktywności osób korzystających z pomocy społecznej – „wyuczona” bezradność i bierność; zjawisko „dziedziczenia biedy” – korzystanie z pomocy społecznej z pokolenia na pokolenie, nastawienie roszczeniowe do instytucji pomocy społecznej; • Występowanie zjawiska alkoholizmu oraz patologii społecznych związanych z alkoholem – przemoc w rodzinie, zaniedbania wychowawcze, ubóstwo; • Ograniczona oferta kulturalnej, szczególnie dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczająca ilość miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu (Kluby Młodzieżowe, , kawiarenki internetowe) oraz dla ludzi starszych (Kluby Seniora, świetlice, koła zainteresowań); • Niedofinansowanie instytucji kultury np. GOK-u (są kadry i baza lokalowa, ale brakuje środków na pełny rozwój działalności); • Brak zorganizowanego poradnictwa i opieki psychologicznej ze strony psychologów, terapeutów, psychoterapeutów – pomoc w sytuacjach kryzysowych, ale także „na co dzień”; • Brak bezpłatnej podstawowej pomocy prawnej dla mieszkańców; • Niskie i niewystarczające dochody części ludności - mimo posiadania pracy korzystają z pomocy społecznej - dochody są zbyt niskie; • Brak „alternatywnych” ofert dla długotrwale bezrobotnych i grup defaworyzowanych -
--	--

otwartość, życzliwość.	instytucji zatrudnienia socjalnego (np. Klub Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej, spółdzielnie socjalne, zatrudnienie wspierane); • Niewystarczająca działalność ośrodka pomocy społecznej w stosunku do wzrostu zadań nakładanych na samorządową pomoc społeczną oraz nasilających się potrzeb i problemów społecznych – braki organizacyjne i kadrowe; • Brak lokali socjalnych.
-------------------------------	---

Szanse	Zagrożenia
• budowa przejścia granicznego – poprawa infrastruktury drogowej i budynków odprawy celnej, • wzrost zatrudnienia w obsłudze ruchu turystycznego i przygranicznego np. w gastronomii, handlu, hotelarstwie, • wzrost inwestycji gospodarczych, wymiana handlowa z Ukrainą; • wzrost aktywności społecznej mieszkańców terenów przygranicznych; • rozwój agroturystyki opartej na zasobach naturalnych i dorobku tradycji i kultury regionalnej; • rozwój gospodarstw agroturystycznych, jako alternatywy dla rozdrobnionego rolnictwa indywidualnego; • budowa ścieżek rowerowych; • renowacja zabytkowych obiektów; • budowa centrów kulturalno-oświatowych na wsiach (jedno już działa na terenie gminy); • rozwój rolnictwa ekologicznego - uprawa	• wzrost przestępczości spowodowany np. nasileniem przestępczości przygranicznej oraz przestępczości nieletnich (niszczenie mienia, zakłócenia porządku itp.); • wzrost poczucia zagrożenia bezpieczeństwa u mieszkańców; • migracja zarobkowa mieszkańców, szczególnie młodych i wykształconych; • migracja młodzieży do większych ośrodków miejskich związana z edukacją na poziomie wyższym – odpływ ludzi wykształconych, ekspertów, osób przedsiębiorczych, liderów społecznych tzw. "lokomotywy" rozwoju lokalnego; • nasilenie narkomanii i alkoholizmu powodujące wzrost patologii społecznej; • niekorzystne tendencje demograficzne – starzenie się społeczeństwa, niski przyrost naturalny; • wzrost problemów związanych z chorobami cywilizacyjnymi i chorobami osób starszych;

i przetwórstwo ziół i „zdrowej” żywności; • zastosowanie i rozwój odnawialnych źródeł energii - uprawa roślin przemysłowych i energetycznych; • poprawa stanu i rozbudowa bazy sportowej i rekreacyjnej - boiska, sale gimnastyczne; • rozwój oświaty - rozbudowa szkół pod względem bazy lokalowej oraz systematyczne doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne; • wzrost poziomu usług opiekuńczo - wychowawczych ze strony placówek oświatowych – dokształcanie i doskonalenie kadr, zatrudnianie pedagogów i psychologów szkolnych, podstawowa opieka medyczna w szkołach, szeroka i atrakcyjna dla dzieci oferta zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, świetlic, współpraca GOK ze szkołami; • zapewnienie równego dostępu do edukacji przedszkolnej dzieciom na terenach wiejskich; • autostrada (poleczenie drogowe do Lwowa) i inne inwestycje związane z EURO 2012; • pozyskanie środków z Unii Europejskiej na realizację programów społecznych; • rozwój współpraca międzynarodowej i (partnerstwa międzynarodowe i wspólne projekty transgraniczne) oraz regionalnej np. w ramach Związku Gmin Ziemi Lubaczowskiej; • poprawa opieki zdrowotnej – powstanie niepublicznych zakładów rehabilitacyjnych; • idea utworzenia parku przemysłowego; • wykorzystanie położenia blisko miasta Lubaczów – atrakcyjne tereny inwestycyjne.	• niskie nakłady na opiekę medyczną i rehabilitację; • wzrost problemów społecznych i nakładów finansowych związanych z polityką społeczną ze strony samorządu; • pogłębiające się zróżnicowanie mieszkańców pod względem materialnym; • zanik tradycji i obyczajów regionalnych – konieczność utrwalenia i przekazania lokalnego dziedzictwa (obrzędów, potraw, tradycji itp.); • osłabienie wartości moralnych, rodzinnych, religijnych i patriotycznych w społeczeństwie.
---	--

Podsumowanie

Mocne i słabe strony:

Mocne strony gminy wynikają głównie z posiadanych walorów naturalnych przyrodniczych i krajobrazowych oraz położenia przygranicznego. Te dwa istotne atuty mogą mieć priorytetowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego, a efekty ekonomiczne pozytywnie wpłyną na sferę życia społecznego – mniejsze bezrobocie, wzrost zamożności mieszkańców, ograniczenie ubóstwa,. Położenie na „rubieżach” Unii Europejskiej stwarza szanse wykorzystania środków pomocowych na rzecz rozwoju zasobów ludzkich, opartego na wyrównywaniu szans, upowszechnieniu technologii, współpracy transgranicznej. Walory historyczne i kulturowe ziemi lubaczowskiej (wspólny dorobek różnych kultur i narodów, cenne zabytki) stanowią podstawę do rozwoju turystyki. Mocne strony to gminna oświata na dobrym poziomie oraz aspiracje edukacyjne i zawodowe młodego pokolenia mieszkańców. Większość słabych stron związanych jest z dziedziną rynku pracy, bezrobocie, niskich dochodów. Z jednej strony SWOT wskazuje na bierność grup zagrożonych wykluczeniem zawodowym i społecznym oraz patologie (np. alkoholizm), które dość powszechnie występują u beneficjentów pomocy społecznej. Z drugiej uświadamia konieczność dostosowania lokalnej polityki społecznej do wzrastających wyzwań (nasilenie niektórych problemów) oraz do zmian w metodach pracy z grupami marginalizowanymi (aktywizacja, zwiększanie świadomości, samopomoc).

Szanse i zagrożenia:

Można stwierdzić przewagę szans nad zagrożeniami, choć trudno porównywać ich wagę społeczną. Duże szanse gmina wiąże z pozyskaniem funduszy zewnętrznych, przeznaczanych nie tylko na inwestycje infrastrukturalne, ale także na rozwój usług społecznych. Pozytywne znaczenie dla sfery życia społecznego można wiązać także z rozwojem współpracy transgranicznej, turystyki i agroturystyki, handlu, usług. Szansą dla młodego pokolenia mieszkańców gminy jest zapewnienie równego startu (edukacja elementarna na wsi), możliwie szerokiej lokalnej oferty rozwoju edukacyjnego, sportowego, kulturalnego. Zagrożenia upatrywane są w pogłębianiu się niekorzystnych tendencji demograficznych oraz nasileniu problemów społecznych (bieda, patologie) i związanych z tym wzrostem nakładów na opiekę społeczną.

12. MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE LUBACZÓW.

Misję, wizję, cele strategiczne oraz cele operacyjne określono w ramach metod partycypacyjnych. Na tym etapie prac warsztatowych Zespół Roboczy oraz eksperci FRDL skupili się na analizie SWOT (szczególnie na słabych stronach i zagrożeniach) oraz wynikach badań ankietowych. Aby przeprowadzić proces określania najważniejszych problemów i spraw do realizacji zastosowano metodę rangowania – przydzielania różnej liczby punktów w zależności od wagi problemu. Wyniki tych prac pozwoliły na określenie najważniejszych problemów do rozwiązania, które stały się priorytetami dla gminy. Kolejnym etapem było zaplanowanie konkretnych działań, prowadzących do osiągnięcia celów i określenie okresu ich realizacji. Wynik prac warsztatowych, które przeprowadzono w dniach 20 lutego oraz 4 marca 2008 roku przedstawiamy poniżej.

MISJA:

„Wspólne działanie mieszkańców, samorządu, instytucji i organizacji w celu zapewnienia wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, podniesienia jakości życia społeczności gminy Lubaczów oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu”

WIZJA:

„Aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców, współpraca partnerów społecznych i instytucjonalnych oraz sprawnie funkcjonujący system pomocy społecznej umożliwia pokonywanie trudnych sytuacji życiowych oraz stwarza szanse godnego życia społeczności gminy Lubaczów”

13. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE.

W wyniku prac warsztatowych, analiz strategicznych oraz analizy wyników badań ankietowych wyodrębniono trzy obszary priorytetowe polityki społecznej w Gminie Lubaczów:

- 1. Redukowanie zjawiska marginalizacji oraz wykluczenia społecznego i zawodowego poprzez aktywizację społeczności lokalnej oraz współpracę międzysektorową.**
- 2. Profesjonalizacja systemu pomocy społecznej w celu rozszerzenia zakresu i poprawy jakości usług socjalnych oraz aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.**

3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerokiej oferty edukacyjnej, kulturalnej, sportowej itp. oraz wsparcie w zakresie zadań opiekuńczo-wychowawczych, mające na celu wszechstronny rozwój tej grupy mieszkańców.

CEL 1. REDUKOWANIE ZJAWISKA MARGINALIZACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO I ZAWODOWEGO POPRZECZ AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ORAZ WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYSEKTOROWĄ.

1.1 Ograniczanie bezrobocia i aktywizacja osób wykluczonych zawodowo

Problemy: wysokie bezrobocie, duża grupa długotrwale bezrobotnych, niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, mała aktywność zawodowa, niska rentowność produkcji rolnej.

Działania:

- Zdiagnozowanie potrzeb lokalnego rynku pracy – współpraca z PUP, innymi instytucjami, organizacjami oraz przedsiębiorcami w tym zakresie
- Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy
- Stworzenie listy działań mających na celu powiązanie pracodawców i poszukujących pracę
- Opracowanie wniosku i realizacja projektu z funduszy zewnętrznych na staże,
- Rozpoznanie potrzeb pracodawców np. ofert pracy od przedsiębiorców poszukujących pracowników, stworzenie bazy danych poszczególnych pracodawców z terenu gminy oraz gmin sąsiednich i miasta Lubaczowa
- Uruchomienie szerokiej akcji informacyjnej i promocyjnej służącej promocji zatrudnienia np. targi pracy, okresowe spotkania z grupami bezrobotnych
- Opracowanie i wdrożenie programu partnerstwa lokalnego w zakresie potrzeb lokalnego rynku pracy,
- Przeprowadzenie analizy możliwości powstania i prowadzenia Zakładu Aktywizacji Zawodowej,
- Wspieranie inicjatyw służących powstawaniu i prowadzeniu różnorodnych podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorczości socjalnej,
- Wykorzystanie gminnych zasobów do działań na rzecz integracji zawodowej i społecznej,
- Uruchomienie Klubu Integracji Społecznej,

- Realizacja prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robot publicznych, staży, upowszechnienie kontraktu socjalnego jako metody pracy z bezrobotnymi,
- Organizacja warsztatów i szkoleń z zakresu aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem zawodowym,
- Organizacja kursów kwalifikacyjnych z zakresu konkretnych umiejętności zawodowych, adekwatnych do potrzeb rynku pracy
- Prowadzenie szkoleń podnoszących szanse na rynku pracy – np. kursy języków obcych, komputerowe,
- Wsparcie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa lub podejmujących dodatkową pozarolniczą działalność,
- Wsparcie osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą, promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia,
- Przeprowadzenie analizy możliwości uruchomienia i prowadzenia inkubatora przedsiębiorczości,
- Przeprowadzenie analizy możliwości pozyskania środków na uruchomienie gminnego funduszu poręczeń kredytowych dla firm,
- Pozyskiwanie środków zewnętrznych na ograniczanie bezrobocia – opracowywanie i realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu,
- Wprowadzanie do szkół programów z zakresu podstaw aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości,
- Współpraca z samorządem powiatowym, Zakładami Doskonalenia Zawodowego, Centrum Kształcenia Ustawicznego, Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami około biznesowymi oraz innymi instytucjami w zakresie odpowiedniego planowania kierunków kształcenia zawodowego pod kątem potrzeb lokalnego rynku pracy,
- Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej itp.
- Popularyzacja nowych technologii oraz form alternatywnego zatrudnienia np. telepracy
- Budowanie współpracy samorządu, instytucji rynku pracy organizacji pozarządowych oraz biznesu w zakresie przeciwdziałania bezrobociu
- Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na terenie gminy Lubaczów poprzez pozyskiwanie inwestorów,
- Promocja gminy jako miejsca do realizowania inwestycji gospodarczych,

- Inicjowanie i wspieranie rozwoju bazy turystycznej i przyrodoleczniczej oraz dążenie do pełnego wykorzystania zasobów turystycznych i przyrodoleczniczych gminy,
- Wsparcie turystyki i agroturystyki jako szansy na znalezienie zatrudnienia,
- Uzyskanie przez osoby bezrobotne kwalifikacji związanych z obsługą ruchu turystycznego (np. organizacja imprez, kucharz, kowalstwo, garncarstwo)
- Inicjowanie powstawania nowych oraz wspieranie istniejących grup producenckich (zbożowa, wikliniarska, hodowców owiec, tytoniowa, pszczelarska)
- Wykorzystanie w rolnictwie produkcji zdrowej, ekologicznie żywności, upraw roślin energetycznych, ziół itp.
- Promocja pszczelarstwa i produktów pszczelarskich jako źródła zdrowej żywności oraz lokalnego i ekologicznego produktu,
- Prowadzenie szkoleń zawodowych dla bezrobotnych pod kątem rozwijania działalności pszczelarskiej jako formy alternatywnej działalności rolniczej i turystycznej (np. pszczelarska wioska tematyczna),
- Zatrudnienie bezrobotnych w działalności turystycznej opartej na tradycjach regionalnych np. garncarstwo, kowalstwo, huta szkła.
- Opracowywanie wniosków i realizacja projektów z PO KL - Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich.

1.2. Działania na rzecz wsparcia żyjących w ubóstwie mieszkańców gminy

Problemy: najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Lubaczów jest ubóstwo - 659 rodzin korzysta z pomocy społecznej powyżej 1 roku (bieda długotrwała), 302 rodzin powyżej 5 lat (bieda chroniczna). W znacznej części sołectw (w 11 z 24) procentowy wskaźnik korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców wynosi ponad 20%. Najgorsza sytuacja jest w miejscowościach: Huta Kryształowa - 46,84 %, Krowica Lasowa- 38,21%, Wólka Krowicka, Załuże, Basznia Górna i Podlesie 30%-35%, Antoniki, Opaka, Dąbrowa i Szczutków - 26-20%. Bieda w dużej mierze dotyka dzieci i młodzież.

Działania:

- Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie.
- Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych,

- Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin ubogich,
- Udzielanie wsparcia uczniom pochodzącym z ubogich rodzin w formie - podręczników, pomocy szkolnych oraz pomocy stypendialnej,
- Wsparcie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z rodzin ubogich,
- Inicjowanie powstawania i wspieranie grup samopomocowych wśród rodzin ubogich,
- Inicjowanie akcji na rzecz zmiany stereotypowej opinii, że wielodzietność = bieda i patologia,
- Zabezpieczenie dziennego gorącego posiłku osobom ubogim i potrzebującym.

1.3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych

Problemy: trudności i bariery uczestniczenia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym, konieczność zapewnienia opieki i rehabilitacji osobom niepełnosprawnym.

Działania:

- Stopniowa i systematyczna likwidacja barier architektonicznych, przede wszystkim w obiektach użyteczności publicznej,
- Ograniczenie niepełnosprawności wśród dzieci poprzez stworzenie możliwości uzyskania jak najwcześniejszej, kompleksowej i wielospecjalistycznej diagnozy wczesnej interwencji,
- Objęcie dzieci specjalistycznymi programami terapeutycznymi oraz przygotowanie rodziców lub opiekunów do udziału w rehabilitacji swoich dzieci,
- Stworzenie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej możliwości kształcenia na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami na wszystkich poziomach nauczania,
- Inicjowanie i wsparcie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin,
- Realizowanie programów na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o środki pomocowe,
- Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.,

- Podejmowanie działań na rzecz akceptacji i tolerancji mieszkańców wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej,
- Organizacja imprez integrujących osoby niepełnosprawne ze sprawnymi,
- Rozwijanie usług opiekuńczych, w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry, co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
- Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną
- Zapewnienie usług transportowych (m.in. sieć transportowa dla osób niepełnosprawnych, oznaczone miejsca na parkingach itp.),
- Pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny,
- Zapewnienie indywidualnej pomocy osobom niepełnosprawnym (asystenci osobiści, tłumacze języka migowego, przewodnicy, pielęgniarze, itp.),
- Zaktywizowanie zawodowe osób niepełnosprawnych, pomoc w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, tworzenie miejsc pracy, udzielanie pomocy pracodawcom w uzyskaniu odpowiednich kandydatów do pracy,
- Umożliwienie uczestnictwa niepełnosprawnych w sporcie, kulturze, rekreacji i turystyce,
- Przeciwdziałanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych,
- Współpraca samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi na rzecz podniesienia jakości i rozszerzenia oferty usług rehabilitacyjnych.

1.4. Ograniczenie uzależnień i zjawisk patologicznych związanych z uzależnieniami

Problemy: wzrost zjawiska nadużywania alkoholu oraz innych środków uzależniających, także wśród dzieci i młodzieży oraz towarzyszących uzależnieniom problemów społecznych (przemoc w rodzinie, trudności wychowawcze).

Działania:

- Wspieranie działań i inicjatyw oraz instytucji i organizacji, zmierzających do ograniczenia uzależnień, pozyskiwanie środków i prowadzenie szerokiej profilaktyki uzależnień,

- Organizowanie grup terapeutycznych oraz wsparcie samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej i prawnej dla osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą,
- Dofinansowywanie obozów terapeutycznych dla rodzin z problemem alkoholowym, w tym zwłaszcza dla dzieci i młodzieży,
- Utworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych realizujących programy socjoterapeutyczne lub profilaktyczne dla mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży,
- Monitorowanie uzależnień (alkohol, nikotyna, narkotyki) szczególnie wśród dzieci i młodzieży,
- Wspieranie i prowadzenie działań promujących trzeźwość,
- Szkolenie personelu sklepów w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących zasad sprzedaży i spożycia alkoholu,
- Egzekwowanie i kontrola zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim na terenie gminy,
- Wsparcie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zorganizowanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (opieka medyczna, pomoc psychologiczna i terapeutyczna, prawna i materialna),
- Podjęcie skutecznych działań wobec sprawców przemocy w rodzinie - skierowanie na leczenie, pomoc psychologiczna, praca socjalna,
- Podnoszenie kompetencji do udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie wśród: pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych, lekarzy, pielęgniarek, funkcjonariuszy Policji, członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej o problemie przemocy w rodzinie przez szkoły, ośrodek pomocy społecznej, ośrodek zdrowia, Kościół oraz inne instytucje i organizacje społeczne.

1.5. Integracja społeczna osób starszych

Problemy: wzrastająca liczba samotnych osób starszych, wymagających usług opiekuńczych. Konieczność integracji społecznej osób starszych, zaangażowania ich w życie gminy.

Działania:

- Zapewnienie systemowych usług opiekuńczych – pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych,
- Prowadzenie działań służących do powołania i prowadzenia Klubów Seniora i Domu Dziennego Pobytu - współpraca z Parafiami w tym zakresie,
- Przygotowanie oferty dla osób starszych w świetlicach wiejskich,
- Wsparcie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej w zakresie usług opiekuńczych osobom starszym,
- Zaangażowanie osób starszych w działania na rzecz kultywowania lokalnych tradycji, historii miasta, pamięci o ludziach, wartości patriotycznych i religijnych itp.,
- Stworzenie osobom starszym możliwości dokształcania, rozwijania zainteresowań, zapoznawania się z nowymi technologiami (komputer, internet, telefonia komórkowa),
- Inicjowanie powstawania i wspieranie grup samopomocowych w zakresie opieki nad osobami starszymi,
- Wspieranie inicjatyw służących integracji i edukacji międzypokoleniowej,
- Zaangażowanie osób starszych w wolontariat w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży.

1.6. Wsparcie rodzin, systemowe podejście do rozwiązywania problemów rodziny

Problemy: Dysfunkcje opiekuńczo - wychowawcze w rodzinach, kryzys wartości rodzinnych, konflikty rodzinne, sieroctwo społeczne spowodowane m.in. nasileniem wyjazdów za granicę. Rosnąca liczba rodzin, szczególnie wielodzietnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, rozluźnienie więzi rodzinnych.

Działania:

- Diagnozowanie problemów rodzin, ich zasobów i barier rozwoju,
- Praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo - wychowawczym polegająca na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia funkcji rodzicielskich, wydolności opiekuńczo – wychowawczej, zaniedbań względem dzieci,
- Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi,
- Organizowanie warsztatów i treningów umiejętności opiekuńczo - wychowawczych i społecznych,
- Pomoc dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi poprzez: udzielenie schronienia, dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc

w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość spędzania wolnego czasu oraz nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych,

- Wspieranie w rozwoju dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo poprzez wdrażanie programu „Mój przyjaciel” i „Starszy Brat - Starsza Siostra” kierowanego do dzieci z rodzin „niepełnych”,
- Upowszechnienie metod rozwiązywania konfliktów w rodzinach, opartych na eliminowaniu przemocy i agresji,
- Prowadzenie „Szkoły dla Rodziców”, w której edukacją będą objęte rodziny niewydolne wychowawczo,
- Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym,
- Opracowanie i realizacja programów z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin, znajdujących się pod opieką ośrodka pomocy społecznej,
- Nawiązanie systematycznej współpracy z PCPR.

1.7. Aktywizacja społeczna mieszkańców, inicjowanie powstawania oraz wsparcie organizacji pozarządowych. Wzmocnienie zdolności lokalnych liderów i grup do rozwiązywania problemów poprzez działalność w organizacjach społecznych

Problemy: mała aktywność społeczna, mała ilość organizacji społecznych, które mogą być partnerem samorządu w realizacji zadań publicznych, niska świadomość mieszkańców o możliwościach zaangażowania się w działalność społeczną i wolontariat, brak organizacji pożytku publicznego – niewykorzystanie możliwości przekazania 1% podatku mieszkańców gminy dla lokalnych organizacji, wąski zakres działalności funkcjonujących organizacji – głównie sport, niewystarczające zaangażowanie organizacji w pomoc społeczną, rozwój kultury, edukacji, ochronę i profilaktykę zdrowia.

Działania:

- Inicjowanie powstawania i wspieranie działalności organizacji, zajmujących się różnymi dziedzinami,
- Powołanie lokalnego partnerstwa/koalicji jako płaszczyzny współpracy samorządu i organizacji pozarządowych w zakresie rozwiązywania ważnych problemów społecznych,
- Stworzenie systemu wymiany informacji i doświadczeń między sektorami,
- Wspieranie zrzeszania się lokalnych NGO – np. gminnego związku KGW, OSP,

- Konsultowanie z organizacjami rocznych programów współpracy,
- Opracowywanie i realizacja wspólnych partnerskich projektów ze środków pomocowych,
- Wspieranie wolontariatu, w tym młodzieżowego i pracowniczego,
- Inicjatywy służące poprawie kondycji finansowej organizacji np. promocja odpisu 1 % podatku mieszkańców,
- Wsparcie zasobów technicznych organizacji – lokale, wyposażenie,
- Wspieranie edukacji obywatelskiej wśród dzieci i młodzieży (programy edukacyjne w szkołach) oraz dorosłych.

1.8. Poprawa relacji społecznych i więzi sąsiedzkich

Problemy: tylko co czwarty uczestnik badania ankietowego uważa, że większość mieszkańców gminy jest życzliwa, ponad połowa uważa, że współmieszkańcy są raczej nieżyczliwi lub zawistni. Tylko co piąty pytany jest zdania, że podejmowane są wspólne działania na rzecz rozwiązywania ważnych problemów społecznych. Co piąty respondent uważa, że o jakości życia mieszkańców decydują układy i znajomości.

Działania:

- Inicjowanie współpracy samorządu, organizacji społecznych, Kościoła lokalnych mediów itp. w zakresie integracji społeczności,
- Podejmowanie inicjatyw na rzecz transparentności działania samorządu np. wdrożenie elementów akcji „Przejrzysta Gmina”,
- Utworzenie w Urzędzie Gminy Biura Obsługi Mieszkańców,
- Uzyskanie przez Urząd Gminy Lubaczów certyfikatu jakości usług dla mieszkańców,
- Organizowanie imprez służących integracji mieszkańców gminy np. Dni Gminy Lubaczów, dożynki, Święto Sportu Wsi,
- Organizowanie plenerowych imprez – majówek, festynów itp.,
- Opracowanie i wydanie kalendarza imprez/ wydarzeń kulturalnych, artystycznych itp. organizowanych na terenie gminy,
- Inicjowanie akcji służących popularyzacji historii i tradycji miasta, rozwojowi „lokalnego patriotyzmu” i związku z „małą ojczyzną”,
- Promowanie ludzi, którzy mogą być wzorami, autorytetami, osobami integrującymi mieszkańców – konkurs na sportowca, przedsiębiorcę, lekarza, społecznika, nauczyciela itp.,

- Współpraca międzynarodowa –m.in. wymiana młodzieży, wizyty studyjne, Festiwal Kultur.

1.9. Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców gminy, poprawa stanu zdrowia i kondycji fizycznej, promocja zdrowego stylu życia i inicjatyw prozdrowotnych.

Problemy: niska świadomość zdrowotna wśród mieszkańców wsi, szczególnie u starszego pokolenia, dość duża umieralność z powodu chorób cywilizacyjnych (nowotwory, choroby serca i krążenia), niski poziom aktywności ruchowej i świadomości prozdrowotnej.

Działania:

- Planowanie i systematyczna realizacja programów służących profilaktyce chorób cywilizacyjnych,
- Wspieranie inicjatyw i akcji, mających na celu promocję zdrowego stylu życia,
- Inicjowanie powstania i wsparcie organizacji pozarządowych, działających na rzecz ochrony i promocji zdrowia publicznego,
- Wsparcie programów edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży,
- Zapewnienie opieki pielęgniarskiej i stomatologicznej w placówkach oświatowych
- Utworzenie terenów służących rekreacji i rehabilitacji – ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia,
- Organizowanie bezpłatnej, ogólnodostępnej oferty zajęć ruchowych np. aerobik, fitness,
- Zapewnienie lub zwiększenie jakości opieki medycznej w szkołach (pielęgniarska, stomatologiczna, lekarska).

CEL 2. PROFESJONALIZACJA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W CELU ROZSZERZENIA ZAKRESU I POPRAWY JAKOŚCI USŁUG SOCJALNYCH ORAZ AKTYWIZACJI OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

2.1 Dostosowanie systemu pomocy społecznej do wzrastających potrzeb

Problemy: w ostatnich latach liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przykład ze względu na ubóstwo podwoiła się. Także ze względu na inne powody beneficjentów pomocy społecznej przybywa.

Działania:

- Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej,

- Systematyczna analiza potrzeb i zasobów GOPS oraz szerzej potrzeb w zakresie integracji społecznej,
- Okresowe raportowanie władzom lokalnym oraz radnym sytuacji w zakresie pomocy społecznej
- Analiza metod świadczonej pomocy ze względu na ich efektywność,
- Okresowa ocena pracowników socjalnych – opracowanie kryteriów oceny,
- Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne,
- Wypracowanie standardów jakości usług pomocy społecznej,
- Promocja pracy socjalnej prowadzonej na terenie gminy – kształtowanie pozytywnego wizerunku gminnego systemu pomocy społecznej, zmiana stereotypowego postrzegania ośrodka pomocy społecznej jako instytucji rozdającej środki finansowe,
- Systematyczna współpraca GOPS z organizacjami pozarządowymi, działającymi w sferze integracji społecznej, szkołami, ośrodkiem zdrowia, PCPR, ROPS-em itp.,
- Systematyczna współpraca GOPS z Radą Gminy.

2.2. Podniesienie jakości oraz rozszerzenie oferty usług socjalnych. Powstawanie nowych usług socjalnych

Problemy: niewystarczająca oferta usług opiekuńczych, niewystarczająca liczba lokali socjalnych, niewystarczająca pomoc psychologiczna, terapeutyczna itp., mała aktywność i wyuczona bierność beneficjentów pomocy społecznej.

Działania:

- Podjęcie działań w celu utworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych,
- Poprawa usług opiekuńczych,
- Zastosowanie kontraktu socjalnego w pracy z podopiecznymi pomocy społecznej,
- Inicjowanie i realizacja programów podnoszących świadomość i aktywność w zakresie działań samopomocowych osób korzystających z pomocy socjalnej,
- Zapewnienie stałego wsparcia terapeutycznego, psychologicznego i prawnego dla mieszkańców,
- Diagnozowanie i monitorowanie potrzeb w zakresie usług socjalnych,
- Uruchamianie nowych usług zależnie od ważnych potrzeb społecznych.

2.3. Przygotowanie ośrodka pomocy społecznej oraz innych podmiotów, działających w sferze pomocy społecznej do pozyskiwania funduszy pomocowych

Problemy: niewystarczająca wiedza i umiejętności pracowników ośrodka pomocy społecznej oraz podmiotów działających w tej sferze w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz realizacji projektów socjalnych

Działania:

- Przeszkolenie pracowników socjalnych, członków NGO ze sfery społecznej w zakresie pozyskiwania funduszy pomocowych,
- Przeprowadzenie warsztatów z zarządzania projektami w sferze integracji społecznej,
- Stałe i systematyczne monitorowanie konkursów i przetargów dotacji na integrację społeczną,
- Opracowywanie projektów i składanie wniosków o dotacje ze środków pomocowych,
- Udział GOPS w programach „systemowych” dotyczących wsparcia ośrodków pomocy społecznej – pozyskiwanie środków

CEL. 3 ZAPEWNIENIE DZIECIOM I MŁODZIEŻY SZEROKIEJ OFERTY EDUKACYJNEJ, KULTURALNEJ, SPORTOWEJ ITP. ORAZ WSPARCIE W ZAKRESIE ZADAŃ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH, MAJĄCE NA CELU WSZECHSTRONNY ROZWÓJ TEJ GRUPY MIESZKAŃCÓW.

3.1. Uzupełnienie oferty i poprawa jakości edukacji przedszkolnej dzieci w gminie

Problemy: niewystarczająca ilość żłobków i przedszkoli, część dzieci w wieku 3-5 lat, szczególnie na terenach wiejskich nie jest objętych edukacją elementarną, niska świadomość części rodziców o wadze edukacji elementarnej, brak lokalnej współpracy w tym zakresie, brak programu rozwoju edukacji elementarnej, potrzeba pozyskania środków zewnętrznych na ten cel.

Działania:

- Powołanie lokalnego partnerstwa na rzecz rozwoju edukacji elementarnej,
- Powołanie zespołów inicjujących tworzenie różnych form edukacji elementarnej,
- Organizacja spotkań dla dzieci w wieku przedszkolnym z pedagogiem, psychologiem,
- Podniesienie świadomości rodziców w zakresie potrzeb rozwojowych małych dzieci,
- Wydanie broszury n/t edukacji elementarnej i jej znaczenia dla późniejszego rozwoju dziecka,
- Aktywizacja rodziców w zakresie edukacji elementarnej,

- Opracowanie programu rozwoju edukacji elementarnej w gminie,
- Pozyskiwanie środków finansowych na edukację przedszkolną – opracowanie projektów edukacyjnych,
- Opracowywanie projektów i składanie wniosków o dotacje ze środków pomocowych na edukację elementarną,
- Organizowanie i prowadzenie różnych form edukacji elementarnej dla dzieci w wieku 3-5 lat (Kluby Przedszkolaka, Kluby Malucha, Grupy Zabawowe),
- Współpraca z organizacjami, ekspertami itp. w zakresie uświadamiania potrzeb rozwojowych dzieci oraz prowadzenia edukacji elementarnej,
- Powstawanie oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej oraz oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych wraz z ich wyposażeniem.

3.2. Zapewnienie infrastruktury służących rozwojowi dzieci i młodzieży

Problemy: brak lub niewystarczająca ilość oraz zły stan techniczny miejsc, terenów itp. służących rozwojowi dzieci i młodzieży, brak, niewystarczające lub przestarzałe wyposażenie tych miejsc,

Działania:

- Powstanie placów zabaw na terenie gminy przy przedszkolach, oddziałach przedszkolnych, Klubach Malucha, Domach Kultury wraz z doposażeniem w sprzęt,
- Dokończenie budowy świetlicy w miejscowości Bałaje, wraz z całkowitym wyposażeniem zaplecza kuchennego, oraz pomieszczeń przeznaczonych na działalność świetlicy,
- Rozbudowa i modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Lisich Jamach wraz z budową sali sportowej i boisk
- Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Młodowie wraz z modernizacją kotłowni i instalacji C.O.,
- Budowa sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Krowicy Samej,
- Budowa sali sportowej w Młodowie,
- Budowa stołówki szkolnej wraz z przedszkolem przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej,
- Bieżące remonty i modernizacja bazy oświatowej, w tym budynków szkolnych,
- Utworzenie Klubów/Świetlic Młodzieżowych,

- Doposażenie i modernizacja pracowni dydaktycznych i przedmiotowych, w tym pracowni komputerowych oraz pracowni do wychowania technicznego,
- Utworzenie i wyposażenie pracowni do nauki języków obcych,
- Modernizacja sal gimnastycznych oraz innych obiektów sportowych m.in. boisk przyszkolnych,
- Adaptacja pomieszczeń świetlic wiejskich do potrzeb dzieci i młodzieży,
- Powstanie Kawiarenek Internetowych na terenie gminy - zakup komputerów,
- Powstanie i wyposażenie siłowni,
- Budowa świetlicy w miejscowości Opaka,
- Budowa świetlicy w miejscowości Antoniki,
- Budowa świetlicy w miejscowości Budomierz,
- Modernizacja i remont świetlic wiejskich na terenie Gminy,
- Modernizacja budynku Przedszkola w Lisich Jamach,
- Powstanie oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej,
- Doposażenie istniejących placówek edukacji przedszkolnej.

3.3. Zapewnienie oferty rozwoju zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży

Problemy: niewystarczająca oferta ciekawych i atrakcyjnych dla dzieci i młodzieży ofert spędzania czasu, rozwoju zainteresowań itp., nierówny dostęp do takiej oferty (dzieci i młodzież z terenów wiejskich), zanik zainteresowania historią, kulturą gminy i regionu, zanik lokalnego patriotyzmu, niski poziom integracji międzypokoleniowej, wzrost zachowań patologicznych, związanych z brakiem pozytywnych form i wzorców spędzania czasu.

Działania:

- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez szeroką ofertę zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych
- Zapewnienie oferty dla dzieci i młodzieży, spędzających ferie i wakacje w gminie - organizacja zajęć dziennego pobytu uczniów w szkole (np. półkolonie), zajęć w ramach zimowiska (wymiana międzyszkolna dzieci i młodzieży), międzynarodowa wymiana uczniów, organizacja festynów, pikników na rozpoczęcie wakacji integrujących uczniów z całą społecznością lokalną,
- Szkolenie i doradztwo dla młodzieży pod kątem wyboru szkół ponadgimnazjalnych,
- Organizacja konkursów na temat przedsiębiorczości, edukacji obywatelskiej,

- Realizacja projektów z dziedziny edukacji, kultury, sportu finansowanych ze środków pomocowych,
- Organizacja kółek artystycznych (zespoły muzyczne, taneczne, chóry),
- Organizacja przedmiotowych kół zainteresowań,
- Organizacja zajęć sportowych, UKS, turnieje sportowe,
- Kultywowanie tradycji regionalnych poprzez udział w warsztatach organizowanych przez KGW i świetlice - wiejskie spotkania (GOK),
- Organizowanie i kontynuacja festiwali przeglądów artystycznych, kulturowych, tradycje i obrzędy,
- Organizowanie imprez turystycznych (rajdy rowerowe, wycieczki), praktycznych (wycieczki, akademie, spotkania z kombatanami,
- Organizowanie bezpłatnej nauki pływania dla wszystkich uczniów na pływalni,
- Promocja i wspieranie uczniów wybitnych oraz uzdolnionych np. pomoc stypendialna, programy indywidualnego nauczania, promocja w lokalnych mediach o osiągnięciach uczniów, pomoc finansowa na zakup pomocy naukowych (encyklopedie, komputery z dostępem do Internetu),
- Organizowanie inicjatyw służących kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw rodzinnych, patriotycznych, poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu, wycieczek pod kątem edukacji patriotycznej i regionalnej,
- Organizacja imprez integrujących między-pokoleniowych (np. pikniki, ogniska, turnieje sportowe),
- Prezentacja oraz degustacja potraw regionalnych w trakcie pikników rodzinnych i innych imprez, wydanie publikacji o potrawach regionalnych,
- Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży życiem publicznym np. powstanie Młodzieżowej Rady Gminy,
- Organizacja spotkań ,akademii ze znanymi ludźmi ,poświęcone tradycji lokalnej,
- Organizacja konkursów na temat wiedzy o historii miejscowości, gminy, państwa,
- Organizacja imprez szkolnych z udziałem rodzin (Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziadka i Babci).

3.4 Eliminowanie lub ograniczanie deficytów edukacyjnych i zdrowotnych dzieci i młodzieży

Problemy: część dzieci ma problemy rozwojowe, które nie są diagnozowane i leczone, wzrost problemów wychowawczych w szkołach, wzrasta liczba dzieci wymagających specjalistycznej opieki (ADHD, autyzm), wzrost problemów emocjonalnych u dzieci i młodzieży, związanych z emigracją rodziców, rozbiem rodzin, patologiami w rodzinie.

Działania:

- Prowadzenie wczesnej diagnozy dzieci w zakresie problemów rozwojowych oraz zdrowotnych – wady postawy, słuchu, wzroku itp.,
- Zorganizowanie opieki specjalistycznej dla dzieci i młodzieży (pedagog, psycholog, logopeda, terapeuta itp.),
- Prowadzenie zajęć korekcyjnych, wyrównawczych dla dzieci i młodzieży,
- Opracowanie i wdrożenia programów pomocy psychologicznej i pedagogicznej, programów zajęć kompensacyjnych dla dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych (autyzm, ADHD itp.),
- Utworzenie oddziałów i klas integracyjnych w miarę istniejących potrzeb,
- Prowadzenie zajęć kompensacyjnych dla dzieci z deficytami rozwojowymi,
- Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży,
- Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów,
- Utworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych z programami terapeutycznymi dla dzieci i młodzieży.

3.5. Wsparcie rozwoju kultury i sportu

Problemy: niewystarczający dostęp dzieci i młodzieży do kultury, w tym wysokiej, ograniczone możliwości uprawiania sportu i rekreacji ze względu na stan obiektów, niewystarczającą ilość imprez sportowych.

Działania:

- Remonty i modernizacja obiektów instytucji kultury m.in. GOK w miejscowości Lisie Jamy oraz GOK w Baszni Dolnej,
- Wsparcie znanych i cyklicznych imprez kulturalnych,
- Inicjowanie powstania i wsparcie organizacji pozarządowych, działających w sferze kultury,

- Dofinansowanie działalności kulturalnej prowadzonej przez miejscowe zespoły artystyczne, ludowe itp.,
- Wsparcie miejscowych twórców kultury, popularyzacja ich dorobku,
- Remonty i modernizacja gminnych obiektów sportowych,
- Wsparcie sportowych sekcji dziecięcych i młodzieżowych UKS,
- Wsparcie inicjatyw na rzecz zaangażowania mieszkańców w masowe uprawianie sportu i rekreacji;
- Organizacja masowych imprez sportowych i rekreacyjnych.

14. HARMONOGRAM REALIZACJI.

CEL 1. REDUKOWANIE ZJAWISKA MARGINALIZACJI ORAZ WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO I ZAWODOWEGO POPRZEZ AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ ORAZ WSPÓŁPRACĘ MIĘDZYSEKTOROWĄ.

1.1. Ograniczanie bezrobocia i aktywizacja osób wykluczonych zawodowo

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zdiagnozowanie potrzeb lokalnego rynku pracy – współpraca z PUP, innymi instytucjami, organizacjami oraz przedsiębiorcami w tym zakresie	2008 – 2014	Budżet gminy fundusze pomocowe	PUP Organizacje około biznesowe Urząd Gminy
2	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy	2008 – 2014	bezinwestycyjne	PUP Urząd Gminy
3	Stworzenie listy działań mających na celu powiązanie pracodawców i poszukujących pracę	2008-2014	bezinwestycyjne	PUP Organizacje około biznesowe Urząd Gminy pracodawcy
4	Opracowanie wniosku i realizacja projektu z funduszy zewnętrznych na staże	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje rynku pracy, Organizacje około biznesowe, Urząd Gminy, pracodawcy
5	Rozpoznanie potrzeb pracodawców np. ofert pracy od przedsiębiorców poszukujących pracowników, stworzenie bazy danych poszczególnych pracodawców z terenu gminy oraz gmin sąsiednich i miasta Lubaczowa	2008 – 2014	Budżet gminy fundusze pomocowe	PUP Organizacje około biznesowe Urząd Gminy pracodawcy
6	Uruchomienie szerokiej akcji informacyjnej i promocyjnej służącej promocji zatrudnienia np. targi pracy, okresowe spotkania z grupami bezrobotnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	PUP Organizacje około biznesowe Urząd Gminy
7	Opracowanie i wdrożenie programu partnerstwa lokalnego w zakresie potrzeb lokalnego rynku pracy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje rynku pracy, Organizacje około biznesowe, Urząd Gminy, pracodawcy
8	Przeprowadzenie analizy możliwości powstania i prowadzenia Zakładu Aktywizacji Zawodowej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO PUP
9	Wspieranie inicjatyw służących powstawaniu i prowadzeniu różnorodnych podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorczości socjalnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP

10	Wykorzystanie gminnych zasobów do działań na rzecz integracji zawodowej i społecznej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
11	Uruchomienie Klubu Integracji Społecznej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe	Urząd Gminy GOPS PUP
12	Realizacja prac społecznie użytecznych, prac interwencyjnych, robot publicznych, staży oraz upowszechnienie kontraktu socjalnego jako metody pracy z bezrobotnymi	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS PUP
13	Organizacja warsztatów i szkoleń z zakresu aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem zawodowym	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP Instytucje runku pracy
14	Organizacja kursów kwalifikacyjnych z zakresu konkretnych umiejętności zawodowych, adekwatnych do potrzeb rynku pracy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP Instytucje runku pracy
15	Prowadzenie szkoleń podnoszących szanse na rynku pracy – np. języków obcych, komputerowe	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP Instytucje runku pracy
16	Wsparcie reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa lub podejmujących dodatkową pozarolniczą działalność	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP Instytucje runku pracy
17	Wsparcie osób rozpoczynających własną działalność gospodarczą, promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP Instytucje runku pracy
18	Przeprowadzenie analizy możliwości uruchomienia i prowadzenia inkubatora przedsiębiorczości	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO, PUP, Instytucj runku pracy
19	Analiza możliwości pozyskania środków na uruchomienie gminnego Funduszu Poręczeń dla firm	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
20	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na ograniczanie bezrobocia – opracowywanie i realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO (w partnerstwie)
21	Wprowadzanie do szkół programów z zakresu podstaw aktywizacji zawodowej i przedsiębiorczości,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS Szkoly NGO

22	Współpraca z samorządem powiatowym, ZDZ, CKU, PUP - planowania kierunków kształcenia zawodowego pod kątem potrzeb lokalnego rynku pracy,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	PUP ZDZ Urząd Gminy
23	Wsparcie turystyki i agroturystyki jako szansy na znalezienie zatrudnienia	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Organizacje turystyczne PUP NGO
24	Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej itp.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
25	Popularyzacja nowych technologii oraz form alternatywnego zatrudnienia np. telepracy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO PUP
26	Budowanie współpracy samorządu, instytucji rynku pracy organizacji pozarządowych oraz biznesu w zakresie przeciwdziałania bezrobociu	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Urząd Gminy NGO pracodawcy
27	Tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na terenie gminy Lubaczów poprzez pozyskiwanie inwestorów	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
28	Promocja gminy jako miejsca do realizowania inwestycji gospodarczych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
29	Inicjowanie i wspieranie rozwoju bazy turystycznej i przyrodolecniczej oraz dążenie do pełnego wykorzystania zasobów turystycznych i przyrodolecniczych gminy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Organizacje turystyczne PUP NGO
30	Wsparcie turystyki i agroturystyki jako szansy na znalezienie zatrudnienia	2008 –2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Organizacje turystyczne PUP NGO
31	Uzyskanie przez osoby bezrobotne kwalifikacji związanych z obsługą ruchu turystycznego	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Organizacje turystyczne ODR, NGO
32	Inicjowanie powstawania nowych oraz wspieranie istniejących grup producenckich (zbożowa, wikliniarska, hodowców owiec, tytoniowa, pszczelarska)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Ośrodek Doradztwa Rolniczego NGO
33	Wykorzystanie w rolnictwie produkcji zdrowej, ekologicznie żywności, upraw roślin energetycznych, ziół itp.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy ODR NGO
34	Promocja pszczelarstwa i produktów pszczelarskich jako źródła zdrowej żywności oraz lokalnego i ekologicznego produktu,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy ODR NGO

35	Prowadzenie szkoleń zawodowych dla bezrobotnych pod kątem rozwijania działalności pszczelarskiej jako formy alternatywnej działalności rolniczej i turystycznej (np. pszczelarska wioska tematyczna),	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy ODR NGO
36	Zatrudnienie bezrobotnych w działalności turystycznej opartej na tradycjach regionalnych np. garncarstwo, kowalstwo, huta szkła.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO PUP
37	Opracowanie wniosku i realizacja projektów z PO KL – Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS NGO

1.2. Działania na rzecz wsparcia żyjących w ubóstwie mieszkańców gminy

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie.	2008 – 2014	Budżet miasta, fundusze pomocowe, budżet państwa	GOPS PCPR NGO
2	Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	GOPS PCPR NGO
3	Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin ubogich	2008-2014	Budżet miasta, fundusze pomocowe, budżet państwa	GOPS PCPR NGO
4	Udzielanie wsparcia uczniom pochodzącym z ubogich rodzin w formie - podręczników, pomocy szkolnych oraz pomocy stypendialnej	2008 – 2014	Budżet miasta, budżet państwa	GOPS ZEAS Szkoly NGO
5	Wsparcie wypoczynku letniego dzieci i młodzieży z rodzin ubogich	2008 -2014	Budżet miasta, fundusze pomocowe, budżet państwa	Szkoly NGO
6	Inicjowanie powstawania i wspieranie grup samopomocowych wśród rodzin ubogich	2008 -2014	Fundusze pomocowe Fundusze publiczne	GOPS NGO
7	Inicjowanie akcji na rzecz zmiany stereotypowej opinii, że wielodzietność = bieda i patologia	2008 -2014	Budżet miasta fundusze pomocowe budżet państwa	GOPS NGO PCPR
8	Zabezpieczenie dziennego gorącego posiłku osobom ubogim i potrzebującym	2008 -2014	budżet państwa Budżet miasta, fundusze pomocowe	GOPS NGO

1.3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Stopniowa i systematyczna likwidacja barier architektonicznych, przede wszystkim w obiektach użyteczności publicznej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
2	Ograniczenie niepełnosprawności wśród dzieci - stworzenie możliwości kompleksowej i wielospecjalistycznej diagnozy	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ NGO
3	Objęcie dzieci specjalistycznymi programami terapeutycznymi oraz przygotowanie rodziców lub opiekunów do udziału w rehabilitacji swoich dzieci	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ NGO
4	Stworzenie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej możliwości kształcenia na równi z pełnosprawnymi rówieśnikami na wszystkich poziomach nauczania,	2008 – 2014	Budżet gminy	ZEAS
5	Inicjowanie i wsparcie organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
6	Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
7	Realizowanie programów na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o środki pomocowe	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
8	Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
9	Podejmowanie działań na rzecz akceptacji i tolerancji mieszkańców wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
10	Organizacja imprez integrujących osoby niepełnosprawne ze sprawnymi	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
11	Rozwijanie usług opiekuńczych w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
12	Współpraca z PCPR i PUP w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS PCPR PUP

13	Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ GOPS NGO
14	Zapewnienie usług transportowych (m.in. sieć transportowa dla osób niepełnosprawnych, oznaczone miejsca na parkingach itp.)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
15	Pomoc w zaopatrzeniu w sprzęt rehabilitacyjny	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
16	Zapewnienie indywidualnej pomocy osobom niepełnosprawnym (asystenci osobiści, tłumacze języka migowego, przewodnicy, pielęgniarze, itp.)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
17	Zaktywizowanie zawodowe osób niepełnosprawnych, pomoc w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, tworzenie miejsc pracy, udzielanie pomocy pracodawcom w uzyskaniu odpowiednich kandydatów do pracy.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	PUP NGO GOPS
18	Umożliwienie uczestnictwa niepełnosprawnych w sporcie, kulturze, rekreacji i turystyce Przeciwdziałanie izolacji społecznej osób niepełnosprawnych.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Instytucje Kultury NGO
19	Współpraca samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi na rzecz podniesienia jakości i rozszerzenia oferty usług rehabilitacyjnych.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO

1.4. Ograniczenie uzależnień i zjawisk patologicznych związanych z uzależnieniami:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Wspieranie działań i inicjatyw oraz instytucji i organizacji, zmierzających do ograniczenia uzależnień, pozyskiwanie środków i prowadzenie szerokiej profilaktyki uzależnień	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
2	Organizowanie grup terapeutycznych oraz wsparcie samopomocowych grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
3	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej i prawnej dla osób uzależnionych oraz ich rodzin	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
4	Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą	2008 – 2014	Budżet gminy	GOPS PCPR NGO

5	Dofinansowanie obozów terapeutycznych dla rodzin z problemem alkoholowym, w tym zwłaszcza dla dzieci i młodzieży	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
6	Utworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych realizujących programy socjoterapeutyczne lub profilaktyczne, w tym dzieci i młodzieży	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
7	Monitorowanie uzależnień (alkohol, nikotyna, narkotyki) szczególnie wśród dzieci i młodzieży,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS szkoły NGO
8	Wspieranie i prowadzenie działań promujących trzeźwość	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO Oświata
9	Szkolenie personelu sklepów w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących zasad sprzedaży i spożycia alkoholu.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
10	Egzekwowanie i kontrola zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim na terenie gminy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GKRPA
11	Wsparcie działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GKRPA
12	Zorganizowanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (opieka medyczna, pomoc psychologiczna i terapeutyczna, prawna i materialna)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ GOPS PCPR NGO
13	Podjęcie skutecznych działań wobec sprawców przemocy w rodzinie - skierowanie na leczenie, pomoc psychologiczna, praca socjalna	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS GKRPA
14	Podnoszenie kompetencji do udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie wśród: pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych, lekarzy, pielęgniarek, funkcjonariuszy Policji, członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS GKRPA Oświata ZOZ Policja Parafie
15	Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
16	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej o problemie przemocy w rodzinie przez szkoły, ośrodek pomocy społecznej, ośrodek zdrowia, Kościół oraz inne instytucje i organizacje społeczne.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS GKRPA Oświata ZOZ Policja Parafie

1.5. Integracja społeczna osób starszych:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Zapewnienie systemowych usług opiekuńczych – pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
2	Prowadzenie działań służących powalaniu i prowadzeniu Klubów Seniora i Domu Dziennego Pobytu.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO Parafie
3	Przygotowanie oferty dla osób starszych w świetlicach wiejskich	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury NGO
4	Wsparcie wolontariatu oraz pomocy sąsiedzkiej w zakresie usług opiekuńczych osobom starszym	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	GOPS NGO
5	Zaangażowanie osób starszych w działania na rzecz kultywowania lokalnych tradycji, historii miasta, pamięci o ludziach, wartości patriotycznych i religijnych itp.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury Oświata NGO
6	Stworzenie osobom starszym możliwości dokształcania, rozwijania zainteresowań, zapoznawania się z nowymi technologiami (komputer, internet, telefonia komórkowa)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO (KGW, OSP inne) Szkoły
7	Powstanie i prowadzenie Domu Dziennego Pobytu, oferującego zajęcia, opiekę, profilaktykę i rehabilitację	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
8	Inicjowanie powstawania i wspieranie grup samopomocowych w zakresie opieki nad osobami starszymi	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS NGO
9	Wspieranie inicjatyw służących integracji i edukacji międzypokoleniowej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO (KGW, OSP inne) Instytucje kultury Szkoły
10	Zaangażowanie osób starszych w wolontariat w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży	2008 -2014	Bezinwestycyjne	NGO Oświata

1.6. Wsparcie rodzin, systemowe podejście do rozwiązywania problemów rodziny

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Diagnozowanie problemów rodzin, ich zasobów i barier rozwoju	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS PCPR NGO
2	Praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo - wychowawczym polegająca na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia funkcji rodzicielskich, wydolności opiekuńczo - wychowawczej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
3	Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS PCPR NGO
4	Organizowanie warsztatów i treningów umiejętności opiekuńczo – wychowawczych i społecznych	2008 – 2014	Budżet gminy	GOPS PCPR NGO
5	Pomocy dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi poprzez: udzielenie schronienia, dożywianie, właściwą opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych, możliwość spędzania wolnego czasu oraz nabywanie przez dzieci różnych umiejętności społecznych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO Oświata
6	Wspieranie w rozwoju dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo poprzez wdrażanie programu „Mój przyjaciel” i „ Starszy Brat - Starsza Siostra,, kierowanego do dzieci z rodzin „niepełnych”	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
7	Upowszechnienie metod rozwiązywania konfliktów w rodzinach, opartych na eliminowaniu przemocy i agresji.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
8	Prowadzenie „Szkoły dla Rodziców”, w której edukacją będą objęte rodziny niewydolne wychowawczo	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
9	Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS PCPR NGO
10	Opracowanie i realizacja programów z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin, znajdujących się pod opieką ośrodka pomocy społecznej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS PCPR NGO
11	Nawiązanie systematycznej współpracy z PCPR	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS PCPR

1.7. Aktywizacja społeczna mieszkańców, inicjowanie powstawania oraz wsparcie organizacji pozarządowych. Wzmocnienie zdolności lokalnych liderów i grup do rozwiązywania problemów poprzez działalność w organizacjach społecznych

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Inicjowanie powstawania i wspieranie działalności organizacji, zajmujących się różnymi dziedzinami	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
2	Powołanie lokalnego partnerstwa/koalicji jako płaszczyzny współpracy samorządu i organizacji pozarządowych w zakresie rozwiązywania ważnych problemów społecznych	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Urząd Gminy NGO Biznes
3	Stworzenie systemu wymiany informacji i doświadczeń między sektorami,	2008-2014	Bezinwestycyjne	Urząd Gminy NGO Biznes Lokalne media
4	Wspieranie zrzeszania się lokalnych NGO – np. gminnego związku KGW, OSP	2008 – 2014	Budżet gminy fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
5	Konsultowanie z organizacjami rocznych programów współpracy	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Urząd Gminy NGO
6	Opracowywanie i realizacja wspólnych partnerskich projektów ze środków pomocowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
7	Wspieranie wolontariatu, w tym młodzieżowego i pracowniczego	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO Oświata Biznes
8	Inicjatywy służące poprawie kondycji finansowej organizacji itp. promocja odpisu 1% podatku mieszkańców	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
9	Wsparcie zasobów technicznych organizacji – lokale, wyposażenie	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
10	Wspieranie edukacji obywatelskiej wśród dzieci i młodzieży (programy edukacyjne w szkołach) oraz dorosłych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO

1.8. Poprawa relacji społecznych i więzi sąsiedzkich:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Inicjowanie współpracy samorządu, organizacji społecznych, Kościoła lokalnych mediów itp. w zakresie integracji społeczności	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Urząd Gminy NGO Kościół Katolicki
2	Podejmowanie inicjatyw na rzecz transparentności działania samorządu np. akcja „Przejrzysta Gmina”	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
3	Utworzenie w Urzędzie Gminy Biura Obsługi Mieszkańców	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
4	Uzyskanie przez Urząd Gminy Lubaczów certyfikatu jakości	2008 – 2014	Budżet gminy	Urząd Gminy
5	Organizowanie imprez służących integracji mieszkańców gminy np. Dni Gminy Lubaczów, dożynki, Święto Sportu Wsi. Organizowanie plenerowych imprez – majówek, festynów itp.,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury NGO
6	Opracowanie i wydanie kalendarza imprez/ wydarzeń kulturalnych, artystycznych itp. organizowanych na terenie gminy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Referat Rozwoju i Promocji Instytucje kultury NGO
7	Inicjowanie akcji służących popularyzacji historii i tradycji miasta, rozwojowi lokalnego patriotyzmu” i związku z „małą ojczyzną”	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury Oświata NGO
8	Promowanie ludzi, którzy mogą być wzorami, autorytetami, osobami integrującymi mieszkańców – konkurs na sportowca, przedsiębiorcę, lekarza, społecznika, nauczyciela itp.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury Oświata NGO
9	Współpraca międzynarodowa – m.in. wymiana młodzieży, wizyty studialne, Festiwal Kultur	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Referat Rozwoju i Promocji Instytucje kultury Oświata NGO

1.9. Wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców gminy, poprawa stanu zdrowia i kondycji fizycznej, promocja zdrowego stylu życia i inicjatyw prozdrowotnych.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Planowanie i systematyczna realizacja programów służących profilaktyce chorób cywilizacyjnych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ NGO
2	Wsparcie inicjatyw i akcji, mających na celu promocję zdrowego stylu życia	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ NGO
3	Inicjowanie powstania i wsparcie organizacji pozarządowych, działających na rzecz ochrony i promocji zdrowia publicznego,	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
4	Wsparcie programów edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży,	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ Oświata
5	Zapewnienie opieki pielęgniarstwa i stomatologicznej w placówkach oświatowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ Oświata
6	Utworzenie terenów służących rekreacji i rehabilitacji – ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
7	Organizowanie bezpłatnej, ogólnodostępnej oferty zajęć ruchowych np. aerobik, fitness,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO (LZS, UKS)
8	Zapewnienie lub zwiększenie jakości opieki medycznej w szkołach (pielęgniarstwa, stomatologiczna, lekarska).	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ Oświata

CEL 2. PROFESJONALIZACJA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W CELU ROZSZERZENIA ZAKRESU I POPRAWY JAKOŚCI USŁUG SOCJALNYCH ORAZ AKTYWIZACJI OSÓB ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

2.1 Dostosowanie systemu pomocy społecznej do wzrastających potrzeb:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Systematyczny monitoring problemów społecznych realizowany przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
2	Systematyczna analiza potrzeb i zasobów GOPS oraz szerzej potrzeb w zakresie integracji społecznej	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	GOPS
3	Okresowe raportowanie władzom lokalnym oraz radnym sytuacji w zakresie pomocy społecznej	2008-2014	Bezinwestycyjne	GOPS
4	Analiza metod świadczonej pomocy ze względu na ich efektywność	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
5	Okresowa ocena pracowników socjalnych – opracowanie kryteriów oceny	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS Władze Gminy
6	Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
7	Wypracowanie standardów jakości usług pomocy społecznej	2008 -2014	Bezinwestycyjne	GOPS
8	Promocja pracy socjalnej prowadzonej na terenie gminy – kształtowanie pozytywnego wizerunku gminnego systemu pomocy społecznej,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS Referat Rozwoju i Promocji NGO
9	Systematyczna współpraca GOPS z organizacjami pozarządowymi, działającymi w sferze integracji społecznej, szkołami, ośrodkiem zdrowia, PCPR, ROPS-em itp.	2008 -2014	Bezinwestycyjna	GOPS NGO PCPR ROPS
10	Systematyczna współpraca GOPS z Radą Gminy.	2008 -2014	Bezinwestycyjna	GOPS Rada Gminy Lubaczów

2.2. Podniesienie jakości oraz rozszerzenie oferty usług socjalnych. Powstawanie nowych usług socjalnych:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Utworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
2	Poprawa usług opiekuńczych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ GOPS
3	Zastosowanie kontraktu socjalnego w pracy z podopiecznymi pomocy społecznej	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS
4	Inicjowanie i realizacja programów podnoszących świadomość i aktywność w zakresie działań samopomocowych osób korzystających z pomocy socjalnej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
5	Zapewnienie stałego wsparcia terapeutycznego, psychologicznego i prawnego dla mieszkańców	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
6	Diagnozowanie i monitorowanie potrzeb w zakresie usług socjalnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
7	Uruchamianie nowych usług zależnie od ważnych potrzeb społecznych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO

2.3. Przygotowanie GOPS oraz innych podmiotów, działających w sferze pomocy społecznej do pozyskiwania funduszy pomocowych

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Przeszkolenie pracowników socjalnych, członków NGO ze sfery społecznej w zakresie pozyskiwania funduszy pomocowych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
2	Przeprowadzenie warsztatów z zarządzania projektami w sferze integracji społecznej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO
3	Stale i systematyczne monitorowanie konkursów i przetargów dotacji na integrację społeczną	2008-2014	Bezinwestycyjne	GOPS
4	Opracowywanie projektów i pozyskiwanie dotacji ze środków pomocowych	2008 – 2014	Fundusze pomocowe Budżet gminy,	GOPS NGO
5	Udział GOPS w programach „systemowych” dotyczących wsparcia ośrodków pomocy społecznej – pozyskiwanie środków	2008 -2014	Fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS

CEL. 3 ZAPEWNIENIE DZIECIOM I MŁODZIEŻY SZEROKIEJ OFERTY EDUKACYJNEJ, KULTURALNEJ, SPORTOWEJ ITP. ORAZ WSPARCIE W ZAKRESIE ZADAŃ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH, MAJĄCE NA CELU WSZECHSTRONNY ROZWÓJ TEJ GRUPY MIESZKAŃCÓW

3.1. Uzupełnienie oferty i poprawa jakości edukacji przedszkolnej dzieci w gminie:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Powołanie lokalnego partnerstwa na rzecz rozwoju edukacji elementarnej	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	ZEAS Szkoły NGO
2	Powołanie zespołów inicjujących tworzenie różnych form edukacji elementarnej	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	ZEAS Szkoły NGO
3	Organizacja spotkań dla dzieci w wieku przedszkolnym z pedagogiem, psychologiem	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
4	Podniesienie świadomości rodziców w zakresie potrzeb rozwojowych małych dzieci	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
5	Wydanie broszury n/t edukacji elementarnej i jej znaczenia dla późniejszego rozwoju dziecka	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
6	Aktywizacja rodziców w zakresie edukacji elementarnej	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Oświata NGO
7	Opracowanie programu rozwoju edukacji elementarnej w gminie	2008 -2014	Budżet gminy	Oświata NGO
8	Pozyskiwanie środków finansowych na edukację przedszkolną – opracowanie projektów edukacyjnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Oświata NGO
9	Opracowywanie projektów i składanie wniosków o dotacje ze środków pomocowych na edukację elementarną	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy Oświata NGO
10	Organizowanie i prowadzenie różnych form edukacji elementarnej dla dzieci w wieku 3-5 lat (Kluby Przedszkolaka, Kluby Malucha, Grupy Zabawowe)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO

11	Współpraca z organizacjami, ekspertami itp. w zakresie uświadamiania potrzeb rozwojowych dzieci oraz prowadzenia edukacji elementarnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO Oświata
12	Powstawanie oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej oraz oddziałów przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych wraz z ich wyposażeniem	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS

3.2. Zapewnienie infrastruktury służących rozwojowi dzieci i młodzieży:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Powstanie placów zabaw na terenie gminy przy przedszkolach, oddziałach przedszkolnych , Klubach Malucha, Domach Kultury wraz z doposażeniem w sprzęt	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS szkoły
2	Dokończenie budowy świetlicy w miejscowości Bałaje, wraz z całkowitym wyposażeniem zaplecza kuchennego, oraz pomieszczeń przeznaczonych na działalność świetlicy,	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
3	Rozbudowa i modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Lisich Jamach wraz z budową sali sportowej i boisk	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
4	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej w Młodowie wraz z modernizacją kotłowni i instalacji C.O.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
5	Budowa sali sportowej przy Szkole Podstawowej w Krowicy Samej i w Młodowie	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
6	Budowa stołówki szkolnej wraz z przedszkolem przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
7	Bieżące remonty i modernizacja bazy oświatowej, w tym budynków szkolnych,	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
8	Utworzenie Klubów/Świetlic Młodzieżowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury NGO
9	Doposażenie i modernizacja pracowni dydaktycznych i przedmiotowych, w tym pracowni komputerowych oraz pracowni do wychowania technicznego	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata

10	Utworzenie i wyposażenie pracowni do nauki języków obcych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata
11	Modernizacja sal gimnastycznych oraz innych obiektów sportowych m.in. boisk przyszkolnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
12	Adaptacja pomieszczeń świetlic wiejskich do potrzeb dzieci i młodzieży Powstanie Kawiarenek Internetowych na terenie gminy - zakup komputerów	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy NGO
13	Powstanie i wyposażenie siłowni	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
14	Budowa świetlicy w miejscowości Opaka, Antoniki, Budomierz	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
15	Modernizacja i remont świetlic wiejskich na terenie Gminy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
16	Modernizacja w budynku Przedszkola w Lisich Jamach	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
17	Powstanie oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Baszni Dolnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
18	Doposażenie istniejących placówek edukacji przedszkolnej	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS

3.3. Zapewnienie oferty rozwoju zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez szeroką ofertę zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO

2	Zapewnienie oferty dla dzieci i młodzieży, spędzających ferie i wakacje w gminie	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
3	Szkolenie i doradztwo dla młodzieży pod kątem wyboru szkół ponadgimnazjalnych	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata
4	Organizacja konkursów na temat przedsiębiorczości, edukacji obywatelskiej	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
5	Realizacja projektów z dziedziny edukacji, kultury, sportu finansowanych ze środków pomocowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
6	Organizacja kółek artystycznych (zespoły muzyczne, taneczne, chóry) Organizacja przedmiotowych kół zainteresowań Organizacja zajęć sportowych, UKS, turnieje sportowe	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
7	Kultywowanie tradycji regionalnych poprzez udział w warsztatach organizowanych przez KGW i świetlice - wiejskie spotkania (GOK) Organizowanie i kontynuacja festiwalu przeglądów artystycznych, kulturowych, tradycje i obrzędy	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
8	Organizowanie imprez turystycznych (rajdy rowerowe, wycieczki), praktycznych (wycieczki, akademie, spotkania z kombatanami)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
9	Organizowanie bezpłatnej nauki pływania dla wszystkich uczniów na pływalni	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
10	Promocja i wspieranie uczniów wybitnych oraz uzdolnionych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
11	Organizowanie inicjatyw służących kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw rodzinnych, patriotycznych, poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
12	Organizacja imprez integrujących między-pokoleniowych (np. pikniki, ogniska, turnieje sportowe)	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata Instytucje kultury NGO
13	Prezentacja oraz degustacja potraw regionalnych w trakcie pikników rodzinnych i innych imprez, wydanie publikacji o potrawach	2008 -2014	Budżet gminy	Instytucje kultury NGO
14	Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży życiem publicznym np. powstanie Młodzieżowej Rady Gminy	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Oświata

15	Organizacja spotkań, akademii ze znanymi ludźmi, poświęcone tradycji lokalnej, konkursów na temat wiedzy o historii miejscowości, gminy, państwa	2008 -2014	Budżet gminy	Oświata Instytucje kultury NGO
16	Organizacja imprez szkolnych z udziałem rodzin (Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Dziadka i Babci)	2008 -2014	Budżet gminy	Oświata Instytucje kultury NGO

3.4. Eliminowanie lub ograniczanie deficytów edukacyjnych i zdrowotnych dzieci i młodzieży

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Prowadzenie wczesnej diagnozy dzieci w zakresie problemów rozwojowych oraz zdrowotnych – wady postawy, słuchu, wzroku itp.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ Oświata
2	Zorganizowanie opieki specjalistycznej dla dzieci i młodzieży (pedagog, psycholog, logopeda, terapeuta itp.)	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZOZ Oświata
3	Prowadzenie zajęć korekcyjnych, wyrównawczych dla dzieci i młodzieży	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
4	Opracowanie i wdrożenia programów pomocy psychologicznej i pedagogicznej, programów zajęć kompensacyjnych dla dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych (autyzm, ADHD itp.)	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
5	Utworzenie oddziałów i klas integracyjnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	ZEAS
6	Prowadzenie zajęć kompensacyjnych dla dzieci z deficytami rozwojowymi	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
7	Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających rozwój i wychowanie dzieci i młodzieży	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO GKRPA
8	Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Oświata NGO
9	Utworzenie i prowadzenie świetlic środowiskowych z programami terapeutycznymi dla dzieci i młodzieży	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	GOPS NGO

3.5. Wsparcie rozwoju kultury i sportu

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	OKRES REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Remonty i modernizacje obiektów instytucji kultury – m.in. GOK w miejscowości Lisie Jamy i Basznia Dolna	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury
2	Wsparcie znanych i cyklicznych imprez kulturalnych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Instytucje kultury
3	Inicjowanie powstania i wsparcie organizacji pozarządowych, działających w sferze kultury	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
4	Dofinansowanie działalności kulturalnej prowadzonej przez miejscowe zespoły artystyczne, ludowe itp.	2008 – 2014	Budżet gminy fundusze pomocowe środki rządowe	Referat Rozwoju i Promocji Instytucje kultury
5	Wsparcie miejscowych twórców kultury, popularyzacja ich dorobku	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Referat Rozwoju i Promocji Instytucje kultury
6	Remonty i modernizacja gminnych obiektów sportowych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	Urząd Gminy
7	Wsparcie sportowych sekcji dziecięcych i młodzieżowych UKS	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
8	Wsparcie inicjatyw na rzecz zaangażowania mieszkańców w masowe uprawianie sportu i rekreacji	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO
9	Organizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe środki rządowe	NGO

15. PROPONOWANE ŹRÓDŁA FINASOWANIA.

I. Podział środków UE na programy operacyjne w latach 2007-2013

Program operacyjny	alokacja (mln EUR)
Regionalne Programy Operacyjne (16)	16 555,6
1. PO Infrastruktura i Środowisko	27 913,7
2. PO Kapitał Ludzki	9 707,2
3. PO Innowacyjna Gospodarka	8 254,9
4. PO Rozwój Polski Wschodniej	2 273,8
5. PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej	731,1
6. PO Pomoc Techniczna	516,7

II. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna

1.1 WSPARCIE SYSTEMOWE INSTYTUCJI RYNKU PRACY

1.2 WSPARCIE SYSTEMOWE INSTYTUCJI POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

1.3 OGÓLNOPOLSKIE PROGRAMY INTEGRACJI I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

Poddziałanie 1.3.1 Projekty na rzecz społeczności romskiej – projekty konkursowe

Poddziałanie 1.3.2 Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn

oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego – projekty konkursowe

Poddziałanie 1.3.3 OHP - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.4 Centralny Zarząd Służby Więziennej - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.5 Ministerstwo Sprawiedliwości - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.6 PFRON - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.7 Projekty skierowane do pracowników migrujących - projekty systemowe

Priorytet II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa zdrowia osób pracujących

Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach

- Ponadregionalne (w co najmniej 2 województwach) zamknięte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla przedsiębiorców (lub grup przedsiębiorców) przygotowane w oparciu o indywidualne strategie rozwoju firm
- Ogólnopolskie (w co najmniej 5 województwach) otwarte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw
- Studia podyplomowe dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw

Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty

3.1. MODERNIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA I NADZORU W OŚWIACIE

- Poddziałanie 3.1.1 Tworzenie warunków i narzędzi do monitorowania, ewaluacji i badań systemu oświaty - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.1.2 Modernizacja systemu nadzoru pedagogicznego – projekty systemowe

3.2 ROZWÓJ SYSTEMU EGZAMINÓW ZEWNĘTRZNYCH

3.3 POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

- Poddziałanie 3.3.1 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli - projekty konkursowe
- Poddziałanie 3.3.3 Modernizacja treści i metod kształcenia - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe

3.4 OTWARTOŚĆ SYSTEMU EDUKACJI W KONTEKŚCIE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

- Poddziałanie 3.4.1 Opracowanie i wdrożenie Krajowego Systemu Kwalifikacji – projekty systemowe
- Poddziałanie 3.4.2 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty systemowe
- Poddziałanie 3.4.3 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty konkursowe

Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka

4.1 WZMOCNIENIE I ROZWÓJ POTENCJAŁU DYDAKTYCZNEGO UCZELNI ORAZ ZWIEKSZENIE LICZBY ABSOLWNTÓW KIERUNKÓW O KLUCZOWYM ZNACZENIU DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

- Poddziałanie 4.1.1 Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni - projekty konkursowe
- Poddziałanie 4.1.2 Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy – projekty systemowe
- Poddziałanie 4.1.3 Wzmocnienie systemowych narzędzi zarządzania szkolnictwem wyższym – projekty systemowe

4.2. ROZWÓJ KWALIFIKACJI KADR SYSTEMU B+R I WZROST ŚWIADOMOŚCI ROLI NAUKI W ROZWOJU GOSPODARCZYM

Priorytet V. Dobre rządzenie

5.1 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ – projekty systemowe

5.2 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ

Poddziałanie 5.2.1 Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej - projekty konkursowe

Poddziałanie 5.2.2 Systemowe wsparcie funkcjonowania administracji samorządowej - projekty systemowe

Poddziałanie 5.2.3 Podnoszenie kompetencji kadr służb publicznych – projekty konkursowe

5.3 WSPARCIE NA RZECZ REALIZACJI STRATEGII LIZBOŃSKIEJ

5.4 ROZWÓJ POTENCJAŁU TRZECIEGO SEKTORA

- Poddziałanie 5.4.1 Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora – projekty systemowe
- Poddziałanie 5.4.2 Rozwój dialogu obywatelskiego – projekty konkursowe

5.5 ROZWÓJ DIALOGU SPOŁECZNEGO

- Poddziałanie 5.5.1 Wsparcie systemowe dla dialogu społecznego – projekty systemowe
- Poddziałanie 5.5.2 Wzmocnienie uczestników dialogu społecznego – projekty konkursowe

Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich

6.1 POPRAWA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA ORAZ WSPIERANIE

- AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W REGIONIE
- Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy - projekty konkursowe

- Poddziałanie 6.1.2 Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie - projekty konkursowe wyłącznie dla powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy
- Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych - projekty systemowe

6.2 WSPARCIE ORAZ PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I SAMOZATRUDNIENIA

6.3 INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ PODNOSZENIA POZIOMU

Priorytet VII. Promocja integracji społecznej

7.1 ROZWÓJ I UPOWSZECHNIENIE AKTYWNEJ INTEGRACJI

- Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej - projekty systemowe
- Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie – projekty systemowe
- Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej - projekty systemowe

7.2 PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU I WZMOCNIENIE SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ

- Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - projekty konkursowe
- Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej – projekty konkursowe

Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

7.3. INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI

Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki

8.1 ROZWÓJ PRACOWNIKÓW I PRZEDSIĘBIORSTW W REGIONIE

Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych

w regionie – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności – projekty konkursowe realizowane przez partnerów społecznych

Poddziałanie 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej – projekty systemowe

8.2 TRANSFER WIEDZY

Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji – projekty systemowe

Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

9.1 WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH I ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG EDUKACYJNYCH ŚWIADCZONYCH W SYSTEMIE OŚWIATY

- Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej - projekty konkursowe
- Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych – projekty konkursowe
- Poddziałanie 9.1.3 Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie
- uzdolnionych – projekty systemowe

9.2 PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI I JAKOŚCI SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

9.3 UPOWSZECHNIENIE FORMALNEGO KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

9.4 WYSOKO WYKWALIFIKOWANE KADRY SYSTEMU OŚWIATY

9.5 ODDOLNE INICJATYWY EDUKACYJNE NA OBSZARACH WIEJSKICH

OŚWIATA:

Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej

Typy projektów:

- tworzenie ośrodków wychowania przedszkolnego (w tym również realizacja alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich)

- wsparcie istniejących przedszkoli przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. dłuższe godziny pracy przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie personelu
- opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną

Grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)
- rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)
- istniejące przedszkola

Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych

Typy projektów:

Programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia, w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia
- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym)
- programy skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (przedwcześnie opuszczający system szkolnictwa) umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo – matematycznych rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno - zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej

oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery)

- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania

II. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013: Infrastruktura pomocy społecznej

Celem działania jest budowa i modernizacja bazy placówek pomocy społecznej, wsparcie tworzenia przedszkoli oraz innych form opieki i wychowania przedszkolnego, dostosowanie ich ilości oraz jakości świadczonych usług do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej oraz wsparcie tworzenia i odnawiania istniejącej bazy tzw. „budownictwa socjalnego” przez gminy.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- publiczne oraz niepubliczne podmioty prowadzące działalność z zakresu pomocy społecznej, w szczególności organizacje pozarządowe.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Celem działania jest poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego ludności poprzez zwiększenie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej, zwłaszcza na terenach wiejskich, zapewnienie usług medycznych na wysokim poziomie oraz ich dostosowanie do zmieniających się potrzeb społecznych poprzez m.in.:

- modernizację i rozbudowę obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia, w celu dostosowania ich do obecnych standardów oraz warunków koniecznych do spełnienia w związku z zakupem i instalacją nowego sprzętu medycznego (stworzenie odpowiedniej bazy opieki medycznej oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów przyrodoleczniczych i leczenia sanatoryjnego w ośrodkach uzdrowiskowych),
- poprawę jakości wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną,
- podniesienie standardów systemu ratownictwa medycznego, w tym rozwój powietrznego transportu medycznego i wyposażenie służb ratownictwa medycznego w sprzęt specjalistyczny,
- podniesienie standardów i poprawa dostępu do wysokospecjalistycznych usług medycznych,

Infrastruktura oświatowa i szkolnictwa wyższego

Celem działania jest zwiększenie dostępności i powszechności szkolnictwa każdego szczebla na wysokim poziomie dla wszystkich mieszkańców województwa, w tym w szczególności dla dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, poprzez:

- racjonalizację i optymalizację sieci szkolnej, budowę, rozbudowę, modernizację istniejących obiektów dydaktycznych oraz odpowiednie wyposażenie bazy edukacyjnej, w tym sportowej, adekwatnie do stawianych przed nią zadań (m.in. pracowni komputerowych, bibliotek i obiektów służących prowadzeniu działalności dydaktycznej).
- adaptację bazy edukacyjno-sportowej do kształcenia integracyjnego
- wyposażenie bazy dydaktycznej szkół każdego szczebla w nowoczesny sprzęt techniczno-dydaktyczny, a zwłaszcza szkół zawodowych i technicznych służące praktycznej nauce zawodu
- tworzenie i rozbudowa i modernizacja informatycznych centrów edukacyjnych oraz regionalnych placówek służących kształceniu ustawicznemu, w tym budowa, rozbudowa, adaptacja pomieszczeń, wyposażenie ich w sprzęt techniczno-dydaktyczny oraz ich uruchamianie
- modernizację i wyposażenie w nowoczesny sprzęt techniczno-dydaktyczny oraz technologie informatyczne istniejących oraz nowotworzonych placówek służących kształceniu ustawicznemu, w tym: centrów kształcenia ustawicznego, centrów kształcenia praktycznego, placówek kształcenia i doskonalenia zawodowego, placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych i pedagogicznych.

Inwestycje w kulturę

Celem działania jest:

- wzrost znaczenia instytucji kultury jako czynnika wpływającego na dywersyfikację i zwiększenie zatrudnienia, poziom życia mieszkańców, rozwój społeczno-gospodarczy,
- promocja działalności i aktywności kulturalnej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym wykorzystanie obiektów zabytkowych w celu realizacji funkcji kulturalnych, związanych ze służbą zdrowia, turystyką, administracją, usługami
- zwiększenie dostępności do obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Działanie będzie realizowane poprzez m.in.:

- ochronę, rewitalizację, konserwację, renowację, rewaloryzację, zachowanie, modernizację, adaptację zabytkowych obiektów oraz miejsc pamięci narodowej o wysokiej wartości historycznej, a także placówek kultury,
- ochronę dziedzictwa kulturowego ruchomego poprzez jego konserwację i digitalizację.
- budowę, rozbudowę, remonty i wyposażanie obiektów kultury (m.in. muzea, biblioteki, domy kultury).
- cykliczne organizowanie kameralnych i masowych imprez kulturalnych z wykorzystaniem tychże obiektów, tak by na stałe zafunkcjonowały w świadomości mieszkańców regionu przy równoczesnym ciągłym i intensywnym promowaniu Podkarpacia z jego atrakcjami w kraju i za granicą, w tym rozwój i promocję lokalnych i regionalnych produktów turystyki kulturowej i przyrodniczej.
- organizację kampanii promocyjnych oraz informacyjnych na temat obiektów i obszarów o szczególnym znaczeniu kulturowym i przyrodniczym (np. centra i punkty informacji kulturalnej),
- zachowanie, ochronę, rewitalizację oraz zabezpieczenie przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, pomników przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, porozumienia, stowarzyszenia, a także odległe im jednostki
- publiczne oraz niepubliczne instytucje kultury i sztuki,
- organizacje pozarządowe

Infrastruktura turystyczna i sportowa

Celem działania jest:

- lepsze wykorzystanie walorów turystyczno – przyrodniczych regionu, a także poprawa ilościowa oraz jakościowa bazy turystyczno – sportowej poprzez rozwój, modernizację i wyposażanie obiektów infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (centra informacji, bazy noclegowe i obiekty gastronomiczne, boiska, hale sportowe, otwarte tereny rekreacji i wypoczynku, stadiony sportowe, baseny, szlaki turystyczne, lotniska sportowo
- rekreacyjne, ścieżki dydaktyczno-krajoznawcze, ścieżki rowerowe, wyciągi narciarskie z zapleczem wypoczynkowym i gastronomicznym, ośrodki turystyczno-uzdrowiskowe,

atrakcyjne i sprawnie działające gospodarstwa turystyczne i inna infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna);

- aktywna promocja województwa (targi, konferencje, publikacje, reklama

KULTURA:

Programy Wspólnotowe:

1. Program Kultura 2007-2013
2. Program Ramowy,
3. Program LLP
4. Młodzież w działaniu
5. Media 2007

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłoszone w 2008 roku:

1. Promocja twórczości
2. Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego
3. Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury
4. Fryderyk Chopin
5. Rozwój inicjatyw lokalnych
6. Promocja kultury polskiej za granicą
7. Promocja czytelnictwa
8. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
9. Patriotyzm jutra
10. Znaki czasu
11. Dziedzictwo kulturowe
12. Herbert

Terminy naboru wniosków w 2008 r.(nie dotyczy programów stypendialnych):

- do dnia 31 maja

Informacje na stronie www.mk.gov.pl/po

SPORT:

Program "Boisko w mojej gminie".

Celem programu jest powstanie boisk ze sztuczną murawą, oświetleniem, szatniami w każdej gminie do 2012 roku. Koszt jednego boiska wyniesie ok.1 mln zł. Program będzie realizowany we współpracy z samorządami gmin, których wkład finansowy własny wyniesie minimum 13,4% ogólnych kosztów budowy boiska tj.ok.134.000 zł. Jednocześnie gmina musi wskazać lokalizację obiektu na uzbrojonym terenie / woda, ścieki, energia elektryczna/.

Zainteresowane gminy otrzymają szczegółowy program, który aktualnie opracowywany jest przez Ministerstwo Sportu i Turystyki.

Ważne źródła informacji:

- www.mrr.gov.pl
- www.efs.gov.pl
- www.wup-rzeszow.pl
- www.podkarpackie.pl
- www.wrota.podkarpackie.pl

16. PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i działania na kilka lat. Ze względu na swój charakter jest dokumentem „żywym” (dotyczy dynamicznych procesów społecznych) wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, lecz w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Ze względu na swój długookresowy charakter planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania w dokumencie oraz przesuwania horyzontu planowania na kolejne lata. Dlatego dokument niniejszy będzie wymagał okresowej aktualizacji oraz ciągłego podnoszenia jakości.

Ze względu na zmieniające się - czasem trudne do przewidzenia - uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddawane będą zapisy w części operacyjnej strategii. Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do realizacji priorytetów oraz celów strategicznych, te bowiem elementy strategii zmianom i modyfikacjom nie powinny być poddawane.

Przewiduje się dwie procedury aktualizacji niniejszego dokumentu:

- **standardową** - strategia będzie minimum raz na rok poddawana przeglądowi oraz aktualizacji w oparciu o raport Koordynatora Strategii i opinie Zespołu Koordynującego. Koordynator będzie przygotowywał odpowiednie dokumenty dotyczące zakresu i treści tych zmian. Po ich akceptacji przez Zespół Koordynujący i Wójta przedłożone zostaną one do akceptacji przez Radę Gminy i przyjęte Uchwałą.
- **pilną** – w uzasadnionych przypadkach (dynamicznych zmian społecznych, potrzeby szybkiej reakcji na zachodzące procesy itp.) możliwe będzie wprowadzenie zmian na wniosek Koordynatora Strategii lub Zespołu Koordynującego. Szybka ścieżka decyzyjna na podstawie Zarządzenia Wójta.

Zarówno procedura standardowa, jak i pilna przewidują możliwość wnioskowania o zmianę lub aktualizację zapisów w Strategii ze strony ważnych podmiotów życia społecznego np.

organizacji pozarządowych. Wówczas także propozycje te opiniuje Zespół Koordynujący oraz Zarząd i Rada Gminy.